

*Jm*

# POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK



1 9 3 0



**POLSKIE  
KOPALNIE SKARBOWE**

**NA GÓRNYM ŚLĄSKU**

SPÓŁKA DZIERŻAWNA  
SOCIÉTÉ FERMÈRE DES MINES  
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS  
EN HAUTE-SILÉSIE.



**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.  
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU  
Z KOPALNÍ, KRÓL BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.



**„FORTIS”, Sp. z o. o., Warszawa**

**ul. Towarowa 33**

**Tel. 257-31**

**JEDYNA FABRYKA  
W POLSCE PRO-  
DUKUJĄCA PA-  
TENTOWANE**

**KASY BETONOWE**

**syst.**

**„FORTIS”**

**ODPORNE NA OGIEŃ I WŁAMANIE BEZ WZGLĘDU  
NA ŚRODKI STOSOWANE PRZEZ WŁAMYWACZY**

**KATALOGI I OFERTY GRATIS I FRANCO**



## LICYTACJA.

W środę dn. 26 marca r. b., o godz. 10 $\frac{1}{2}$ , odbędzie się w składach

**C. Hartwig, Sp. Akc.,**

**przy ul. Towarowej Nr. 20,**

sprzedaż przez licytację niżej wymienionych przedmiotów

poz. 131	— 4 skrz. figurki majolikowe . . . . .	200 kgr
.. 140	— 40 .. koniak francuski „Prunier” 760 ..	
.. 141	— 18 opon i 1 masyw samochod. . . . .	200 ..
.. 1581	— 10 skrz. wyroby gumowe . . . . .	600 ..
.. 179	— 3 koli rzeczy domowe używ. . . . .	100 ..
.. 184	— 18 .. .. ..	800 ..
.. 188	— 12 .. rekwizyty teatr. . . . .	400 ..
.. 201	— partja rzeczy dom. używ. . . . .	1000 ..
.. 222	— .. .. ..	1700 ..
.. 249	— 1 koli masz. do prania . . . . .	90 ..
.. 304	— 1 skrz. książki . . . . .	70 ..
.. 316	— 28 beczek i skrz. próżnych . . . . .	880 ..
.. 324	— 2 skrz. aparat. . . . .	219 ..
.. 356	— 1 fotel i 1 krzesło	
.. 456	— 8 koli siatki i wyr. z siatki . . . . .	1220 ..
.. 669	— 3 skrz. szyldy reklam. . . . .	80 ..
.. 156	— 1 .. części maszyn . . . . .	450 ..

Przedmioty powyższe obejrzyć można w dniu 24 i 25 marca r. b. od godz. 9 do 12 przy ul. Towarowej Nr. 20.

Do licytacji dopuszczeni będą ci reflektanci, którzy uprzednio złożą wadium w wysokości  $\text{zł}$  200— w biurze składów.

**Dom Składowy Publiczny  
C. HARTWIG S. A.  
Marszałka Focha 12.**

**NAJWIĘKSZA FABRYKA MYDŁA w POLSCE  
PRZEMYSŁ TŁUSZCZOWY**

**SCHICHT, S.A.**

**WARSZAWA, NOWY ZJAZD Nr. 1**

**FABRYKI w WARSZAWIE i TRZEBINI  
SKRZYŃKA POCZTOWA 149**

**WYRABIA MARKI ŚWIATOWEJ SŁAWY  
MYDŁO JELEŃ SCHICHT**

**RADION**

**IDEALNY ŚRODEK SAMOPIORĄCY**

**CERES**

**TŁUSZCZ JADALNY**

**INNE ARTYKUŁY:**

**MYDŁA: TERPENTYNOWE, „MERKUR”, „PTAK”,  
„SOAP”. SUCHE, TEKSTYLOWE, SZARE. — OLEJE  
JADALNE, GLICERYNA CHEMICZNIE CZYSTA,  
:-: :-: TECHNICZNA I DYNAMITOWA :-: :-:**



# BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

W myśl § 16 statutu przeprowadzono w dniu 21 lutego 1930 r. perjodyczne losowania niżej wymienionych emisyj:

## VII. LOSOWANIE

8%-wych obligacyj komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego, opiewających na złote w złocie wedle dawnego parytetu.

## III. LOSOWANIE

7%-wych obligacyj komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego, opiewających na złote w złocie wedle nowego parytetu.

## III. LOSOWANIE

7½%-wych obligacyj bankowych Banku Gospodarstwa Krajowego, opiewających na złote w złocie wedle nowego parytetu.

## VII. LOSOWANIE

4½%-wych i 4%-wych obligacyj komunalnych b. Banku Krajowego Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem, następnie Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

## V. LOSOWANIE

4%-wych obligacyj kolejowych b. Banku Krajowego Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem, następnie Polskiego Banku Krajowego, przejętych i skonwertowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wykazy numeryczne wylosowanych odcinków zawiera „*Monitor Polski*” z dnia 5 marca r. b. Nr. 53. Tabele losowań mogą interesowani przejrzeć względnie podjąć w Centrali Banku Gospodarstwa Krajowego lub w jego Oddziałach.

Wyplata należności za wylosowane 8%-we i 7%-we obligacje komunalne oraz za 7½%-we obligacje bankowe Banku Gospodarstwa Krajowego w pełnej wartości nominalnej, jak również za kupony płatne dn. 1 kwietnia 1930 r. tak od wylosowanych, jak i w obiegu będących obligacyj, odbywać się będzie w Centrali Banku w Warszawie i w jego Oddziałach, począwszy od dnia 1 kwietnia 1930 r. na podstawie przedłożonych odcinków wzgl. kuponów.

Wyplata zaś należności za wylosowane 4½%-we i 4%-we obligacje komunalne oraz za 4%-we obligacje kolejowe b. Banku Krajowego w ich pełnej wartości nominalnej przerachowanej na walutę złotową, oraz za kupony płatne 1 kwietnia 1930 r., tak od wylosowanych, jak i będących w obiegu obligacyj, nastąpi w Oddziale Banku Gospodarstwa Krajowego we Lwowie, który temi emisjami administruje, a także w Centrali i innych Oddziałach Banku, od dnia 1 kwietnia 1930 r. począwszy, za przedłożeniem odnośnych odcinków względnie kuponów.

Oprocentowanie wylosowanych obligacyj ustaje z dniem 1 kwietnia 1930 r.



# POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ

## PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU  
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI

WYCHODZI W SOBOTY

### TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
PLAN DORAŻNEJ POMOCY DLA ROLNICTWA — <i>ADAM ROSE.</i>	419	KRONIKA BIEŻĄCA:	
OBRÓT TOWAROWY PRZEZ GDYNIĘ — <i>WŁ. GIEYSZTOR</i>	421	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ . . . . .	447
BANK POLSKI NA TLE SYTUACJI ZAGRANICZNYCH BANKÓW EMISYJNYCH — <i>DR. WALERY ZBIJEWSKI</i>	424	NOWE SPÓŁKI AKCYJNE . . . . .	447
<b>ŻYCIE GOSPODARCZE:</b>		NOWE EMISJE W SPÓŁKACH AKCYJNYCH . . . . .	447
Tendencje i nastroje międzynarodowej konferencji w sprawie rozejmu celnego — <i>Dr. T. Ł.</i>		PODWYŻSZENIE KAPITAŁÓW ZAŁ. W SPÓŁKACH AKCYJNYCH . . . . .	448
<b>GÓRNICSTWO I PRZEMYSŁ:</b>		USTALENIE KAPITAŁU, PRZEZNACZONEGO PRZEZ SPÓŁKI AKC. NA DZIAŁALNOŚĆ W POLSCE. . . . .	448
GÓRNICSTWO WĘGLOWE . . . . .	429	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH . . . . .	448
PRZEMYSŁ NAFTOWY . . . . .	434	SPRAWY SAMORZĄDOWE . . . . .	449
ROLNICTWO . . . . .	435	<b>SKARBOWOŚĆ I FINANSE:</b>	
Plan dorażnej pomocy dla rolnictwa Produkcja i możliwości ek. portu chmielu — <i>F. Szymański</i>		PODATKI I OPŁATY . . . . .	450
<b>HANDEL:</b>		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH . . . . .	450
TRAKTATY I KONWENCJE . . . . .	439	<b>PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:</b>	
OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ . . . . .	439	ROSJA DZISIEJSZA JAKO IMPORTER — <i>J. S.</i> . . . . .	452
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE . . . . .	439	<b>KRONIKA ZAGRANICZNA:</b>	
RYNEK AKCYJNY . . . . .	442	OGÓLNE . . . . .	453
<b>KOMUNIKACJA I TRANSPORT.</b> . . . . .	442	NIEMCY . . . . .	454
Koncesjonowanie publicznej komunikacji samochodowej w Pol- sce — <i>R.</i>		WŁOCHY . . . . .	455
Lekkie pociągi dla przewoza drabnicy — <i>J. G.</i>		JUGOSŁAWJA . . . . .	455
<b>POCZTA I TELEGRAF</b> . . . . .	445	PALESTYNA . . . . .	456
<b>PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:</b>		EGIPT . . . . .	456
ORZĘDZNICTWO SĄDOWE . . . . .	447	SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH . . . . .	457
		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH . . . . .	460
		<b>BIBLIOGRAFIA</b> . . . . .	464
		<b>PRZEGLĄD CZASOPISM</b> . . . . .	464

DO ZESZYTU NINIEJSZEGO DOŁĄCZONY JEST Nr. 4 „WIADOMOŚCI STATYSTYCZNYCH GŁ. URZ. STATYST.”.

## PLAN DORAŻNEJ POMOCY DLA ROLNICTWA

DNIA 27 LUTEGO uchwalił Komitet Ekonomiczny Ministrów „plan dorażnej pomocy dla rolnictwa”<sup>1)</sup>, oparty na projekcie, opracowanym bezpośrednio po objęciu urzędowania przez obecnego Ministra Rolnictwa i przedyskutowanym w szczegółach na specjalnej ankiecie, w której wzięli udział przedstawiciele głównych organizacji rolniczych i rolniczo-handlowych. Uchwały, przyjęte na ówczesnych konferencjach i wydrukowane w zeszycie 7 „Polski Gospodarczej” z dn. 15 lutego r. b., zrealizowane zostały w znacznym stopniu w obecnie ogłoszonym „planie

dorażnej pomocy”, choć, oczywiście, nie wszystkie postulaty rolników można było w całej rozciągłości w życie wprowadzić. Zwłaszcza w dziedzinie spraw kredytowych postulaty rolnicze nie mogły się zmieścić w „planie dorażnej pomocy”, gdyż zawierały program właściwej likwidacji tegorocznego przesilenia rolniczego, czyli wyrównania deficytu, który rolnicy w ciągu tegorocznego okresu gospodarczego poniosą, podczas gdy sprawa ta wymaga odrębnego i nie dorażnego załatwienia.

Dzisiejsze przesilenie rolnicze wywołane jest w Polsce, w przeciwstawieniu do innych państw, nie tylko anormalnie wielką produkcją zboża, skutkiem której

<sup>1)</sup> P. szczegóły w rubryce „Rolnictwo”, str. 435.



istnieje pewien ściśle określony nadmiar tego produktu, ale w niemniejszym stopniu specyficznym dla Polski brakiem kapitałów obrotowych. Brak ten sprawia, że rolnicy, obciążeni znacznymi płatnościami gotówkowymi, wywołanymi w poważnej części skutkiem dokonanej w zeszłym roku intensyfikacji produkcji, zmuszeni byli od początku tego roku gospodarczego rzucać anormalnie wielkie ilości zboża na rynek, obniżając w ten sposób skutkiem nadmiaru podaży cenę poniżej poziomu, wynikającego z sytuacji międzynarodowej. Z biegiem miesięcy płatności kumulowały się coraz bardziej — i zjawisko antycypacji podaży zboża tak się pogłębiło, iż z całą pewnością twierdzić można, że w ostatnich tygodniach kilkumiesięczna podaż zboża równocześnie była w zaofiarowaniu. Hipotezę tę potwierdza fakt, iż intensywna akcja wywozowa, która osiągnęła w ciągu grudnia i stycznia rekordową cyfrę 80.000 ton, a równocześnie intensywnie prowadzony skup zboża przez rezerwy państwowe, pozostały bez znaczenia na poziomie cen, który włąśnie w ciągu tych dwóch miesięcy silnie się obniżył. Gdyby podaż nie była sztucznie powiększona, taki stan rzeczy nie mógłby mieć miejsca.

Dodać trzeba, że równocześnie i polski aparat rolno-handlowy, który w okresie nadmiaru podaży winien pracować ze zwiększoną intensywnością, aby wzrostowi podaży przeciwstawić wzrost popytu, osłabł niewspółmiernie z powodu braku kapitałów obrotowych, i obroty, dokonywane przez kupiectwo prywatne, przez spółdzielnie i przez młyny, były w ciągu ostatnich miesięcy niewątpliwie mniejsze, niż w innych latach. Fakt ten musiał zaostriżyć załamanie się cen.

Powyższa diagnoza przesilenia zawiera wskazówki co do środków zaradczych, które należy stosować, aby przetrwać obecny, szczególnie ciężki, okres. Należy wszystko uczynić, aby z jednej strony zmniejszyć podaż, a z drugiej strony zwiększyć i zorganizować popyt. „Plan doraźnej pomocy dla rolnictwa” służy tak jednemu, jak i drugiemu celowi. W zakresie organizacji popytu poprzedzony on został zawarciem umowy żytniej polsko-niemieckiej, która stanowi pierwszy krok na drodze wiodącej do realizacji postulatów, wysuniętych przez organizacje rolnicze. Dzięki tej umowie wolno mieć nadzieję, że cena wywozowa podniesie się wkrótce skutkiem ustania wzajemnego licytowania się *in minus* przez Polskę i Niemcy, choć narazie jeszcze nie dała ona tego rodzaju wyników. „Plan doraźnej pomocy” przewiduje, że system premjowania żyta, który według dotychczasowego rozporządzenia powinien wygasnąć dn. 15 kwietnia, kontynuowany będzie nadal w ramach potrzebnych dla wypełnienia umowy polsko-niemieckiej oraz że premjowanie owsa i jęczmienia narazie będzie utrzymane w mocy. Plan stwierdza w dalszym ciągu, że leży w intencjach Rządu, aby repartycja transakcyj, zawieranych w Berlinie przez Polsko-Niemiecką Komisję, dokonywana była przez Związek Eksporterów Zboża; Rząd uważa, że wspólne prowadzenie akcji wywozowej winno być ułatwiane tym firmom i instytucjom, które zrzeczą się w tym celu, ale nie zamierza bynajmniej zmuszać do wspólnej akcji tych członków Związku Eksporterów, którzy wołają na własny rachunek odośne transakcje wykonywać. Rezerwy zbożowe mają równocześnie ożywić swą akcją na rynku wewnętrznym z tem, że wykonywać będą tylko te transakcje wywozowe, które nie zostaną przejęte przez instytucje

prywatne lub spółdzielcze. Uwagi powyższe świadczą o tem, że zasady organizacji naszego wywozu dostosowane zostały ściśle do postulatów organizacji rolniczych i że wszelkie twierdzenia, jakoby Rząd zmierzał do zmonopolizowania wywozu zboża były zupełnie nieuzasadnione.

Obok powyższych zarządzeń, zmierzających do wzmoczenia i zorganizowania popytu, zawiera „plan doraźnej pomocy dla rolnictwa” długi szereg zarządzeń, zmierzających do zmniejszenia względnie odroczenia i rozłożenia płatności gotówkowych, które obecnie ciążyą nad rolnictwem i zmuszają rolników do rzucania nadmiernie wielkiej ilości produktów rolnych na rynek. Celowi temu służą przed wszystkim wszelkie ulgi, przewidziane w zakresie podatków oraz innych ciężarów publicznych. Rozłożenie na cztery raty podatków zalegających do końca roku zeszłego, zredukowanie ciężarów samorządowych, odroczenie natychmiast płatnych należności, wynikających z ubezpieczeń rzeczowych i społecznych, a wreszcie ustanowienie specjalnego stopniowo przez Skarb zasilanego, funduszu dla konwersji krótkoterminowych długów — wszystko to daje w sumie cyfry bardzo poważne, które dotychczas ciążyły nad rolnictwem, a które narazie przestaną zmuszać rolników do rzucania nadmiernie wielkich ilości produktów na rynek. Zarządzenia, dotyczące polityki celnej i taryfowej, zasadniczo idą w tym samym kierunku. Dzięki doraźnej obniżce taryf uda się zapewnić ulgę pewnym okręgom, które, jak Małopolska wschodnia, znajdowały się w specjalnie ciężkim położeniu, a przez dalej idącą ochronę celną niektórych produktów rolniczych pogłębi się automatycznie wewnętrzny rynek zbytu dla tychże produktów.

„Plan doraźnej pomocy” stanowi, jak wynika z uwag powyższych, pewną zamkniętą w sobie i logicznie skonstruowaną całość, która nie rozwiąże wprawdzie problemu likwidacji kryzysu tegorocznego, ale znakomicie ułatwić może sytuację, która w początku roku bieżącego stała się szczególnie ciężką. Aby plan ten mógł dać w pełni należyty efekt, trzeba jednak, żeby zasadniczej zmianie uległo obecne psychiczne nastawienie społeczeństwa rolniczego. Nastrój popłochowy, który wytworzył się w ostatnich zwłaszcza tygodniach, ciągłe lansowanie wiadomości, że cena produktów rolnych w dalszym ciągu spada, alarmowanie siebie i innych coraz bardziej pesymistycznymi wiadomościami, wszystko to sprawia, że rolnicy, ugarńnięci jakby psychozą, oddają swe produkty za  $\frac{1}{3}$  wartości, niepomni, że istnieją bardzo poważne momenty, uprawniające do nadziei, że kryzys dosięgnął swego maksimum i że w niedalekiej przyszłości konjunktura powinna się poprawić. Momenty psychiczne odgrywają w sprawach gospodarczych niewątpliwie pierwszorzędą rolę i te same organizacje rolnicze, które współpracowały z Rządem w zakresie obmyślenia środków zaradczych, powinny dziś z całą siłą i energią rozpocząć walkę ze stanem niczem nie krępowanego defetyzmu. Mimo wszystkie trudności posiada rolnictwo polskie w walce obecnej olbrzymie jeszcze atuty i sytuacja jego jest niewątpliwie lepsza niż sytuacja np. rolnictwa niemieckiego. Stan zadłużenia długoterminowego jest znacznie pomyślniejszy, materiał ludzki lepszy, zdolność do wypełnienia deficytów za pomocą skrajnej oszczędności i pracowitości znacznie większa. Atuty te niewątpliwie zadecydują o ostatecznym zwycięstwie i jeśli rolnicy przyjmą „plan do-



rażnej pomocy", jako oczywisty dowód prorolniczej polityki rządowej i chwilę jego ogłoszenia wybiorą jako punkt zwrotny dla własnego psych. cznego nastawienia, to niewątpliwie plan ten wyda wielokroć

większe rezultaty, niż te, które wyniknąć muszą z samego zastosowania zawartych w nim zarządzeń.

Adam Rose

## OBROT TOWAROWY PRZEZ GDYNIĘ

**P**IERWSZE transporty towarów przeszły przez port w Gdyni w 1924 r. Były to, oczywiście, ilości minimalne. Dziś urosły one już do pokaźnych sum, jak to ilustruje tabelka następująca (w tonach):

### Obrót towarowy Gdyni

	Przywóz	Wywóz	Obrót
1924	981	9.186	10.167
1925	1.646	53.925	55.571
1926	310	404.251	404.561
1927	6.411	891.683	898.094
1928	192.711	1.765.058	1.957.769
1929	329.644	2.492.858	2.822.502

Jak widzimy, ilościowo obrót towarowy przez Gdynię wynosi obecnie ok. 34% obrotów Gdańska, jest większy od obrotów (w 1928 r.) Królewca (1,646.494 t), Stockholmu (1,872.000 t), Neapolu (2,384.000 t), Triestu (2,781.000 t), Galvestonu (2,237.054 t), Bostonu (2,472.560 t).

Blizszą charakterystykę obrotów Gdyni w ciągu ubiegłych 6-iu lat dają dwie dalsze tablice, jedna dla importu przez Gdynię, druga dla eksportu (w tonach):

### A. — Przywóz towarów przez Gdynię

	1924	1925	1926	1927	1928	1929
<b>CAŁY PRZYWÓZ</b>	<b>991</b>	<b>1.646</b>	<b>310</b>	<b>6.411</b>	<b>192.711</b>	<b>329.644</b>
<b>Ruda żelazna</b>	—	—	—	—	2.826	18.180
w tem:						
Szwecja	—	—	—	—	2.826	18.180
<b>Żelastwo (złom)</b>	—	—	—	—	11.161	49.582
w tem:						
Anglja	—	—	—	—	—	13.508
Belgja	—	—	—	—	2.800	807
Dania	—	—	—	—	—	3.364
Holandja	—	—	—	—	8.361	26.623
Kuba	—	—	—	—	—	2.608
Niemcy	—	—	—	—	—	937
Norwegja	—	—	—	—	—	1.540
Szwecja	—	—	—	—	—	153
<b>Żelazo</b>	—	—	—	—	—	324
w tem:						
Gdańsk	—	—	—	—	—	324
<b>Fosforyty</b>	—	—	—	—	3.100	22.600
w tem:						
Algier	—	—	—	—	—	10.050
Belgja	—	—	—	—	2.100	—
Niemcy	—	—	—	—	1.000	4.750
Gdańsk	—	—	—	—	—	7.800
<b>Saletra</b>	—	—	—	—	6.552	39.299
w tem:						
Niemcy	—	—	—	—	1.280	—
Norwegja	—	—	—	—	5.272	38.026
Szwecja	—	—	—	—	—	1.733
Gdańsk	—	—	—	—	—	200
<b>Tomasyna</b>	<b>180</b>	—	—	2.700	101.855	134.203
w tem:						
Belgja	—	—	—	2.700	1.175	109.333
Holandja	—	—	—	—	19.330	24.850
Norwegja	—	—	—	—	500	—
Gdańsk	180	—	—	—	850	—
<b>Kamienie bruk.</b>	<b>350</b>	<b>141</b>	—	3.224	7.488	1.744
w tem:						
Dania	—	141	—	—	—	—
Francja	350	—	—	—	—	—
Szwecja	—	—	—	3.224	7.488	1.744

	1924	1925	1926	1927	1928	1929
<b>Materiały budowl.</b>	—	—	—	—	—	240
w tem:						
Gdańsk	—	—	—	—	—	240
<b>Węgiel</b>	<b>608</b>	—	—	—	—	—
w tem:						
Dania	—	608	—	—	—	—
<b>Ryż surowy</b>	—	—	—	230	57.427	56.665
w tem:						
Holandja	—	—	—	—	1.070	—
Indje Bryt.	—	—	—	—	46.200	56.665
Niemcy	—	—	—	230	10.227	—
<b>Śledzie</b>	—	—	—	—	425	408
w tem:						
Norwegja	—	—	—	—	395	408
Szwecja	—	—	—	—	30	—
<b>Kawa</b>	—	—	—	—	—	316
w tem:						
Brazylja	—	—	—	—	—	316
<b>Tytoń</b>	—	—	—	—	—	2.035
w tem:						
Afryka Franc.	—	—	—	—	—	2.035
<b>Trawa morska</b>	—	—	—	—	—	328
w tem:						
Afryka Franc.	—	—	—	—	—	328
<b>Bawełna i odp.</b>	—	—	—	—	—	205
w tem:						
Niemcy	—	—	—	—	—	205
<b>Drobnica</b>	<b>451</b>	<b>897</b>	<b>310</b>	<b>257</b>	<b>1.877</b>	<b>3.515</b>
w tem:						
Afryka Franc.	—	—	—	—	90	—
Anglja	—	—	—	—	—	40
Belgja	—	—	—	—	—	187
Dania	59	156	—	—	136	2.087
Finlandja	—	—	—	—	381	—
Francja	392	741	209	225	970	568
Holandja	—	—	—	—	—	12
Litwa	—	—	—	—	15	138
Lotwa	—	—	—	—	—	257
Niemcy	—	—	—	—	173	—
St. Zjedn. Am.	—	—	—	—	51	64
Szwecja	—	—	—	—	129	170
Gdańsk	—	—	101	—	—	—

### B. — Wywóz towarów przez Gdynię

	1924	1925	1926	1927	1928	1929
<b>CAŁY WYWÓZ</b>	<b>9.86</b>	<b>53.925</b>	<b>404.751</b>	<b>801.683</b>	<b>1.765.058</b>	<b>2.492.858</b>
<b>Węgiel</b>	—	<b>41.252</b>	<b>394.144</b>	<b>880.147</b>	<b>1.758.232</b>	<b>2.447.895</b>
w tem:						
Algier	—	—	—	—	9.350	16.697
Anglja	—	—	8.955	—	—	—
Belgja	—	—	—	47.177	52.588	13.300
Brazylja	—	—	—	—	—	4.716
Dania	—	5.310	83.590	21.169	257.271	499.262
Estonia	—	—	1.750	6.19	1.703	6.096
Finlandja	—	—	16.72	70.081	197.811	214.303
Francja	—	—	3.850	—	28.584	45.119
Holandja	—	—	—	—	20.396	6.16
Litwa	—	2.770	6.828	3.164	11.938	20.87
Lotwa	—	10.580	18.690	30.557	118.234	131.127
Niemcy	—	—	—	—	21.544	19.250
Norwegja	—	—	17.407	48.591	235.311	351.724
Polja	—	—	12.66	—	2.502	—
Szwecja	—	19.190	24.972	422.002	709.931	925.579
Włochy	—	—	—	—	—	27.711
Gdańsk	—	3.745	410	—	630	707
bun er	—	757	18.721	36.967	9.439	123.391
<b>Koks</b>	—	—	—	200	—	—
w tem:						
Szwecja	—	—	—	200	—	—
<b>Żelazo</b>	—	—	504	—	—	—
w tem:						
Brazylja	—	—	504	—	—	—



	1924	1925	1926	1927	1928	1929
<b>Cement</b>			<b>7.321</b>	<b>2.800</b>	<b>1.000</b>	
w tem:						
Brazylja	—	—	7.321	2.800	1.000	—
<b>Drzewo</b>	<b>8.842</b>	<b>12.514</b>	<b>2.056</b>	<b>8.422</b>	<b>2.140</b>	
w tem:						
Anglja	—	—	—	5.789	—	—
Belgja	894	1.560	—	—	—	—
Danja	730	515	21	—	—	—
Francja	6.178	10.030	1.613	455	—	—
Szwecja	—	—	—	—	2.140	—
Gdańsk	1.040	359	422	2.178	—	—
<b>Celuloza</b>						<b>2.564</b>
w tem:						
Anglja	—	—	—	—	—	1.216
Irlandja	—	—	—	—	—	477
Hiszpanja	—	—	—	—	—	871
<b>Papier</b>						<b>511</b>
w tem:						
Anglja	—	—	—	—	—	511
<b>Sól</b>					<b>1.760</b>	<b>6.748</b>
w tem:						
Danja	—	—	—	—	1.760	6.748
<b>Cukier</b>						<b>23.577</b>
w tem:						
Anglja	—	—	—	—	—	12.264
Łotwa	—	—	—	—	—	4.219
Szwecja	—	—	—	—	—	7.104
<b>Wytłoki bur.</b>						<b>1.296</b>
w tem:						
Finlandja	—	—	—	—	—	33
St. Zjedn. Am.	—	—	—	—	—	1.117
Szwecja	—	—	—	—	—	146
<b>Ryż łuszc.</b>					<b>300</b>	<b>4.109</b>
w tem:						
Anglja	—	—	—	—	—	1.718
Holandja	—	—	—	—	—	1.291
Gdańsk	—	—	—	—	300	1.100
<b>Mąka ryż.</b>						<b>1.008</b>
w tem:						
Anglja	—	—	—	—	—	608
Norwegja	—	—	—	—	—	400
<b>Otręby ryż.</b>					<b>637</b>	<b>3.456</b>
w tem:						
Anglja	—	—	—	—	—	3.061
Niemcy	—	—	—	—	431	—
Norwegja	—	—	—	—	206	395
<b>Nasiona</b>						<b>503</b>
w tem:						
Francja	—	—	—	—	—	357
Łotwa	—	—	—	—	—	86
Szwecja	—	—	—	—	—	60
<b>Drobnica</b>	<b>344</b>	<b>159</b>	<b>226</b>	<b>114</b>	<b>989</b>	<b>1.193</b>
w tem:						
Albanja	—	—	—	—	585	85
Anglja	—	—	—	—	—	3
Chiny	—	—	—	—	88	—
Brazylja	—	—	102	—	—	—
Danja	—	—	20	—	—	5
Finlandja	—	—	—	—	—	157
Francja	344	159	77	114	266	246
Łotwa	—	—	—	—	50	10
Niemcy	—	—	7	—	—	100
St. Zjedn. Am.	—	—	—	—	—	519
Szwecja	—	—	20	—	—	38

Poprzestaniemy tu na podaniu samych tylko liczb, najbardziej bowiem nawet szczegółowa ich analiza za okres ubiegły nie da właściwego pojęcia o istotnej roli Gdyni w obrocie zagranicznym Polski, a w każdym razie o roli, jaką Gdynia ma odegrać i odegra w najbliższym czasie. Chodzi o to, mianowicie, że — jak powszechnie wiadomo — port w Gdyni, pomimo że jest już od szeregu lat częściowo eksploatowany, jest wciąż w stadium budowy, a nawet właściwie wciąż jeszcze w początkowym stadium budowy, przyczem najważniejsze instalacje w porcie, które mają uwarunkować ostateczne ukształtowanie się jego pracy, nie są dotąd przeważnie ukończone. Za jedyne dziś już organicznie z portem związane ładunki uważać możemy — węgiel w eksporcie i ryż w imporcie. W wypadkach wszystkich innych artykułów, figurujących w statystykach dotychczasowego obrotu Gdyni, mamy do czynienia dopiero z próbami kierowania tych ładunków przez port gdyński, z prowizorjami, w najlepszym wypadku ze skromniutkiem zapoczątkowaniem obrotu. To też przyszła fizjonomia ruchu towarowego przez Gdynię będzie wielce różna od obecnej. O tej właśnie przyszłości Gdyni będzie mowa poniżej.

Węgiel niewątpliwie zawsze będzie dominującym artykułem w obrocie Gdyni i będzie nadawał ton pracy portu. Specjalne molo węglowe w porcie jest już prawie całkowicie ukończone. Na jego nadbrzeżu północnym, t. zw. szwedzkim, pracuje dziś pięć dużych dźwigów, które już nie mogą podoląć pracy, wskutek czego węgiel jest ładowany także w innych częściach portu, za pomocą lekkich dźwigów portowych, a nawet wincz okrętowych. To rozproszenie przeładunku węgla stanowi jednak niewątpliwie zjawisko przejściowe, gdyż po zainstalowaniu nowych urządzeń węglowych na nadbrzeżu śląskim mola węglowego, oraz na przyległym do tego mola nadbrzeżu duńskim — cały przeładunek węgla będzie mógł być skoncentrowany w jednym miejscu. Wówczas zdolność przeładunkowa portu w Gdyni w zakresie węgla wynosić będzie 500 — 600 tys. t miesięcznie. Kalkulacja ta jest o tyle pewna, że część urządzeń przeładunkowych, o których mowa, jest już w stadium budowy, zaś uruchomienie urządzeń pozostałych wynika z umów koncesyjnych z koncernami górnośląskimi i jest zagwarantowane szeregiem rygorów. Natomiast z chwilą wydatnego zwiększenia przeładunku węgla w Gdyni, jeśli równocześnie z tem nie powiększy się równie wydatnie eksport morski tego artykułu, może powstać zagadnienie, w jaki sposób ustosunkować przeładunek węgla w Gdyni do jego przeładunku w Gdańsku. I w tym porcie węgiel, jak wiadomo, stanowi podstawę obrotu towarowego. Gdynia nie zamierza, oczywiście, odbierać tego ładunku Gdańskowi, zresztą bynajmniej nie leży w interesie żadnego z tych portów, żeby rozwijały się jednostronnie w kierunku obrotów tanim i dającym małe zyski węglem. W tych warunkach nie należy liczyć na większy eksport węgla przez Gdynię, niż w ilości do 5 miljn. t rocznie.

Drzewo jest przypadkowo najstarszym ładunkiem portu gdyńskiego, starszym nawet od węgla. W 1929 r. jednak nie wywożono już wcale drzewa przez Gdynię. Nie posiada też Gdynia dotąd żadnych specjalnych instalacji dla przeładunku drzewa, ani też nie posiada składów drzewnych. Jeśli się skądinąd zważy, że sąsiedni Gdańsk jest dziś największym portem drzewnym w Europie, że leży przy ujściu Wisły, co w zakresie transportu drzewa stanowi do pewnego stopnia przywilej — to na tem tle trudno wróżyć świetną przyszłość eksportowi drzewnemu przez Gdynię w latach najbliższych. Nie może być jednak mowy o zrezygnowaniu Gdyni z tych ładunków. Na transporty drzewne nastawiona jest cała żegluga na Bałtyku, Gdynia byłaby więc w stosunku do innych portów bałtyckich, eksportujących drzewo, w sytuacji wyraźnie upośledzonej, gdyby nie była w stanie statkom, przybywającym do jej portu, dostarczać ładunków drzewnych. Może Gdynia nie dążyć do utrzymania palmy pierwszeństwa w handlu tym artykułem, może inwestycje portowe, związane z przeładunkiem drzewa, odłożyć na plan dalszy, urządzając się przedewszystkiem na przeładunek innych towarów, bardziej dogadzających jej naturalnym warunkom — ale nie może nie mieć drzewa w swoim obrocie. Praktycznie prawdopodobnie stosunki ułożą się w ten sposób, że przez Gdynię będą szły wyższe sortymenty drzewa eksportowego, przychodzące do portu koleją.

Eksport cementu przez Gdynię, który rozpoczął się, na małą zresztą skalę, już w 1926 r., lecz w 1929 r. ustał całkowicie — jest zależny jedynie od konjunktur eksportowych tej gałęzi przemysłu krajowego, która



jest w stanie produkować duże ilości cementu (około 1,500.000 t rocznie), wyrabia produkt ceniony dla swych wysokich zalet na rynkach światowych, będąc jednak oddalona od morza i dróg morskich — z trudem konkuruje z przemysłem państw, posiadających lepsze geograficzne warunki produkcji — i dlatego dziś stosunkowo mało produkuje i eksportuje. Konjunktury lepsze są jednak spodziewane — i wówczas w obrocie Gdyni cement będzie stanowił pozycję poważną. Dodatnią stroną tego eksportu stanowi fakt, że przemysł cementowy w Polsce jest zsyndykalizowany, wskutek czego łatwiejsze są wszelkie porozumienia z tym przemysłem.

Tę samą dodatnią cechę posiada eksport cukru, prowadzony przez Bank Cukrownictwa. Dotąd nieznaczne tylko ilości cukru wywożono przez Gdynię, mimo że jest to artykuł wybitnie handlu morskiego. Stosunkowo nieduże ilości szły także przez Gdańsk. Powstaje to stąd, że cukier wymaga przeważnie długoterminowego składowania, zaś w obu naszych portach posiadamy mało odpowiednich do tego celu składów. Wskutek tego poważna część cukru polskiego jest wysyłana zagranicę przez porty niemieckie — Hamburg i Szczecin. Niedługo jednak sytuacja ta ulegnie zmianie, i gros polskiego eksportu cukrowego zostanie skoncentrowane w Gdyni, gdzie Bank Cukrownictwa przystępuje już do budowy własnych wielopiętrowych magazynów dla długoterminowego składowania cukru.

Prawdopodobnie w przyszłości będzie wywożone przez Gdynię także zboże polskie. Opracowywany obecnie plan sieci elewatorów zbożowych przewiduje również budowę niedługo elewatora eksportowego w Gdyni. Obecny jednak kryzys w rolnictwie naszym, a nie mniej sytuacja światowa rolnictwa — nie pozwalają na zbyt optywizm w tej dziedzinie w okresie przynajmniej najbliższych lat. Polska produkcja zbożowa jest dziś, jak wiadomo, na granicy samowystarczalności kraju. Wskutek tego, zależnie od urodzaju danego roku, powstaje raz nadwyżka zbóż na eksport, to znów ich niedobór. Znaczy to, że nasz handel zbożowy z zagranicą nie posiada cech trwałości, co nie daje dziś jeszcze dostatecznych podstaw do zbyt daleko idącego angażowania się w jakiegokolwiek inwestycję, z tym handlem związane. Oczywiście jest to stan przejściowy, cały bowiem kierunek rozwoju gospodarczego naszego kraju daje rękojmię, że z biegiem czasu Polska będzie musiała ustabilizować swoje stanowisko jako eksportera zbóż. Wówczas też dopiero ujawni się rola Gdyni w tym eksporcie.

Natomiast eksport naszych produktów hodowlanych: mięsa, bekonów, masła, jaj, drobiu etc. jest już wyraźnie nastawiony na Gdynię, z chwilą rozpoczęcia tu budowy wielkiej chłodni eksportowej, która będzie jednym z największych tego rodzaju urządzeń na świecie. Już latem 1930 r. ruszy eksport hodowlany tą drogą, możliwości zaś w tej gałęzi gospodarstwa krajowego są szczególnie duże. Z tej strony Gdynia ma zapewnione liczne ładunki, bardzo przytem korzystne dla portu.

Podobnie obiecujące są perspektywy portu w Gdyni w zakresie obsługi importu do Polski.

Ilościowo najbardziej poważny artykuł przywozu polskiego morzem stanowić będą niewątpliwie surowce hutnicze: rudy żelazne i cynkowe, węgiel kamienny, pyrytowe, szlaki, żelastwo (żłom). Każdy z tych artykułów wymaga specjalnych, nieraz bardzo skomplikowanych urządzeń przeładunkowych w porcie.

Obecne skromne ilości rud i żłomu, przywożone do Gdyni, korzystają z ogólnych urządzeń przeładunkowych, nieodpowiednich dla tego celu. Ten fakt jedynie stoi na przeszkodzie wydatnemu zwiększeniu tego importu. I pod tym względem najbliższe lata przyniosą znaczne zmiany na lepsze: są już zamówione specjalne nowoczesne dźwigi dla rud (mosty z zasobnikami samowążącymi) oraz dla żłomu; poza tem zaś prawdopodobnie cały przeładunek tej grupy towarów zostanie skoncentrowany w specjalnym basenie. Po wykończeniu tych wszystkich urządzeń, oraz uwzględniając niezmienny, niezależnie od chwilowych wahań konjunkturalnych, wzrost produkcji hutniczej w Polsce — import surowców hutniczych przez Gdynię powinien bez trudu przekroczyć cyfrę miliona ton rocznie.

Sprawa zwiększenia importu przez Gdynię nawózów sztucznych, a przedewszystkiem surowców do ich produkcji w kraju: fosforytów, pyritów, saletry etc. — jest zupełnie analogiczna do sprawy przywozu surowców hutniczych. I tutaj, mianowicie, w związku z przewagą Gdyni nad innymi portami w zakresie kosztów robocizny, jedyną przeszkodą w przyciągnięciu ładunków do portu jest brak odpowiednich urządzeń przeładunkowych. I tu urządzenia są już zamówione i będą niedługo zainstalowane. Ta grupa ładunków powinna więc w przyszłości stanowić również o wydatnem zwiększeniu cyfr przywozu przez Gdynię — przypuszczalnie o kilkaset tysięcy ton rocznie.

Wszystkie pozostałe artykuły polskiego importu morskiego, i zresztą wogóle importu polskiego, nie reprezentują już sobą większych ilości pod względem wagowym. Stąd właśnie powstaje fakt niezaprzeczalny, który nigdy nie da się odmienić — że w portach, opartych o zaplecze polskie, eksport będzie zawsze ilościowo znacznie przewyższał import. Te pozostałe artykuły importu przez Gdynię reprezentują jednak w większości wypadków poważne wartości, tem bardziej, że ich przeładunek przez dany port wiąże się zwykle z powstaniem w porcie handlu niemi, względnie ich dalszej przeróbki. To też i port w Gdyni czyni starania o pozyskanie tego rodzaju ładunków na stałe. Starania te w szeregu wypadków uwieńczone zostały sukcesem.

Tak więc, w związku z dążeniem do ściągnięcia do Gdyni transportów śledzi, a przedewszystkiem w celu uniezależnienia od obcych źródeł dostawy tego artykułu, stanowiącego poważny przedmiot konsumpcji szerokich warstw ludności polskiej — przygotowywana jest na dużą skalę akcja połowów śledzi na Morzu Północnem przez statki polskie. W samej Gdyni istnieje już magazyn śledziowy, poza tem zaś dla transportu śledzi będzie mogła być wykorzystana także budująca się hala rybna. Następnie, w celu skoncentrowania w Gdyni przywozu tytoniu, jedyny importer tego artykułu do Polski, Państwowy Monopol Tytoniowy, buduje w porcie własne duże składy. Istniejąca już trzeci rok w Gdyni Łuszczarnia Ryżu importuje rocznie poważne ilości tego artykułu w stanie surowym, wywożąc z kolei pewną część produktów i odpadków produkcji. Zaznaczyliśmy już wyżej, że jest to pozycja stała w bilansie handlowym portu. Zupełnie analogicznie — powstanie w porcie wielkiej olejarni, będącej obecnie w stadium budowy, pociągnie za sobą stały dowóz surowców zagranicznych do jej produkcji, t. j. nasion olejnych. Przypuszczalna ilość tego artykułu, o którą zwiększy się obrót Gdyni, wynieść ma ok. 160.000 t rocznie. Istnieją poza tem, aczkolwiek



narazie w formie mniej konkretnej, projekty budowy w porcie zakładów dla przeróbki i sortowania kawy i kakao. Import do Polski tych artykułów, a także wszelkich innych artykułów kolonialnych, zwiększa się zresztą stale. Są to artykuły zamorskie, więc i Gdynia niewątpliwie może w każdym wypadku liczyć na udział w ich przewozie. Wreszcie opracowany został szczegółowo plan przeciągnięcia do Gdyni z Bremy transportów bawelny. Wbrew rozpowszechnionej opinii, jest to rzecz do zrobienia; niewątpliwie też wcześniej czy później zadanie to będzie musiało być urzeczywistnione; w każdym razie jednak będzie to mogło nastąpić tylko stopniowo i po pokonaniu bardzo dużych trudności.

Oddzielne wreszcie zagadnienie stanowi pozyskanie dla obrotu portowego ładunków drobnicowych. Historia największych portów świata uczy co prawda, że o ich rozwoju i potęgę stanowił zawsze obrót artykułami masowymi. Drobnica jednak jest z kolei podstawowym warunkiem normalnego funkcjonowania każdego portu. Jest ona znakiem uzupełnieniem pracy okrętu pasażerskiego, jest warunkiem istnienia regularnych linii żeglugi, jest śmietanką dla ekspedytora, składu portowego, dla ubezpieczenia. Ładunki masowe torują drogi, drobnica szuka dróg już uutorowanych i sprawnie funkcjonujących. Dlatego też można powiedzieć, że duże transporty drobnicy w porcie są najlepszym dowodem jego żywotności.

To, że dotychczas transporty drobnicy przez Gdynię są minimalne — jest zjawiskiem najzupełniej zrozumiałym: ta droga morska jest jeszcze dopiero w stadium budowy. Już jednak przyszedł czas, kiedy dla ściągnięcia i tych ładunków muszą być czynione świadome zabiegi. W tym celu przedewszystkiem należy unormować stosunki prawne w porcie gdyń-

skim: władze portowe, celne, graniczne, komunikacyjne, skarbowe etc. muszą w pracy swej stosować metody specjalne, jedynie nadające się w specyficznej praktyce obrotu i życia portowego, a być może nawet rozbieżne z utartymi wzorami dla reszty kraju. Następnie podstawowe urządzenia portowe: hangary, magazyny dla długoterminowego składowania, dźwigi, wewnętrzne komunikacje portowe — wszystko to musi zostać odpowiednio rozbudowane, aby mogło być zawsze do dyspozycji tego nieakwirowanego przez porty, napływającego samorzutnie ładunku, jakim jest drobnica. Bardzo ważnym momentem jest w związku z tem powstanie wolnej strefy w porcie. Musi także zostać usprawniona działalność instytucji pomocniczych w obrocie portowym: poczty, banków, asekuracji, ekspedycji i t. d. Wreszcie — co ma szczególne znaczenie — port powinien posiadać dogodny i dostatecznie częste regularne połączenia okrętowe z całym światem.

Stwierdzić należy, że w każdym z powyższych punktów wre w Gdyni poważna praca przygotowawcza.

\* \* \*

Zakreślony wyżej pobieżnie kierunek rozwoju obrotu towarowego przez Gdynię został w większości wypadków, jak widzieliśmy, wyraźnie wytyczony przez rozpoczęte lub zaprojektowane prace w porcie i przez inwestycje w przemyśle gdyńskim.

Po zakończeniu tych prac i inwestycji i po osiągnięciu przez port spodziewanego stopnia rozwoju, obrót w porcie gdyńskim powinien dojść do 8 — 9 miljn. t rocznie. Postawiłoby to Gdynię w liczbie czołowych portów świata, wyżej od Kopenhagi, Szczecina, Bremy, Genui, Hawru.

Wł. Gieysztor

## BANK POLSKI NA TLE SYTUACJI ZAGRANICZNYCH BANKÓW EMISYJNYCH

**R**OZPOCZĘCIE przez banki emisyjne nowego okresu działalności jest momentem wielce odpowiednim dla przeprowadzenia analizy porównawczej ich stanu rachunkowego. Obfitość materiału sprawozdawczego pozwala wejrzeć w szczegóły bilansowe poszczególnych banków, a zamknięcia statystyczne za rok ubiegły przejrzysto ilustrują stan gospodarczy danego kraju. Badania porównawcze stanu rachunkowego banków centralnych dotyczą w szczególności: rezerw kruszcowo-dewizowych, obiegu banknotów i ich działalności kredytowej. Badania te mają na celu uwydatnienie znaczenia i roli poszczególnych składników bilansowych — drogą przedstawienia ich na tle sytuacji gospodarczej danego kraju oraz drogą porównania ich z analogicznymi składnikami bilansowymi innych banków. Analiza porównawcza pozwala zorientować się w sytuacji i w możliwościach rozwojowych poszczególnych banków, o czym tylko w przybliżeniu sądzić można na podstawie liczb bezwzględnych, zawartych w bilansach.

Rezerwy kruszcowo-dewizowe 10 wielkich banków emisyjnych Europy na tle stanu gospodarczego danych krajów

Kraje	Rezerwa kruszcowo-dewiz. banku emisyjnego w końcu 1929 r.	Ogólna suma im-portu w 1929 r. <sup>1)</sup>	Rezerwa kruszcowo-dewizowa banku emisyjnego na głowę ludności	Majątek narodowy na głowę ludności <sup>2)</sup>	Pokrycie kruszcowo-dewiz. obiegu banknotów i natychm. płatn. zob. banku emisyjn.
	miljn. zł	miljn. zł	zł	zł	%
Francja .	23.654	20.467	577	12.661	76,7
Anglia .	6.328	53.466	139	23.861	29,4
Niemcy .	5.723	28.772	91	10.745	46,3
Włochy .	4.855	10.618	119	4.642	56,0
Hiszpanja	4.591	—	205	16.715	73,2
Holandja .	2.389	9.863	313	9.650	75,4
Belgia .	2.191	8.845	276	12.100	59,7
Z. S. R. R.	1.636	1.077	10	1.924	68,6
Szwajcaria	1.630	4.790	406	27.862	79,0
<b>Polska .</b>	<b>1.227</b>	<b>3.113</b>	<b>41</b>	<b>4.125</b>	<b>67,8</b>

<sup>1)</sup> Przy obliczaniu importu do Francji, Niemiec, Włoch, Belgji i Z. S. R. R. uwzględniono zamiast grudnia 1929 r. grudzień 1928 r.

<sup>2)</sup> Dane zaczerpnięto z „World Economic Chart”, wydanej przez Biuro „Redmond et Co.”, New-York.



O znaczeniu gospodarczym banku emisyjnego decyduje wielkość jego rezerwy kruszcowo-dewizowej. Rezerwa ta jest nie tylko podstawą emisji banknotów i działalności kredytowej, ale również stanowi ona gwarancję stałości waluty.

Rezerwa kruszcowo-dewizowa Banku Polskiego pod względem wielkości zajmuje 10 miejsce w Europie. Na drodze gromadzenia rezerw Polska wyprzedziła nie tylko wszystkie nowe państwa, powstałe po wojnie, ale również cały szereg krajów, które przed wojną znane były z zasobności.

Pod względem wysokości pokrycia kruszcowo-dewizowego obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań Bank Polski zajmuje 6 miejsce w Europie—po bankach: Szwajcarskim, Francuskim, Holenderskim, Hiszpańskim i Z. S. R. R. Należy uwzględnić jednak, że wysokie pokrycie w bankach: Hiszpańskim i Z. S. R. R. jest wynikiem obliczenia ich rezerw kruszcowo-dewizowych według złotego parytetu, a obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań według rzeczywistego kursu pesety i czerwońca, które nadal ujawniają tendencję niżkową. Jeśli więc brać pod uwagę jedynie kraje o ustabilizowanej walucie, to wówczas pod względem wysokości pokrycia kruszcowo-dewizowego Bank Polski zajmuje 4 miejsce w Europie, wyprzedzając szereg najpotężniejszych banków emisyjnych. Świadczy to, że polski złoty jest jedną z najlepiej zabezpieczonych walut europejskich. Wysokość pokrycia złotego, wynosząca 67,8%, znacznie odbiega od przeciętnego poziomu pokrycia walut europejskich, wynoszącego 56,2%.

Po przeliczeniu na głowę ludności, rezerwa kruszcowo-dewizowa Banku Polskiego okazuje się wyjątkowo niska. Wynika stąd, że w stosunku do wielkości naszego państwa rezerwa ta jest jeszcze bardzo mała, i że trzeba będzie długich lat systematycznych wysiłków, aby pod tym względem dorównać innym państwom.

Z porównania majątku narodowego, obliczonego na głowę ludności, z rezerwą kruszcowo-dewizową, obliczoną w ten sam sposób, wynika, że Polska ma szerokie podstawy dla dalszego zwiększenia swych rezerw kruszczowych. Obecnie zaledwie setna część majątku narodowego Polski poświęcona jest na cel powyższy. We Francji natomiast rezerwa kruszcowa stanowi  $\frac{1}{20}$  całego majątku narodowego, w Holandji  $\frac{1}{30}$ , w Belgji i we Włoszech blisko  $\frac{1}{40}$ , w Szwajcarii  $\frac{1}{60}$ , a w Hiszpanji  $\frac{1}{80}$ . W tym wypadku nie można brać pod uwagę Niemiec, które po wojnie znalazły się w wyjątkowej sytuacji, Anglii, której rynek pieniężny posiada charakter specjalny, oraz Z. S. R. R., której struktura gospodarcza wyklucza naogół porównania.

Niski stosunek rezerwy kruszczowej do ogólnego majątku narodowego oraz niski poziom rezerwy kruszczowej, obliczonej na głowę ludności, znajduje w dużej mierze usprawiedliwienie w słabszym, w porównaniu z innymi krajami, rozwoju życia gospodarczego Polski. Najlepszą tego ilustracją jest porównanie rezerwy kruszcowo-dewizowej Banku Polskiego z ogólną sumą rocznego importu towarów zagranicznych. Porównanie to jest szczególnie charakterystyczne z tego powodu, że import jest nie tylko zmiennym wskaźnikiem ogólnego rozwoju gospodarczego, ale także czynnikiem, który wywiera wpływ bezpośredni na wysokość rezerwy kruszczowej. Otóż, z porównania tego wynika, że rezerwa Banku Polskiego znajduje się na poziomie

względnie wysokim w stosunku do obecnych potrzeb kraju. Z państw o ustabilizowanej walucie, gdzie deprecjacja pieniądza nie wpływa hamująco na import, jedynie Francja posiada rezerwę kruszczową przewyższającą sumę rocznego importu towarów zagranicznych. W innych państwach rezerwa kruszcowa banku emisyjnego wystarcza zaledwie na pokrycie kilkumiesięcznego importu. W Anglii rezerwa ta wynosi zaledwie 12% sumy ogólnego importu rocznego, w Niemczech 20%, w Holandji 24%, w Belgji 25%, w Szwajcarii 34%; natomiast rezerwa Banku Polskiego wynosi blisko 40% ogólnego rocznego importu.

#### Obieg banknotów 13 wielkich banków emisyjnych Europy na tle stanu gospodarczego danych krajów

Kraje	Obieg banknotów banków centralnych w końcu 1929 r.	Dochody budżetowe państwa w okresie 12 mies. w latach 1928—29	Miesięczne obroty i zbiorcze na głowę ludności w końcu 1929 r. <sup>1)</sup>	
			Obieg banknotów na głowę ludności w końcu 1929 r.	rocznych i zbiorczych na głowę ludności w końcu 1929 r. <sup>1)</sup>
	miljn. zł	miljn. zł	zł	zł
Francja . .	24.000	14.844	586	767
Anglja . .	16.470	36.540	362	3.502
Niemcy . .	10.743	19.406	172	759
Włochy . .	7.791	11.307	191	645
Hiszpanja . .	5.186	4.794	231	—
Belgja . .	3.356	2.450	423	2.176
Holandja . .	3.047	2.334	400	1.658
Z. S. R. R. . .	2.384	27.933	16	—
Czechosłow. .	2.140	2.896	149	545
Szwajc. rja . .	1.719	570	428	1.520
Austria . .	1.368	2.076	209	512
Szwecja . .	1.360	1.693	223	1.147
<b>Polska . .</b>	<b>1.340</b>	<b>2.988</b>	<b>44</b>	<b>92</b>

Emisja banknotów jest najbardziej charakterystyczną stroną działalności banku centralnego. Regulowanie jej poziomu ma na celu dostosowanie wysokości obiegu pieniężnego do potrzeb życia gospodarczego. Ścisłe obliczanie tych potrzeb należy do zadań wyjątkowo skomplikowanych. Badanie objawów konjunktury gospodarczej oraz analiza ruchu cen dostarczają cennych wskazań pod tym względem. Jednak wskaźniki statystyczne życia gospodarczego są tylko odbiciem faktów dokonanych, a polityka emisyjna, oparta na nich, mogłaby stać się działaniem spóźnionem. Dlatego w studjach nad obiegiem pieniężnym pewne znaczenie posiada metoda porównawcza, oparta na analizie stosunków w rozmaitych krajach.

Pod względem wysokości emisji banknotów Polska zajmuje 13 miejsce w Europie. Natomiast po uwzględnieniu liczby ludności okazuje się, że obieg ten należy do najniższych w Europie, ustępując miejsca jedynie Z. S. R. R. Na głowę ludności wypada w Polsce 3 razy mniej banknotów niż w Czechosłowacji, 5 razy mniej niż w Szwecji, Austrii, Hiszpanji, Włoszech i Niemczech, 8 razy mniej niż w Anglii, 9 razy mniej niż w Holandji i Belgji, a 13 razy mniej niż we Francji.

Niski poziom obiegu pieniężnego w Polsce uwydatnia się jeszcze jaskrawiej przy uwzględnieniu wskaźnika, charakteryzującego t. zw. obrót bezgotówkowy, jakim jest obrót miesięczny i zbiorczy na głowę ludności. Okazuje się, że np. we Francji nie tylko obieg banknotów na głowę mieszkańca jest 13 razy wyższy od obiegu

<sup>1)</sup> Dla Czechosłowacji i Austrii przyjęto tylko obroty i zbiorcze na głowę ludności.



banknotów w Polsce, ale, co ważniejsze, obrót bezgotówkowy jest 8 razy wyższy niż u nas.

Stosunkowo niski, w porównaniu z wielkością państwa, obieg banknotów w Polsce tłumaczy się niską sumą obrotów gospodarczych w kraju. Szczególnie interesujące światło rzuca na to zagadnienie porównanie sumy obiegu banknotów z sumą ogólnych dochodów budżetowych państwa. Porównanie to jest tem bardziej charakterystyczne, że dochód państwowe są funkcją obrotów gospodarczych kraju, a jednocześnie stanowią jeden z ważniejszych czynników zapotrzebowania pieniądza. Z porównania tego wynika, że na 13 państw, wziętych pod uwagę, tylko 5 posiadało obieg banknotów wyższy od sumy rocznych dochodów państwowych, pozostałe natomiast, a w tej liczbie i Polska, posiadały obieg banknotów niższy od sumy dochodów budżetowych.

**Kredyt wekslowy i pożyczki zastawowe 9 wielkich banków emisyjnych Europy na tle stanu gospodarczego danego Kraju**

Kraj	Portfel wekslowy i pożyczki zastawowe banków emisyjnych w końcu 1929 r.	Wkłady bankowe i oszczędności w końcu III kwart. 1929 r.	Portfel wekslowy i pożyczki zastaw. banków emisyjnych na głowę ludności	Wzajemny stosunek procentowy:	
				do rezerwy kruszcowo-centralnego banku	do rezerwy kruszcowo-dewizowej
Niemcy . . .	6.085	42.992	97	52	48
Francja . . .	3.501	21.985	95	14	86
Włochy . . .	2.420	19.957	59	33	67
Z. S. R. R. . .	1.785	—	12	55	45
Hiszpanja . .	1.502	—	67	25	75
Belgia . . .	1.061	—	134	33	67
Anglia . . .	968	91.770	21	13	87
Szwecja . . .	901	10.863	148	82	18
<b>Polska . . .</b>	<b>781</b>	<b>2.710</b>	<b>26</b>	<b>39</b>	<b>61</b>

**Sytuacja banków emisyjnych w końcu 1929 r.**  
(w miljn. zł)

NAZWA BANKU	Zapas złota	Zapas dewiz i wierzytel. zagraniczne	Razem rezerwa kruszcowo-dewizowa	Obieg banknotów	Natychmiast płatne zobowiązania	Razem obieg bankn. i nat. płat. zobowiązania	Stosunek procentowy rezerwy kruszcowo-dewiz.:	
							do obiegu bankn.	do obiegu bankn. i nat. płatn. zobow.
Bank Francji . . . .	14.583·9	9.070·1	23.654·0	23.999·8	6.855·7	30.855·5	98·6	76·7
" Anglii . . . .	6.328·4	—	6.328·4	16.469·7	5.018·9	21.488·6	33·4	29·4
" Niemiec . . . .	4.863·0	859·6	5.722·6	10.743·0	1.608·5	12.351·5	53·3	46·3
" Włoch . . . .	2.439·4	2.415·3	4.854·7	7.791·3	881·3	8.672·6	62·3	56·0
" Hiszpanji . . . .	4.413·4	177·6	4.591·0	5.186·1	1.087·5	6.273·6	88·5	73·2
" Holandji . . . .	1.601·9	787·1	2.389·0	3.047·5	119·3	3.166·8	78·4	75·4
" Belgii . . . .	1.469·0	722·1	2.191·1	3.356·1	311·0	3.667·1	65·3	59·7
" Z. S. R. R. . . .	1.288·4	387·9	1.636·3	2.384·5	—	2.384·5	68·6	68·6
" Szwajcarii . . . .	1.023·4	607·1	1.630·5	1.718·6	344·7	2.053·3	94·9	79·0
" <b>Polski . . . .</b>	<b>700·5</b>	<b>526·1</b>	<b>1.226·6</b>	<b>1.340·3</b>	<b>467·8</b>	<b>1.808·1</b>	<b>91·5</b>	<b>67·8</b>
" Szwecji . . . .	584·7	513·9	1.098·6	1.360·2	655·5	2.015·7	80·8	54·5
" Austrii . . . .	210·8	714·8	925·6	1.368·0	79·9	1.447·9	67·7	63·9
" Czechosłowacji . .	327·2	590·1	917·3	2.139·7	175·4	2.315·1	42·9	39·6
" Rumunii . . . .	486·8	357·5	844·3	1.121·0	497·6	1.618·6	75·3	52·2
" Jugosławii . . . .	164·2	460·8	625·0	930·9	241·7	1.172·6	67·1	53·3
" Danii . . . .	412·1	197·7	609·8	878·2	137·5	1.015·7	69·4	60·0
" Grecji . . . .	74·2	499·8	574·0	602·4	170·7	773·1	95·3	74·2
" Norwegii . . . .	350·5	139·7	490·2	759·3	210·2	969·5	64·6	50·5
" Portugalji . . . .	82·6	284·8	367·4	800·4	137·1	937·5	45·8	39·2
" Węgier . . . .	253·9	61·0	314·9	780·9	153·3	934·2	40·3	33·7
" Finlandji . . . .	67·6	150·0	217·6	304·8	44·4	349·2	71·4	62·3
" Bułgarii . . . .	88·8	74·6	163·4	227·4	137·7	365·1	71·9	41·7
" Łotwy . . . .	41·1	79·7	120·8	84·9	285·6	370·5	142·3	32·6
" Litwy . . . .	30·5	66·3	96·8	82·5	83·9	166·4	117·4	58·2
" Estonii . . . .	15·2	49·5	64·7	81·0	38·5	119·5	79·9	53·9
<b>Razem 25 banków emisyjnych:</b>	<b>41.901·5</b>	<b>19.793·1</b>	<b>61.694·6</b>	<b>87.558·5</b>	<b>19.743·7</b>	<b>107.302·2</b>	<b>74·9</b>	<b>55·2</b>
Banki Federalne Stanów Zjedn. Am. . . .	25.140·8	—	25.140·8	17.723·4	21.163·1	38.886·5	141·9	64·7
Bank Japonii . . . .	4.727·3	—	4.727·3	6.084·3	1.747·4	7.831·7	77·7	60·4

Bank emisyjny jest instytucją centralną kredytu krótkoterminowego, stąd też udzielane przez niego kredyty wekslowe i pożyczki zastawowe pokrywają znaczną część zapotrzebowania wewnętrznego rynku kredytowego. Wysokość udziału banku emisyjnego w pokrywaniu tego zapotrzebowania zależy od zasobności krajowych instytucji kredytowych. Gdy instytucje te rozporządzają dużymi środkami, rola banku emisyjnego na rynku kredytowym maleje. Stąd też prze-

rachowanie sumy kredytu wekslowego i pożyczek zastawowych na głowę ludności nie daje dokładnego pojęcia o stopniu zaspokajania potrzeb rynku wewnętrznego przez bank emisyjny. Aby zorientować się w tej sprawie, należy porównać sumę kredytów krótkoterminowych, udzielonych przez bank emisyjny, z ogólną sumą kapitałów krótkoterminowych, będących w rozporządzeniu banków prywatnych.

Bank Polski zajmuje 9 miejsce w Europie pod

<sup>1)</sup> Rezerwy złota oraz zapasy dewiz i wierzytelności zagraniczne banków emisyjnych Jugosławii, Portugalji, Hiszpanji i Z. S. R. R. przeliczone w/g parytetu, natomiast sumę obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań tych banków obliczono w/g kursu bieżącego.



względem wysokości posiadanego portfela wekslowego i udzielonych pożyczek zastawowych. Z przeliczenia powyższych kredytów na głowę mieszkańca wynika, że Bank Polski w znacznie słabszym stopniu, w porównaniu z innymi bankami, zaspokaja potrzeby kredytowe kraju. Jest to jednak wyłącznie wynikiem słabszego rozwoju gospodarczego Polski w zestawieniu z porównywanymi państwami. Najcharakterystyczniejszym tego przykładem jest porównanie wysokości portfela wekslowego i pożyczek zastawowych z ogółem wkładów bankowych i oszczędnościowych w danym kraju. Okazuje się, że kredyty krótkoterminowe, udzielone przez Bank Polski, wynoszą blisko 30% sumy wkładów bankowych i oszczędnościowych w Polsce, gdy natomiast stosunek ten wynosi we Francji 18%, w Niemczech 14%, we Włoszech 12%, w Szwecji 8%,

a w Anglii, gdzie bankowość prywatna jest szczególnie silnie rozwinięta, tylko 1%.

Duże znaczenie posiada wzajemny stosunek procentowy sumy portfela wekslowego i pożyczek zastawowych do wysokości rezerwy kruszcowo-dewizowej. Na wypadek silnego odpływu kruszcu z kraju banki emisyjne zmuszone są stosować restrykcje kredytowe tem silniej, im bardziej ogólna suma udzielonych kredytów krótkoterminowych przewyższa poziom rezerwy kruszcowej, czyli im większy jest udział portfela wekslowego w ogólnych aktywach banku. Bank Polski należy do rzędu instytucji emisyjnych, w których suma udzielonych kredytów jest znacznie niższa od poziomu rezerwy kruszcowej. Jest to czynnik, sprzyjający unormowaniu stosunków na wewnętrznym rynku kredytowym.

*Dr. Walery Zbijewski*

## ŻYCIE GOSPODARCZE

### TENDENCJE I NASTROJE MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI W SPRAWIE ROZEJMU CELNEGO.

— Nie da się zaprzeczyć, iż w chwili, gdy piszemy te słowa<sup>1)</sup> (a przy ocenie sytuacji na konferencjach międzynarodowych zwracać trzeba szczególną uwagę na daty), konferencja w sprawie rozejmu celnego, znajduje się w *sui generis* impasie. Nie znaczy to bynajmniej, aby wobec trudności, jakie ujawniły się ze strony pewnych państw, konferencja miała tendencję rozbitcia się. Ale faktem jest jednak, iż o „rozejmie celnym” — tak, jak projektował go na zlecenie Zgromadzenia Ligi Narodów z września r. ub. Komitet Ekonomiczny Ligi — niemal już się nie mówi. Ponieważ zaś nowe pomysły, które zająć mają jego miejsce, nie zostały postawione dotychczas oficjalnie, a tylko dyskutowane są w kulturalnych, jądro prac konferencji zostało chwilowo zamknięte.

Dyskusja ogólna w pierwszych dniach konferencji nie odzwierciadliła, jak wiadomo, w pełni istnych nastrojów poszczególnych państw wobec projektu rozejmu celnego. Wiadomo zgóry było, iż cały szereg państw projekt odrzuca, ale atmosfera Genewy stanowczo nie sprzyja zbyt wyraźnej szczerości, i dlatego zdecydowanej opozycji przeciwko projektowi w dyskusji ogólnej nie było. Jeden tylko włoski Minister Korporacji, P. Bottai, w dość ostrych słowach rozprawił się z ideologią rozejmu, ale nie postawił żadnego pozytywnego kontrprojektu. Ponieważ jednak w Genewie, mówiąc „nie”, trzeba zawsze na poparcie swej tezy postawić projekt jakiegoś innego „tak”, włoskie wystąpienie pokazało tylko istotny nastrój Rządu rzymskiego, ale nie spowodowało zweeksławiania prac konferencji na inne tory niż dyskutowanie projektu rozejmu, wypracowanego przez Komitet Ekonomiczny. Cały ubiegły tydzień trwały dyskusje szczegółowe w komisjach i podkomisjach nad poszczególnymi artykułami projektu rozejmu, ale mimo osiągniętych pozornie rezultatów widać było, iż nad samym projektem jako takim ciąży jeszcze poważne chmury. Przedewszystkiem brakowało jeszcze wyraźnego wypowiedzenia się na temat rozejmu Francji.

Delegacja francuska przybyła do Genewy dn. 17 lu-

tego z wyraźnymi instrukcjami. Wszystkim wiadomo było, iż Francja ma zamiar rozejm w tej postaci, w jakiej zaproponował go w swym projekcie Komitet Ekonomiczny Ligi, odrzucić, że jednak ma w zanadru pozytywny projekt „czegoś innego”. Właśnie w dniu, gdy P. Flandin miał zamiar opinię swą wyłożyć, upadł gabinet P. Tardieu, przez co instrukcje stały się bezprzedmiotowe. Spodziewano się w kilka dni później, iż zamiast P. Flandin przybędzie do Genewy P. Bonnet, Minister Handlu w gabinecie lewicowym P. Chaumetpsa. Cóż — kiedy gabinet ten trwał około 4 dni... i znów upadł.

Zasadniczy zwrot w konferencji nastąpił właściwie dopiero w ubiegły czwartek, kiedy na jednej z podkomisji z okazji dyskusji nad art. IX projektu rozejmu w ujęciu Komitetu Ekonomicznego (t. zw. klauzula katastrofalna w projekcie rozejmu) nowoprzybyły z Paryża delegat Francji, P. Serruys, wypowiedział się przeciwko owemu art. IX w ujęciu Komitetu Ekonomicznego, ale przytem uderzył... w sam projekt całego rozejmu. Przemówienie to wywarło wrażenie niebywałe i zdawało się w pierwszej chwili, iż oto Francja przemówiła wyraźnie swoje „nie” i wespół z Włochami konferencję całą rozbije. Okazało się jednak zupełnie coś innego. P. Serruys wypowiedział się ostro przeciwko rozejmowi celnemu w ujęciu Komitetu Ekonomicznego, ale pozwolił jednocześnie przejrzeć plany, z jakimi Francja nosi się w stosunku do samych wyników konferencji. Plan te są tego rodzaju, iż dziś mniej niż kiedykolwiek można mówić o rozbitciu się konferencji. I, kto wie, czy racji nie mają ci, którzy twierdzą, iż P. Serruys właściwie wystąpieniem swem zwrócił prace konferencji na realne tory, umożliwiając tem samem osiągnięcie przez nią realnych wyników. Dlatego też warto przyrzeć się już dzisiaj, o co, mianowicie, chodzi w owych projektach, o których ogólnie chwilowo wspominał P. Serruys.

Projekt rozejmu celnego w opracowaniu Komitetu Ekonomicznego stypulował w swym art. I stabilizację na pewien przeciąg czasu ceł autonomicznych i konwencyjnych przywózowych u wszystkich sygnatariuszy konwencji. Art. II, stawiał toż samo żądanie w stosunku do ceł wywózowych. Oba zakazywały w przeciągu czasokresu rozejmu wprowadzenia nowych ceł

<sup>1)</sup> Pisane w Genewie dn. 2 marca r. b.



ochronnych. Niemniej jednak art. IX przewidywał w wyjątkowych wypadkach „klauzulę katastrofalną”, a art. XI — możliwość zgłaszania przez szereg państw wyjątków od ogólnej zasady niepodnoszenia w okresie rozejmu swoich cel. Taki projekt spotkał się, jak wiadomo, z silnymi sprzeciwami. To też Francja, o ile dziś już przewidzieć można, pragnie zmodyfikować projekt Komitetu Ekonomicznego — i to w sensie zasadniczym.

Pragnie ona, mianowicie, oprzeć się w ujęciu art. I i II rozejmu, t. j. w kwestji stabilizacji cel, na postanowieniu art. 5 traktatu handlowego francusko-belgijskiego z dn. 25 lutego 1928 r. (nawiasem mówiąc, podobne postanowienie — dotyczące jednak tylko pewnych produktów — posiada w swym ostatnim traktacie handlowym z Francją z dn. 24 kwietnia 1929 r. i Polska). Art. 5 traktatu belgijsko-francuskiego mówi dosłownie:

„Wysokie Układające się Strony, zawarwszy niniejszy traktat na podstawie taryf celnych, które stosują, i zakomunikowawszy sobie te zmiany, jakie zamierzają w nich wprowadzić, zgadzają się, iż gdyby jedna ze Stron nałożyła w przyszłości podwyżki celne, przewyższające taryfy stosowane lub projekty (taryf), zakomunikowane w chwili podpisywania niniejszego układu, na produkt lub ogół produktów, co do których druga Strona uznałaby, iż interesują one specjalnie jej wywóz, owa druga Strona mogłaby zażądać natychmiastowego rozpoczęcia rokowań i w wypadku, gdyby nie doprowadziły one do skutku w przeciągu 45 dni od dnia, w którym ich zażądano, wypowiedzieć niniejszy układ, któryby przestał obowiązywać w miesiąc później”.

Czy w artykule tym mamy wyraźną stabilizację cel? Oczywiście — nie. Czy jednak istnieją tutaj pewne „gwarancje” stabilizacyjne? Rozumie się, iż istnieją. Swoboda podwyższenia taryf celnych nie jest pełna. W każdej podwyżce liczyć się trzeba z drugą stroną w traktacie. Trzeba przewidywać, iż zażąda ona rokowań, iż trzeba będzie dla utrzymania traktatu handlowego albo nie podwyższać owej stawki celnej tak silnie, jak to zamierzano, albo — udzielić kontrahentowi pewnych rekompensat. W każdym razie trzeba „rozmawiać”, a to już ogranicza autonomję celną państwa w bardzo znacznej mierze.

Ten oto art. 5 traktatu belgijsko-francuskiego proponuje Francja rozszerzyć na układ wielostronny i zastąpić nim dwa pierwsze artykuły projektu rozejmu, opracowanego przez Komitet Ekonomiczny Ligi. Zamiast zatem zwykłej stabilizacji cel — „klauzula belgijska”. Ale zato — ani żadnych wyjątków w dziedzinie cel fiskalnych, jak to proponował art. VIII dawnego rozejmu, ani „klauzuli katastrofalnej” z art. IX, ani wreszcie — last but not least — żadnych wyjątków z art. XI. I — rzecz prosta — przypuszczalnie dłuższy termin trwania.

Nie wypowiadamy chwilowo żadnego zdania o tym projekcie. Nie figuruje on jeszcze oficjalnie. Z chwilą, gdy się to stanie, pozwolimy sobie podzielić się naszymi wrażeniami z czytelnikami „Polski Gospodarczej”.

Dr. T. Ł.

**RYNEK PRACY W STYCZNIU 1930 R.** — Sytuacja na rynku pracy w styczniu układała się w dalszym ciągu niepomysłnie; liczba bezrobotnych wzrosła ze 186.427 w początku stycznia do 249.462 w początku lutego, przekraczając tem samem poziom bezrobocia, osiągnięty w analogicznym okresie dwóch poprzednich lat. Tylko rok kryzysu — 1926 r. — w odpowiednim okresie wykazywał wyższą liczbę bezrobotnych.

Jak w miesiącach poprzednich, szybki wzrost bezrobocia w styczniu wystąpił jako rezultat spadku zatrudnienia, normalnego w okresie depresji sezonowej, a pogłębionego w zimie r. b. przez depresję koniunkturalną. Jako na cechę szczególną sytuacji obecnej na rynku pracy, nie wynikającą z wahań sezonowych, należy wskazać na wysokie napięcie bezrobocia wśród robotników przemysłu włókienniczego oraz metalowego. Równocześnie znaczna liczba bezrobotnych robotników budowlanych w pewnym stopniu wiąże się z obecną koniunkturą, wynika bowiem z niskiego napięcia budownictwa w ciągu r. ub.; podobnie wśród robotników niefachowych wysokie natężenie bezrobocia wiąże się z ograniczeniem wszelkiego rodzaju robót inwestycyjnych przez władze publiczne — państwowe i samorządowe. Nie bez znaczenia także jest fakt, że w związku z ciężkim położeniem wsi napływ rąk roboczych ze wsi do miast jest silniejszy niż w latach poprzednich.

Liczy bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., podaje poniższe zestawienie (w początkach miesięcy):

	1926	1928	1929	1930
Styczeń . . . . .	251.326	165.268	126.429	186.427
Luty . . . . .	301.457	179.602	160.843	249.462
Marzec . . . . .	302.179	178.403	177.462	
Kwiecień . . . . .	295.529	167.022	170.494	
Maj . . . . .	272.414	154.656	149.093	
Czerwiec . . . . .	256.934	132.453	122.771	
Lipiec . . . . .	243.302	116.719	106.622	
Sierpień . . . . .	223.474	103.451	97.191	
Wrzesień . . . . .	205.393	94.177	91.512	
Październik . . . . .	285.207	79.885	83.063	
Listopad . . . . .	167.826	79.689	93.803	
Grudzień . . . . .	168.008	94.132	126.644	

Następujące zestawienie podaje liczby częściowo zatrudnionych (w początkach miesięcy):

	1928	1929	1930
Styczeń . . . . .	33.190	21.726	36.663
Luty . . . . .	31.465	15.847	88.712
Marzec . . . . .	25.565	16.554	
Kwiecień . . . . .	48.878	16.967	
Maj . . . . .	54.385	21.791	
Czerwiec . . . . .	27.461	26.343	
Lipiec . . . . .	28.728	30.299	
Sierpień . . . . .	32.996	36.044	
Wrzesień . . . . .	25.911	38.837	
Październik . . . . .	28.147	35.067	
Listopad . . . . .	25.189	34.572	
Grudzień . . . . .	26.143	36.111	

Z całkowitej liczby częściowo zatrudnionych 448 pracowało 1 dzień w tygodniu, 7.933 — 2 dni, 33.196 — 3 dni, 33.692 — 4 dni i 13.443 — 5 dni w tygodniu. Średnio więc każdy z częściowo zatrudnionych pracował 3/6 dni w tygodniu wobec 4/2 w grudniu r. ub.

Gwałtowny wzrost częściowego bezrobocia wiąże się z ograniczeniem wytwórczości w przemyśle włókienniczym i metalowym.

Następujące zestawienie podaje liczby bezrobotnych według zawodów (w początkach miesięcy):

	Styczeń	Luty	+ wzrost - zmniejszenie
Górnicy . . . . .	2.800	2.735	+ 935
Hutnicy . . . . .	598	772	+ 174
Metalowcy . . . . .	13.869	17.143	+ 3.274
Włókiennicy . . . . .	26.136	33.771	+ 7.635
Budowlani . . . . .	28.016	40.134	+ 12.118
Umysłowi . . . . .	13.786	14.817	+ 1.031
Pozostałe zawody i niefachowi . . . . .	101.222	139.090	+ 37.863
Razem . . . . .	186.427	249.462	+ 63.035

Pomyślna koniunktura, jaka bez przerwy utrzymywała się w końcu r. ub. w górnictwie węglowym, doznała w styczniu osłabienia. Łagodna zima, jak również niekorzystna sytuacja w szeregu gałęzi przemysłu, zwłaszcza hut żelaznych, spowodowały poważne skurczenie się zbytu węgla w kraju; eksport



węgla natomiast wykazał nieznaczny tylko spadek. W rezultacie jednak zmniejszonego zbytu i perspektyw dalszego jego spadku kopalnie przystąpiły do ograniczenia wydobycia przez wprowadzenie świątówek, a nawet przez redukcję załogi. W kopalnictwie naftowym wydobycie ropy wykazało dalszy nieznaczny spadek. Bezrobotni górnicy stanowili ok. 1.7% zatrudnionych.

Dzięki poważnemu powiększeniu się eksportu towarów żelaznych sytuacja hut żelaznych w styczniu układała się nieco pomyślniej; wytwórczość wszystkich działów wzrosła. Napływ zamówień krajowych był w dalszym ciągu słaby. Wytwórczość hut cynkowych i ołowianych mimo dalszego spadku cen tych metali wykazała wzrost. Bezrobotni hutnicy stanowili ok. 1% zatrudnionych.

Stan zatrudnienia przemysłu metalowego obniżył się w styczniu w porównaniu z miesiącem poprzednim średnio o 6%. Perspektywy na przyszłość jednak oceniane są przez przemysł jako lepsze, gdyż zamówienia żelaza w hutach na potrzeby przemysłu metalowego znacznie się powiększyły.

W poszczególnych działach omawianego przemysłu sytuacja kształtowała się niejednolicie. Niekorzystny stan rolnictwa wpłynął na dalsze pogorszenie się położenia wytwórni maszyn i narzędzi rolniczych. W fabrykach budowy maszyn elektrycznych i kabli sytuacja nie wykazała polepszenia. W okręgu bielskim fabryki śrub, nitów i wyrobów kutych pracowały przy jednej tylko zmianie. Niepomyślna sytuacja wytwórni obrabiarek utrzymała się nadal w styczniu. Odlewnie odczuwają nadal brak zamówień. Bezrobotni metalowcy stanowili ok. 20% zatrudnionych.

W przemyśle bawełnianym łódzkim, mimo że styczeń jest zwykle miesiącem większego napięcia wytwórczości, zatrudnienie fabryk pogorszyło się w dalszym ciągu. Fabryki wyrabiały artykuły letnie narazie na skład, gdyż dotąd nie zawierano prawie żadnych transakcyj na sezon letni. Zatrudnienie robotników w wielkich zakładach wykazuje w styczniu redukcję o 30-45% w stosunku do pełnego tygodnia wobec 18-73% w grudniu. Równocześnie liczba zatrudnionych robotników obniżyła się z 55.390 do 51.912. W przemyśle wełnianym łódzkim nastąpiło dalsze

osłabienie ruchu. W wielkich zakładach redukcja czasu pracy w stosunku do pełnego tygodnia wyniosła 19-73% wobec 11-37% w grudniu r. ub. Równocześnie obniżyła się nieco ilość zatrudnionych robotników. Dodać należy, że ograniczenie produkcji w przemyśle średnim było większe niż w przemyśle wielkim. W przemyśle wełnianym bielskim z powodu znacznego ograniczenia produkcji na sezon letni fabryki pracowały na jedną zmianę. W sprzedaży tkanin na rynek krajowy panował dotkliwy zastój. W przemyśle białostockim panował zupełny prawie zastój; z ogólnej liczby wrzecion i krosien na 1 lutego uruchomionych było tylko 30 do 35%. Niski stan zatrudnienia w tym okręgu jest w znacznym stopniu zjawiskiem sezonowym, gdyż przemysł białostocki produkuje przedewszystkiem tkaniny zimowe. Perspektywy na przyszłość układają się jednak dość pomyślnie, gdyż napłynęły dość znaczne zamówienia rządowe oraz zagraniczne, przedewszystkiem z Dalekiego Wschodu.

Przemysł pończosznicy pracował w dotychczasowych rozmiarach nad produkcją letnią. W przemyśle jutowym i konopnym z powodu zmniejszonego napływu zamówień przeprowadzono redukcję wśród robotników. Przemysł konfekcyjny odczuwał trudności zbytu, w lepszych warunkach natomiast znajdował się przemysł kapelusznicy. Bezrobotni włókiennicy stanowili około 25% zatrudnionych.

W przemyśle budowlanym stan zatrudnienia wykazał dalszą niżkę, gdyż wykończenie budynków w związku z brakiem kredytów budowlanych prowadzone było w nader szczupłym zakresie. Perspektywy najbliższego sezonu są w dalszym ciągu niewyjaśnione.

Płace zarobkowe nie ujawniają już wyraźnej tendencji zwykłej; w niektórych gałęziach przemysłu czynione są usiłowania do obniżenia płac dotychczasowych. Doprowadziło to w wielu zakładach przemysłu bielskiego włókienniczego do lokautu. Równocześnie z tą tendencją zanotowano tylko nieznaczne podwyżki płac, a mianowicie: dla pracowników umysłowych na Górnym Śląsku o 5%. Taką wyżkę otrzymali drukarze w Krakowie.

## GÓRNICTWÓ I PRZEMYSŁ

### GÓRNICTWÓ WĘGLOWE

**PRZEMYSŁ WĘGLOWY W GRUDNIU 1929 R.** — Wydobycie węgla kamiennego w grudniu 1929 r. w porównaniu z wydobyciem grudniowym 1928 r. oraz przeciętnym miesięcznym wydobyciem w 1913 r. ilustruje tablica I.

Spadek wydobycia węgla kamiennego w grudniu 1929 r. w zestawieniu z listopadem 1929 r. oraz wzrost w porównaniu z grudniem 1928 r. wykazują następujące liczby:

W s t o s u n k u :

Rejony	do listopada 1929 r.		do grudnia 1928 r.	
	tonn	%	tonn	%
Śląski . . . .	— 57.818	1'91	+ 404.937	15'75
Dąbrowski . .	— 24.702	3'01	+ 153.078	23'77
Krakowski . .	— 10.020	3'86	+ 15.953	6'82
Ogół. w Państwie:	— 92.540	2'25	+ 573.968	16'64

Wydobycie węgla kamiennego wykazało w grudniu 1929 r. spadek w porównaniu z listopadem, co pozostaje z związku z mniejszą o 2 ilością dni roboczych (23 wobec 25) w miesiącu sprawozdawczym. Przeciętne dzienne wydobycie wynosiło dla całego Państwa 178.892 t., t. j. zwiększyło się w porównaniu z listopadem o 14.289 t.

Ogólny zbyt węgla kamiennego w grudniu wynosił 3.517.501 t., a zatem zmniejszył się w porównaniu z listopadem o 145.430 t. Zapasy węgla kamiennego na zwalach kopalnianych, jak to wynika z tablicy II, wzrosły o 54.031 t., wynosząc 1.107.664 t.

Spadek zbytu krajowego i eksportu w grudniu 1929 r. w stosunku do listopada obrazuje poniższe zestawienie:

Rejony	Zbyt w kraju		Eksport	
	tonn	%	tonn	%
Śląski . . . .	— 67.882	3'98	— 18.682	1'83
Dąbrowski . .	— 29.260	6'15	— 19.877	8'07
Krakowski . .	— 8.760	4'16	— 1.078	32'42
Ogół. w Państwie:	— 105.902	4'43	— 39.637	3'11

Zbyt węgla w kraju według odbiorców ilustruje tablica III.

Spadek zbytu krajowego w miesiącu sprawozdawczym został spowodowany przedewszystkiem zmniejszonym zapotrzebowaniem sortymentów na opał domowy wskutek łagodnej zimy, jednak również i zbyt sortymentów przemysłowych doznał dalszej niżki wskutek ogólnego spadku konjunktury oraz ograniczenia ruchu w różnych gałęziach przemysłu. W stosunku do listopada zbyt krajowy zmniejszył się o 105.902 t., t. j. o 4'43%.

Eksport węgla według krajów ilustruje tablica IV. Z danych zestawienia tego wynika, że w grudniu wyeksportowano do krajów północnych 553.828 t., co stanowi wzrost o 39.310 t. w porównaniu z listopadem i pozostaje w związku ze zwiększeniem się wysyłki: do Łotwy o 32.367 t., do Szwecji o 16.889 t., do Norwegii o 12.611 t., natomiast zmniejszyła się wysyłka do Finlandji, Litwy i Kłajpedy; do Estonji w miesiącu sprawozdawczym nie eksportowano. Wywóz do państw sukcesyjnych wynosił 400.718 t., a zatem zmniejszył się o 71.430 t. Eksport węgla do innych krajów łącznie z węglem okrętowym zmniejszył się w miesiącu sprawozdawczym o 2.177 t.; również



Tablica I

## Wydobycie węgla kamiennego — w grudniu 1929 r.

REJONY WĘGLOWE	Grudzień				1913 r. Przećiętne wy- dobycie mies. tonn	Od początku roku do końca grudnia				
	1929		1928			1929		1928		1913 tonn
	tonn	1913= 100	tonn	1913= 100		tonn	1913= 100	tonn	1913= 100	
Rejon śląski:										
wydobycie ogółem . . . . .	2,975.702	110.96	2,570.845	95.86	2,681.842	31,443.723 <sup>1)</sup>	107.03	30,447.875	94.61	32,182.109
przećiętne dziennie . . . . .	129.382	119.00	116.857	108.21	107.994	114.812	106.31	101.832	94.29	107.994
Rejon dąbrowski:										
wydobycie ogółem . . . . .	797.070	140.26	643.992	113.33	568.267	8,947.128	131.20	7,635.128	111.97	6,819.209
przećiętne dziennie . . . . .	34.655	149.92	29.272	126.63	23.116	29.824	129.02	25.536	110.47	23.116
Rejon krakowski:										
wydobycie ogółem . . . . .	249.700	152.04	233.747	142.33	164.233	2,844.462	144.33	2,533.381	128.55	1,970.790
przećiętne dziennie . . . . .	10.857	164.18	10.625	160.67	6.613	9.482	143.38	8.473	128.13	6.613
Ogółem w Państwie . . . . .	4,022.552	117.81	3,448.584	101.00	3,414.342	46,235.313 <sup>1)</sup>	112.85	40,616.384	99.13	40,972.108
Przećiętne dziennie . . . . .	174.894	126.99	156.754	113.82	137.723	154.118	111.90	135.841	98.63	137.723

Tablica II

## Obrót węgla, koksu i brykietów — w grudniu 1929 r. (w tonnach)

REJONY WĘGLOWE	Pozostałość z poprzed. miesiąca	Produkcja	Do dyspo- zycji <sup>2)</sup>	R O Z C H O D							Ogółem	Pozos. na zwa- lach na nastę- p. miesiąc
				Z B Y T			Z U Ż Y C I E			Ogółem		
				W kraju	Zagra- nicę	Razem	Cele własne	Depu- taty	Razem			
WĘGIEL KAMIENNY												
Rejon śląski . . . . .	679.398	2,975.782	3,651.843	1,635.751	1,004.910	2,640.661	233.400	52.519	285.919	2,926.580	725.263	
% rozchodu . . . . .	23.21	101.68	124.78	55.89	34.34	90.23	7.98	1.79	9.77	100.00	24.76	
% wydobycia . . . . .	22.83	100.00	122.72	54.97	33.77	88.74	7.54	1.77	9.61	98.35	24.37	
Rejon dąbrowski . . . . .	279.018	797.070	1,072.020	446.367	226.573	672.940	70.703	13.033	83.756	756.676	3 5 334	
% rozchodu . . . . .	36.87	105.34	141.67	58.99	29.94	88.93	9.35	1.72	11.07	100.00	41.67	
% wydobycia . . . . .	35.01	100.00	134.50	56.00	28.43	84.43	8.87	1.63	10.50	94.93	39.5	
Rejon krakowski . . . . .	95.217	249.700	305.088	201.653	2.247	203.900	27.876	6.255	34.131	238.031	67.057	
% rozchodu . . . . .	40.00	104.90	128.17	84.72	0.94	85.66	11.71	2.63	14.34	100.00	28.17	
% wydobycia . . . . .	38.13	100.00	122.18	80.76	0.90	81.66	11.16	2.51	13.67	95.33	26.85	
Ogółem w Państwie . . . . .	1,053.633	4,022.552	5,028.951	2,283.771	1,233.730	3,517.501	431.979	71.807	403.786	3,921.287	1,107.664	
% rozchodu . . . . .	26.87	102.58	128.25	58.24	31.46	89.70	8.47	1.83	10.30	100.00	28.26	
% wydobycia . . . . .	26.19	100.00	125.02	56.77	30.67	87.44	8.25	1.79	10.04	97.48	27.54	
K O K S												
Rejon śląski . . . . .	4.023	176.151	180.174	134.838	16.038	150.876	345	22	367	151.243	28.931	
% rozchodu . . . . .	2.66	116.47	119.13	89.15	10.61	99.66	0.23	0.01	0.24	100.00	19.13	
% produkcji . . . . .	2.28	100.00	102.28	76.55	9.10	85.65	0.20	0.01	0.21	85.86	16.42	
B R Y K I E T Y												
Rejon śląski . . . . .	2.019	37.025	39.044	36.288	795	37.083	—	3	3	37.086	1.958	
% rozchodu . . . . .	5.44	99.84	105.28	97.85	2.14	99.99	—	0.01	0.01	100.00	5.28	
% produkcji . . . . .	5.45	100.00	105.45	98.01	2.14	100.15	—	0.01	0.01	100.16	5.29	
WĘGIEL BRUNATNY												
Rejon zawiercki . . . . .	343	5.189	5.532	5.164	—	5.164	121	172	293	5.457	75	
Rejon wschodnio-ma- łopolski . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rejon poznańsko-po- morski . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ogółem w Państwie:	343	5.189	5.532	5.164	—	5.164	121	172	293	5.457	75	
% rozchodu . . . . .	6.28	95.09	101.37	94.63	—	94.63	2.22	3.15	5.37	100.00	1.37	
% wydobycia . . . . .	6.61	100.00	106.61	99.52	—	99.52	2.33	3.31	5.64	105.16	1.45	

<sup>1)</sup> Liczby poprawione. <sup>2)</sup> Z uwzględnieniem przypisów i skreśleń przy sprawdzaniu zapasów oraz obrotu między kopalniami.



wykazał spadek wywóz do W. M. Gdańska o 9.694 t., wynosząc 30.248 t.

Obrót węgla brunatnego w grudniu ilustruje tablica II. Wydobycie węgla brunatnego w grudniu zmniejszyło się o 713 t., wynosząc 5.189 t. W stosunku do grudnia 1928 r. wydobycie węgla brunatnego zmniejszyło się o 1.197 t.

W przemyśle koksierskim, jak to uwidacznia również tablica II, produkcja w grudniu zwiększyła się w porównaniu z listopadem o 9.536 t., wynosząc 176.151 t., natomiast wykazała wzrost o 33.921 t. w stosunku do grudnia 1928 r. Ogólny zbył koksu w grudniu w porównaniu z listopadem zmniejszył się o 19.267 t., a w porównaniu z grudniem 1928 r. o 21.808 t.

Produkcja brykietów w grudniu 1929 r. zmniejszyła się o 4.995 t. w stosunku do listopada, a w porównaniu z grudniem 1928 r. zwiększyła się o 10.448 t.

Ogólny zbył brykietów w grudniu zwiększył się w stosunku do listopada o 4.673 t., wynosząc 37.083 t.

Liczbę czynnych kopalń węgla kamiennego ilustruje następujące zestawienie:

Tablica III Zbyt węgla kamiennego w Kraju z Kopalń Państwa Polskiego — w grudniu 1929 r. (według odbiorców)

RODZAJ ODBIORCÓW	1		9		2		9		1		9		2		8			
	grudzień		listopad		od pocz. roku		grudzień		od pocz. roku		grudzień		od pocz. roku		grudzień		od pocz. roku	
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
<b>I.—Przemysł</b>																		
Metalurgiczny — żelazny . . . . .	130 684	5'72	143.024	5'98	1.772.032	6'53	158.543	7'26	1.771.518	7'52								
„ — innych metali . . . . .	77.717	3'40	86.408	3'62	1.059.733	3'91	91.927	4'21	1.021.587	4'34								
Koksownie . . . . .	226.425	9'92	215.916	9'04	2.478.907	9'14	194.592	8'92	2.226.742	9'45								
Brykietownie . . . . .	36 539	1'60	31.615	1'32	349.990	1'29	26.398	1'21	263 875	1'12								
Gazownie . . . . .	33.041	1'45	34.514	1'44	417.615	1'54	36.168	1'66	462.963	1'96								
Górnicy (kopalnie rud i kopalnie, nie mające węgla własnego) <sup>1)</sup> . . . . .	13.559	0'59	15.506	0'65	168.444	0'62	25.699	1'18	155.684	0'66								
Naftowy . . . . .	18.246	0'80	14.455	0'60	232.178	0'86	23.707	1'09	252.286	1'07								
Solny . . . . .	14.074	0'62	13.328	0'56	177.013	0'65	12.856	0'59	132.321	0'56								
Cementowy, ceramiczny oraz cegielnie i wapienniki . . . . .	63.530	2'78	88.877	3'72	1.322.414	4'87	104.593	4'79	1.364.859	5'79								
Obróbki (metalowy i inny) . . . . .	20.519	0'90	20.792	0'87	230 322	0'85	14.052	0'64	174.770	0'74								
Chemiczny . . . . .	53.529	2'34	57.754	2'42	618.410	2'28	51.417	2'36	578.164	2'46								
Garbarski i przetworów zwierzęcych . . . . .	3.464	0'15	3.792	0'16	45.803	0'17	3.288	0'15	37.125	0'16								
Rolniczy (przetw. rolne, browary, młyny i gorzelnie) . . . . .	82 469	3'61	94.277	3'95	1.142 896	4'21	94.289	4'32	1.114.712	4'73								
Cukrowniczy . . . . .	77.888	3'41	69.332	2'90	721.180	2'66	61.999	2'84	667.636	2'84								
Papierniczy . . . . .	24.931	1'09	25.452	1'06	343.303	1'27	31.538	1'45	330.199	1'40								
Włókienniczy . . . . .	61.492	2'69	80.985	3'39	971.309	3'58	82.781	3'79	922.691	3'92								
Inne gałęzie przemysłu . . . . .	202 001	8'85	225.876	9'45	2.367.226	8'73	173.439	7'95	1.812.341	7'69								
<b>Razem przemysł <sup>1)</sup>:</b>	<b>1.140.108</b>	<b>49'92</b>	<b>1.221.903</b>	<b>51'13</b>	<b>14.418.775</b>	<b>53'16</b>	<b>1.187.296</b>	<b>54'41</b>	<b>1.289.410</b>	<b>56'41</b>								
<b>II.—Inni odbiorcy</b>																		
Koleje żelazne . . . . .	506.295	22'17	387.480	16'22	5.035.157	18'56	378.804	17'36	4.125.500	17'51								
Żegluga . . . . .	455	0'02	696	0'03	10.005	0'04	1.279	0'06	24.275	0'10								
Instytucje miejskie (elektrownie, tramwaje, wodociągi i inne — prócz gazowni) . . . . .	58 830	2'58	61.699	2'58	722.068	2'66	56.505	2'59	592.207	2'47								
Wojskowość . . . . .	73.495	3'22	60 538	2'53	321.424	1'20	23.675	1'08	237.019	1'01								
Instytucje państwowe . . . . .	12.759	0'56	17.423	0'73	196.106	0'72	9.718	0'45	99.226	0'42								
Opał domowy <sup>2)</sup> . . . . .	236.213	10'34	328.813	13'76	3.094.723	11'41	236.616	10'84	2.502.855	10'62								
Pośrednicy . . . . .	255.616	11'19	311.121	13'02	3.321.426	12'25	288.400	13'21	2.700.053	11'46								
<b>Razem inni odbiorcy <sup>2)</sup>:</b>	<b>1.143.663</b>	<b>50'08</b>	<b>1.167.770</b>	<b>48'87</b>	<b>12.703.909</b>	<b>46'84</b>	<b>994.997</b>	<b>45'59</b>	<b>10.271.135</b>	<b>43'59</b>								
<b>Ogółem w kraju:</b>	<b>2.283.771</b>	<b>100'00</b>	<b>2.389.673</b>	<b>100'00</b>	<b>27.122.684</b>	<b>100'00</b>	<b>2 182.293</b>	<b>100'00</b>	<b>3.560.538</b>	<b>100'00</b>								

Spadek liczby dniówek odrobionych był spowodowany mniejszą ilością dni roboczych w grudniu w porównaniu z listopadem o 2 (23 wobec 25).

Ilość dniówek opuszczonych w grudniu w porównaniu z listopadem spadła o 99.354, czyli o 26'54%; liczba ta nie jest jednak charakterystyczna, ze względu na jednodniowy strajk demon-

Rejony	Listopad 1929	Grudzień: 1929	1928
Śląski . . . . .	53	52	51
Dąbrowski:			
głębokie . . . . .	19	19	19
płytkie . . . . .	15 34	14 33	12 31
Krakowski . . . . .	8	8	9
Ogółem:	95	93	91

W miesiącu sprawozdawczym liczba czynnych kopalń zmniejszyła się o dwie w porównaniu z listopadem, a to w związku z przejściowem zatrzymaniem ruchu na kop. „Orion” w rejonie dąbrowskim oraz na kop. „Ligęza” w rejonie śląskim.

Stan zatrudnienia, wydajność pracy i zarobki robotnicze w kopalniach węgla kamiennego w grudniu 1929 r. ilustruje tablica V. Liczba wszystkich dniówek odrobionych w kopalniach węgla kamiennego w grudniu 1929 r. w porównaniu z listopadem zmniejszyła się o 93.390, czyli o 2'85%, do czego przyczyniło się zmniejszenie ilości dniówek zwykłych odrobionych o 127.860, czyli o 4'32%, przy wzroście ilości dniówek nadliczbowych o 34.470, czyli o 11'16%.

<sup>1)</sup> Bez zużycia własnego na cele techniczne kopalń.

<sup>2)</sup> Bez zużycia własnego na deputaty.



Tablica IV

## EKSPORT WĘGLA KAMIENNEGO — w grudniu 1929 r.

K R A J E	1 9 2 9				1 9 2 8				1 9 2 9		1 9 2 8	
	grudzień		listopad		grudzień		listopad		o d p o c z a t k u r o k u			
	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%	tonn	%
<b>I. — Kraje północne</b>												
Szwecja . . . . .	222.107	18'00	205.218	16'11	219.787	19'74	249.129	20'54	2.594.737	18'06	2.814.461	20'99
Norwegia . . . . .	57.691	4'68	45.080	3'54	45.454	4'08	45.165	3'72	616.497	4'29	591.572	4'41
Dania . . . . .	170.096	13'78	165.269	12'98	150.337	13'51	156.570	12'91	1.770.912	12'32	1.605.448	11'98
Finlandja . . . . .	13.542	1'10	39.586	3'09	42.345	3'81	56.825	4'69	436.489	3'04	551.190	4'11
Łotwa . . . . .	76.128	6'17	43.761	3'44	30.321	2'73	27.465	2'26	582.922	4'06	465.291	3'47
Litwa . . . . .	9.362	0'76	5.584	0'44	3.465	0'31	4.575	0'38	79.391	0'55	86.485	0'65
Estonja . . . . .	—	—	2.005	0'16	1.700	0'15	4.158	0'34	12.155	0'08	8.363	0'06
Kłajpeda . . . . .	4.912	0'40	8.215	0'64	4.689	0'42	3.755	0'31	83.840	0'58	72.416	0'54
Razem :	553.828	44'89	514.518	40'40	498.098	44'75	547.642	45'14	6.176.943	42'98	6.195.226	46'21
<b>II. — Państwa sukcesyjne</b>												
Austria . . . . .	268.467	21'76	308.265	24'21	274.098	24'62	303.833	25'05	3.195.999	22'24	2.943.842	21'96
Węgry . . . . .	55.805	4'52	81.974	6'44	60.077	5'40	74.626	6'15	926.774	6'45	711.146	5'30
Czechosłowacja . . . . .	76.446	6'20	81.909	6'43	77.646	6'97	86.991	7'17	939.990	6'54	1.001.411	7'47
Razem :	400.718	32'48	472.148	37'08	411.821	36'99	465.450	38'37	5.062.763	35'23	4.656.399	34'73
<b>III. — Inne kraje</b>												
Francja . . . . .	84.870	6'88	75.707	5'95	47.065	4'23	34.977	2'88	763.182	5'31	395.998	2'95
Włochy . . . . .	56.094	4'55	60.133	4'72	36.441	3'27	23.455	1'93	574.425	4'00	502.879	3'75
Algier . . . . .	3.209	0'26	—	—	—	—	3.530	0'29	24.043	0'17	21.060	0'16
Marokko . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.050	0'02
Tunis . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	1.750	0'01	4.350	0'03
Jugosławia . . . . .	9.677	0'79	9.791	0'77	13.175	1'16	22.095	1'82	160.649	1'12	282.305	2'11
Rumunia . . . . .	8.890	0'72	11.396	0'90	16.678	1'50	15.059	1'24	117.431	0'82	180.266	1'35
Szwajcaria . . . . .	14.116	1'14	13.245	1'04	12.208	1'10	10.701	0'88	150.400	1'05	139.655	1'04
Holandja . . . . .	9.496	0'77	11.767	0'92	5.200	0'47	7.605	0'63	87.228	0'61	62.555	0'47
Belgia . . . . .	—	—	—	—	3.025	0'27	7.460	0'62	10.052	0'07	80.267	0'60
Niemcy . . . . .	449	0'04	595	0'05	359	0'03	538	0'05	4.934	0'03	9.147	0'07
Z. S. R. R. . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	15.356	0'11	16.853	0'13
Brazylja . . . . .	—	—	4.000	0'31	4.850	0'43	—	—	69.606	0'48	19.655	0'14
Stany Zjedn. Am. . . . .	—	—	—	—	400	0'04	2.305	0'19	—	—	3.500	0'03
Chile . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	750	0'01
Grecja . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	550	—
Islandja . . . . .	3.913	0'31	—	—	—	—	—	—	190.74	0'13	250	—
Bułgaria . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	875	0'01
Razem :	190.711	15'46	186.634	14'66	139.410	12'52	127.725	10'53	1.998.130	13'91	1.723.965	12'87
IV.—W. M. Gdańsk	30.248	2'45	39.942	3'14	27.374	2'46	30.588	2'52	412.623	2'87	310.329	2'31
V.—Węgiel okrętowy . . . . .	58.225	4'72	60.125	4'72	36.546	3'28	41.615	3'43	720.387	5'01	520.846	3'88
Ogółem :	1.233.730	100'00	1.273.367	100'00	1.113.240	100'00	1.213.020	100'00	14.370.846	100'00	13.406.765	100'00

## Stan zatrudnienia, wydajność i zarobki robotnicze w Kopalniach węgla kamiennego — w grudniu 1929 r.

Tablica V

T R E Ś Ć	R e j o n y:			Całe Państwo	
	Śląski	Dąbrowski	Krakowski		
<b>I. — Stan zatrudnienia</b>					
Liczba dni roboczych	23	23	23	23	
Liczba dniówek odrobionych	zwykłych . . . . .	1.991.649	640.740	202.344	2.834.733
	nadliczbowych . . . . .	243.807	83.174	16.466	343.447
Liczba dniówek opuszczonych	ogółem . . . . .	195.895	57.091	22.055	275.041
	w tem z przyczyn niezależnych od robotnika . . . . .	13.800	1.771	604	16.175
Liczba robotników, zapisanych z końcem miesiąca . . . . .		94.566	29.756	9.790	134.112
	ogółem . . . . .	95.110	30.341	9.756	135.207
Liczba robotników przeciętnie zatrudnionych	na dole	69.170	19.192	6.605	94.967
	w tem: górników młodoc. . . . .	19.351	3.801	1.749	24.901
	razem . . . . .	69.258	19.218	6.605	95.031
	na powierzcz.	22.993	9.487	2.725	35.205
	w tem: kobiet młodoc. . . . .	2.634	1.471	334	4.439
	razem . . . . .	25.852	11.123	3.151	40.126



Na 1 przeciętnie zatrudnionego robotnika przypada dniówek	zwykłych odrobionych . . . . .	20 94	21 12	20 74	20 97			
	nadliczbowych . . . . .	2 56	2 74	1 69	2 54			
	opuszczonych . . . . .	2 06	1 88	2 26	2 03			
Liczba urzędników	technicznych . . . . .	3 442	843	277	4 562			
	biurowych . . . . .	1 604	386	174	2 164			
	razem . . . . .	5 046	1 229	451	6 726			
II. — W y d a j n o ś ć r o b o t n i c z a								
Wydajność pracy (wydobyte na robotniko-dniówkę)—kg	górnika . . . . .	6 699	9 664	6 660	7 130			
	załogi na dole . . . . .	1 876	1 811	1 758	1 855			
	całej załogi . . . . .	1 336	1 101	1 141	1 269			
III. — Z a r o b k i r o b o t n i c z e								
Średni zarobek robotnika na dniówkę — $\bar{x}$	o d r o b i o n a	za normalną pracę wykonaną <sup>1)</sup>	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	12 31 9 55 3 14	11 13 7 73 3 21	9 53 7 22 —	11 95 9 03 3 15
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	8 58 3 77 2 17	6 64 3 34 2 84	6 41 3 17 2 57	7 88 3 58 2 49
			ogółem	mężczyzn młodoc.	9 29 2 43	7 34 2 89	6 96 2 57	8 70 2 61
		zarobek w gołówece <sup>2)</sup>	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	13 23 10 23 3 20	13 10 9 29 3 57	11 13 8 30 —	13 07 9 91 3 29
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	9 53 3 96 2 20	8 34 3 77 3 25	7 68 3 53 2 82	9 07 3 86 2 69
			ogółem	mężczyzn młodoc.	10 04 2 48	8 95 3 29	8 10 2 82	9 67 2 80
	o p ł a c o n a	całkowity zarobek <sup>3)</sup>	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	14 02 10 82 3 21	13 96 9 92 3 85	11 57 8 66 —	13 79 10 45 3 32
			na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	10 11 4 33 2 21	8 88 4 06 3 34	7 95 4 36 2 87	9 55 4 16 2 73
			ogółem	mężczyzn młodoc.	10 63 2 48	9 55 3 41	8 44 2 87	10 19 2 84
	Obliczony przeciętny miesięczny dochód robotnika — $\bar{x}$	na dole	górnika mężczyzn młodoc.	326 98 251 82 68 61	303 00 227 28 87 38	255 64 191 03 —	318 31 242 63 72 89	
		na powierzch.	mężczyzn kobiet młodoc.	260 39 98 06 49 30	229 87 94 10 81 09	199 54 89 29 66 60	247 46 96 09 63 48	
		ogółem	mężczyzn młodoc.	253 96 54 73	228 13 81 95	193 51 66 60	243 94 65 28	
Sumaryczny całkowity zarobek całej załogi — $\bar{x}$ . . . . .					23 681 196	6 696 729	1 841 426	32 219 351
IV. — S k ł a d k i u b e z p i e c z e n i o w e								
Składki ubezpieczeniowe ze strony robotnika na dniówkę opłaconą — $\bar{x}$	na dole	górnika	1 24	0 79	0 54	1 13		
		mężczyzn młodoc.	0 08 0 23	0 58 0 15	0 43 —	0 93 0 21		
	na powierzch.	mężczyzn	0 93	0 52	0 39	0 78		
		kobiet młodoc.	0 52 0 15	0 23 0 21	0 24 0 19	0 40 0 18		
ogółem	mężczyzn młodoc.	1 04 0 17	0 56 0 20	0 42 0 19	0 89 0 18			
Sumaryczne składki ubezpieczeniowe całej załogi — $\bar{x}$ . . . . .					2 318 931	391 594	92 438	2 802 963

<sup>1)</sup> Jest to przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, bez dodatków za pracę nadliczbową, jak również bez wszelkich innych dodatków, lecz łącznie ze składkami ubezpieczeniowymi robotników.

<sup>2)</sup> Obejmuje przeciętny zarobek na dniówkę odrobioną normalną lub akordową, dodatek za pracę nadliczbową i dodatek rodzinny.

<sup>3)</sup> Jest to zarobek za pracę normalnie wykonaną łącznie z dodatkami: za pracę nadliczbową i rodzinnym, wartością węgla deputatowego, zapłatą za dniówki urlopowe i składkami ubezpieczeniowymi robotników, obliczony za 1 dniówkę opłaconą.



Liczba przeciętnie zatrudnionych robotników w grudniu wynosiła 135.207, czyli wzrosła o 1.727 (1,29%) w porównaniu z poprzednim miesiącem.

Przeciętne wydobycie węgla na jedną robotniko-dniówkę wzrosło o 9 kg i wynosiło 1.269 kg.

Przeciętne całkowite zarobki mężczyzn na dniówkę opłaconą w grudniu w stosunku do listopada wzrosły: w rej. śląskim o 1,33%, w rej. dąbrowskim o 1,81%, natomiast w rej. krakowskim spadły o 0,35%.

Przeciętny miesięczny dochód dorosłego mężczyzny w kopalniach węgla kamiennego w grudniu zmniejszył się w porównaniu z poprzednim miesiącem, a mianowicie na Śląsku o 1,80%, w rej. dąbrowskim o 6,47% i w rej. krakowskim o 5,96%.

## PRZEMYSŁ NAFTOWY

### STAN PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W STYCZNIU 1930 R.

Sytuacja w przemyśle naftowym w styczniu r. b. nie uległa żadnym poważniejszym zmianom. Produkcja ropy w Borysławiu i w okręgu górniczym jasielskim nieco wzrosła. Ruch przerobczy w rafineriach wykazał w styczniu nieco mniejsze ożywienie niż w miesiącu poprzednim. Konsumpcja produktów naftowych w kraju była wprawdzie mniejsza niż w grudniu r. ub., lecz wykazała poważne zwiększenie w porównaniu z przeciętną konsumpcją miesięczną w r. ub. Eksport produktów naftowych obniżył się w stosunku do przeciętnych miesięcznych w r. ub., lecz spadek ten był nieznaczny.

Wydobycie ropy w styczniu wynosiło (według danych tymczasowych — w tonnach):

Okrąg	Styczeń 1930	Grudzień 1929	Listopad 1929	Styczeń 1929
Jasło . . . . .	6.400	6.316	6.405	6.128
Drohobycz . . . . .	45.407	45.068	45.138	47.963
Stanisławów . . . . .	3.950	4.085	4.004	3.620
Razem:	55.757	55.469	55.547	57.711

Z tych ilości wydobyto w okręgu drohobyckim (dane przybliżone):

	Styczeń 1930	Grudzień 1929	Styczeń 1929
Ropa marki Borysław . .	38.605	38.315	40.998
„ marek specjalnych	6.802	6.753	6.965

Przeciętne dzienne wydobycie ropy w Borysławiu wynosiło w styczniu 1.245 t. (w grudniu 1929 r. 1.236 t., w styczniu 1929 r. 1.322 t.).

Produkcja ropy z nowodwierconych otworów świdrowych w Mraźnicy utrzymała się na ogół bez większych zmian. Największy naturalny spadek produkcji ropy w poszczególnych otworach świdrowych nie przekraczał 58 t. miesięcznie. Zawodnienie na t. zw. „grzbiecie Joffre'a", choć wykazało pewien postęp, to jednak nie wywołało większych obaw. Szczególnie w objętym zawodnieniem produktywnym otworze świdrowym Nr. VII kopalni „Standard" w pierwszych dniach stycznia stwierdzono zanieczyszczenie w wysokości ok. 8—14%, stopniowy zaś spadek produkcji ropy normalnie nie przekraczał 2 t. na dobę. Otwór świdrowy Nr. I „Nadzieja" w Staruni był nadal w eksploatacji i wyprodukował ok. 25 t. ropy. Produkcja otworu „Pasteur II" po dalszym pogłębieniu do piaskowca przedrogowcowego utrzymała się na wysokości około 3 t. dziennie, przyczem po wymianie zgniecionych rur ukazała się solanka, jak przedtem w menilitach. Wyniki nowych dowierceń na ogół, choć dały pewne widoczne rezultaty w zwiększeniu produkcji, to jednak nie były zadowalające. Z nowych dowierceń większe w Tustanowicach dało początkową produkcję 30 t. dziennie. Inne dowiercenia ropy w Mraźnicy, Załężu i Potoku dały mniej znaczne rezultaty.

Zainteresowanie terenami naftowymi przejawiało się zgłoszeniem nowych kopalń: „Piotr" w Tustanowicach i „Karpaty

Bitumen" w Mraźnicy. Ponadto urzędy górnicze zezwoliły na założenie i rozpoczęcie wierceń nowych otworów świdrowych: 2—w Męcinie Wielkiej oraz w Libuszy, Lipinkach, Krygu, Klimkówce, Szymbarku i Rosulnej. Wydano też kilka poświadczeń w celu utworzenia nowych pól naftowych w Ropicy ruskiej i Torosówce. Wiercenia poszukiwawcze w Stróżnej, Jeżowie i Łaskach były w pełnym toku.

Ożywienie ruchu wiertniczego dało się też zauważyć w północnych Tustanowicach w sąsiedztwie otworu kopalni „Karol I" i terenów zgłoszonej kopalni „Piotr". Okoliczność, że pokłady tej części Tustanowic są płytkie, a zatem tanie w eksploatacji, bardzo dodatnio wpłynęła na ożywienie ruchu wiertniczego. Ruch wiertniczy ożywił się też także i dlatego że z istniejących tu otworów świdrowych kopalń „Herta", „Małda" i „Margott" uzyskano stosunkowo znaczne ilości gazów ziemnych. W południowej Mraźnicy ruch wiertniczy w oczekiwaniu wyników innych wierceń nie wykazał znacniejszego ożywienia. Montowano tu wprawdzie dwa otwory świdrowe, ale przystąpiono do wiercenia tylko jednego otworu.

Na dowierceniu w południowej Mraźnicy znajdował się otwór „Gdańsk I", który osiągnął głęb. 1.404 m w dolnych menilitach, produkując znaczne ilości gazów, a nawet nieco ropy.

Zapasy ropy marki borysławskiej w towarzystwach magazynowych i na kopalniach okręgu drohobyckiego wynosiły w dn. 31 I 9.206 t., czyli znacznie wzrosły w porównaniu z zapasem w końcu grudnia r. ub. (3.601 t.). Zapas ropy w okręgu stanisławowskim wynosił w końcu stycznia 1.699 t., czyli obniżył się w porównaniu z końcem grudnia (2.078 t.).

Liczba robotników na kopalniach wynosiła w końcu stycznia:

Okrąg Jasło . . . . .	2.201
„ Drohobycz . . . . .	7.264
„ Stanisławów . . . . .	1.120
Razem:	10.585

podczas gdy w końcu grudnia 1929 r. było zatrudnionych 10.987 robotników.

Według raportu Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy w Drohobyczu znajdowało się w końcu stycznia na terenie tegoż Urzędu ogółem 5.537 bezrobotnych (o 565 więcej niż w końcu grudnia 1929 r.), z tego 1.814 w zagłębiu borysławskim (o 238 więcej).

Płace robotników w przemyśle naftowym za styczeń pozostały na wysokości miesiąca poprzedniego.

Cena ropy marki Borysław wynosiła dla ropy bruttowej, zakupywanej przez „Polmin", zł 1.894 za cysternę 10-tonnową (w grudniu zł 1.902). Cena na rynku wynosiła od zł 2.030 do zł 2.050.

Ceny produktów naftowych w kraju pozostały bez zmiany.

Przemysł gazów ziemnych przedstawiał się w styczniu następująco (dane tymczasowe):

	Styczeń 1930	Grudzień 1929	Styczeń 1929
Wydobycie gazów ziemn. — tys. m <sup>3</sup>	43.560	43.494	42.244
Ilość przerobionego gazu — tys. m <sup>3</sup>	24.390	23.501	24.004
Wydobycie gazoliny — tonn . . . . .	3.251	3.226	2.919
Zbyt gazoliny w kraju — tonni . . . . .	3.210	3.077	2.790
Eksport gazoliny — tonn . . . . .	—	12	36
Liczba robotników w gazoliniarniach	232	239	190

W styczniu było czynnych 21 zakładów gazolinowych; uruchomiony został nowy zakład w Mraźnicy (Tow. „Limanowa" na kop. „Petain").

Ze 100 m<sup>3</sup> gazu wyrabiano w styczniu przeciętnie 13,3 kg gazoliny (w grudniu 13,7 kg, przeciętnie w 1929 r. 12,45 kg).

Przeciętna cena gazu ziemnego, na podstawie faktycznie uskutecznianych dostaw w zagłębiu borysławskim została ustalona w wysokości zł 5,25 za 100 m<sup>3</sup> (w grudniu również zł 5,25).

Produkcja gazu pozostała bez znacniejszych zmian. Większą produkcję uzyskano w otworze Nr. I kop. „Gdańsk" w Mraź-



nicy (w wysokości około 30 m<sup>3</sup>/min.), oraz w otworze Nr. IV kop. „Bitumen” w Mrażnicy (17 m<sup>3</sup>/min.). Natomiast spadek produkcji gazu zaznaczył się w otworze Nr. I kop. „Sosnkowski” i „Sasyk” w Mrażnicy.

Cena gązolin y wynosiła około \$ 780—785 za cysternę 10-tonnową.

Ogólny stan przemysłu rafineryjnego w styczniu przedstawia zestawienie następujące (dane tymczasowe—w tonnach):

	Styczeń 1930	Grudzień 1929	Styczeń 1929
Przeróbka ropy . . . . .	50.100	51.487	54.937
Wytwórczość produktów naftowych . . . . .	45.800	45.751	49.425
Rozchód prod. naftowych w kraju . . . . .	37.700	42.100	39.100
Eksport produktów naftowych . . . . .	19.404	18.080	16.185
Zapasy produktów w końcu miesiąca . . . . .	188.100	196.671	227.883
Liczba robotników w rafinerjach . . . . .	4.161	4.461	4.667

Dla poszczególnych produktów sytuacja była następująca (dane tymczasowe—w tonnach):

P R O D U K T	Austria	Czechosłowacja	Gdańsk	Niemcy	Węgry	Szwajcaria	Inne kraje	R a z e m:	
								styczeń	grudzień
Benzyna . . . . .	75	3.600	726	24	—	40	277	4.742	4.227
Nafta . . . . .	—	1.803	117	—	—	538	392	2.850	3.497
Olej gazowy . . . . .	905	117	1.050	30	30	1.623	628	4.383	4.222
Oleje smarowe . . . . .	166	756	2.057	118	153	15	176	3.441	2.231
Parafina i świece . . . . .	195	60	1.323	479	25	15	384	2.481	2.793
Inne produkty . . . . .	45	190	72	1.000	15	—	185	1.507	1.110
Razem w styczniu 1930 r.:	1.386	6.526	5.345	1.651	223	2.231	2.042	19.404	—
Razem w grudniu 1929 r.:	1.596	6.819	3.814	1.600	258	1.580	2.413	—	18.080

	Ben- zyna	Nafta	Olej ga- zowy i opał.	Oleje smarowe	Para- fina	Ogó- łem
Wytwórczość . . . . .	10.100	13.200	9.820	8.520	3.300	45.800
Wysyłka krajowa . . . . .	6.900	17.600	7.100	4.230	952	37.700
Eksport . . . . .	4.742	2.850	4.383	3.441	2.481	19.404
Zapasy w dn. 31/I . . . . .	17.837	16.900	20.900	34.790	3.500	188.100

Konsumpcja krajowa produktów naftowych obniżyła się nieco w porównaniu do grudnia (42.100 t.), lecz była większa niż przeciętna konsumpcja miesięczna w r. ub. (34.460 t.).

Eksport produktów naftowych powiększył się nieco w porównaniu z miesiącem poprzednim (18.080 t.), lecz był mniejszy od przeciętnego eksportu miesięcznego w r. ub. (20.730 t.).

Przeróbka ropy obniżyła się w stosunku do miesiąca poprzedniego i była mniejsza niż przeciętna przeróbka miesięczna w r. ub. (54.680 t.). Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych w Drohobyczu przerobiła w styczniu 8.736 t. (w grudniu r. ub. 8.338 t.).

Eksport produktów naftowych według krajów - odbiorców przedstawiał się w styczniu następująco (w tonnach):

## ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

**PLAN DORAŻNEJ POMOCY DLA ROLNICTWA.** — Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów uchwalił, że następujące zarządzenia złożyć się mają na „Plan dorażnej pomocy dla rolnictwa”:

### I. — Z DZIEDZINY POLITYKI ZBOŻOWEJ

1) Premjowanie wywozu żyta w dotychczasowej wysokości utrzymane będzie nadal po 15 kwietnia w ramach, wynikających z polsko-niemieckiego porozumienia żytniego.

2) Premjowanie owsa i jęczmienia utrzymane będzie nadal w wysokości dotychczasowej.

3) Akcja zakupu zboża przez rezerwy zbożowe będzie rozszerzana w celu ożywienia popytu na rynku wewnętrznym.

4) Wszelkie ograniczenia przemiałowe dla żyta zniesione będą w odniesieniu do przemiału, dokonywanego dla celów eksportowych.

5) Zainteresowane Ministerstwa współdziałać będą w reorganizacji Związku Eksporterów Zboża w celu umożliwienia mu repartycji tranzakcji, zawieranych przez polsko-niemiecką komisję zbożową w Berlinie. Rząd nie będzie narzucał przystąpienia do wspólnego syndykatu eksportowego tym firmom i instytucjom, które wolą na własny rachunek wykonywać część tranzakcji, przypadających Polsce w udziale na zasadzie umowy polsko-niemieckiej, lecz ułatwiać będzie prowadzenie wspólnej akcji wywozowej tym firmom i instytucjom, które zrzeczą się w tym celu. Instytucja rezerw zbożowych zreorganizowana będzie w tym celu, aby mogła stanowić składową część Związku Eksporterów Zboża i wykonywać tranzakcje, nie prze-

jęte przez firmy względnie instytucje prywatne lub spółdzielcze.

### II. — Z DZIEDZINY KREDYTU ROLNICZEGO

1) Uruchomiony będzie w Państwowym Banku Rolnym specjalny kredyt na konwersję krótkoterminowego długu rolniczego, a częściowo na ożywienie handlu rolniczego. Dysponowanie tym funduszem odbywać się będzie w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa. Fundusz ten będzie stopniowo zasilany, a narazie przed 15 marca wypłaci Skarb na rzecz tego funduszu sumę zł 22,000.000.

2) Rząd zbada możliwość zorganizowania kredytu rejestrowego dla rolników pod zastaw drewna.

### III. — Z DZIEDZINY SPRAW PODATKOWYCH

#### Podatki państwowe

1) Podatki, bezpośrednio obciążające rolnictwo, zalegające do dn. 31 grudnia 1929 r., będą odroczone i rozłożone na 4 raty, płatne w ciągu 1930 r. Tem samem rozłożone będą również kwoty podatku dochodowego, wymierzone w jesieni 1929 r.

2) Terminy zeznań do podatku dochodowego przesunięte będą z dn. 1 marca na dzień 1 maja, oraz kandydaci, przedstawieni przez organizacje rolnicze, powoływani będą na członków t. zw. „komisji odwoławczych dla spraw podatkowych”.

3) Rządowy projekt, zmierzający do nowelizacji ustawy o podatku przemysłowym, zawierać będzie artykuł, zwalniający od podatku transakcje kupna-sprzedży zbóż i mięsa, dokonywane na giełdach.



4) Podatek obrotowy, pobierany przy wywozie jęczmienia, bydła, trzody, koni, będzie zawieszony.

#### Podatki samorządowe

1) Inwestycje samorządowe w roku budżetowym 1930/31, z wyjątkiem inwestycji już rozpoczętych, których przerwanie mogłoby narazić samorządy na wyrażne straty, będą zawieszony.

2) Budżety samorządów terytorjalnych poddane będą daleko idącej indywidualnej redukcji. Wstawianie do budżetów samorządowych zasiłków dla instytucji i imprez, niezwiązanych bezpośrednio z normalną działalnością samorządów, będzie zakazane.

3) Podatek wyrównawczy w gminach wiejskich zredukowany będzie w 1930 r. do minimum.

4) Ściąganie t. zw. składek dobrowolnych będzie zakazane.

5) Projekt ustawy o nowelizacji podatku wyrównawczego zmodyfikowany będzie w ten sposób, że nie będzie powiększał istniejących obciążeń, a zwłaszcza nie wprowadzi nowych obciążeń na obszarze województw zachodnich i południowych.

#### IV. — Z DZIEDZINY UBEZPIECZEŃ RZECZOWYCH I SPOŁECZNYCH

##### Ubezpieczenia rzeczowe

1) Natychmiast płatne zaległości, należne od rolników za czas od 1 stycznia 1927 r. do 1 stycznia 1930 r. w Powszechnym Zakładzie Ubezpieczeń Wzajemnych (ok. zł 15.000.000), rozłożone będą na 2 raty, płatne w kwietniu i listopadzie r. b., bez doliczenia kar za zwłokę.

2) Składki ogniowe, należne od rolników i zalegające od 1926 r. (ok. zł 2.000.000), odroczone będą na jeden rok.

3) Kary za zwłokę przy ściąganiu składek ogólnych obniżone będą z 2% na 1% miesięcznie.

##### Ubezpieczenia społeczne

1) Na przeciąg 3 lat ograniczone będą wszelkie inwestycje w instytucjach ubezpieczeniowych do najniezbędniejszych potrzeb oraz wstrzymane — o ile to ma miejsce — świadczenia nadzwyczajne kas chorych.

2) W tych kasach chorych na terenie województw południowych i zachodnich, gdzie okaże się to możliwe, a zwłaszcza w kasach, posiadających składkę ponad normę przeciętną, składki będą obniżone.

3) Zapewniona będzie możliwość użycia corocznie czwartej części (zł 25.000.000) przyrostu funduszy rezerwowych zakładów ubezpieczeń długoterminowych na kredyt rolniczy, w szczególności na zakup papierów procentowych Państwowego Banku Rolnego lub na lokaty terminowe w tym Banku.

4) Zaległe na 1 stycznia 1930 r. od pracodawców rolnych składki na ubezpieczenia społeczne rozłożone będą na 3 raty półroczne, płatne w terminach: 1 października 1930 r., 1 kwietnia i 1 października 1931 r. przy jednoczesnym umorzeniu nałożonych kar.

5) Odsetki za zwłokę od składek ubezpieczeniowych pobierane będą nie wyżej niż 1% miesięcznie.

6) W związku z obecnymi cenami zbóż zostaną poddane rewizji na 1930 r. dawniej ustalone obliczenia wysokości zarobków pracowników rolnych, względnie ich zaszeregowania do klas zarobkowych. Za podstawę do określenia płac pracowników rolnych przyjęte będą obliczenia (budżety), dokonane wspólnie przez pracodawców i pracowników rolnych, a gdzie takich obliczeń niema — cyfry Głównego Urzędu Statystycz-

nego, wyrażające w mierniku żyta wysokość płac poszczególnych kategorii dla obszaru województw; jako cena żyta przyjęta będzie cena giełdowa zmniejszona o 10%.

#### V. — Z DZIEDZINY POLITYKI CELNEJ

1) Rząd wystąpi do Sejmu z projektem ustawy, uprawniającej Rząd do podniesienia, w razie potrzeby, cła na pszenicę do zł 17.50 za 100 kg, a cła na mąkę pszenną do zł 30.— za 100 kg.

2) Cło autonomiczne od słoju podniesione będzie do zł 30.— od 100 kg.

3) Cło autonomiczne od suszonych, palonych, prażonych korzeni cykorji podniesione będzie do zł 80.— od 100 kg.

4) Cło od margaryny podniesione będzie do zł 80.— od 100 kg.

5) Załatwienie w Sejmie ustawy o podniesieniu cel od tłuszczów wieprzowych będzie możliwie przyspieszone.

6) Rząd wystąpi do Sejmu z wnioskiem o podniesienie cła na artykuły, objęte pozycją 51 p. 1 lit. a i b (tój jadalny i inne tłuszcze) do zł 15.—, oraz o uzupełnienie omawianej pozycji uwagą o możliwości przywozu tłuszczów, wymienionych w tej pozycji, dla celów technicznych za pozwoleniem Ministra Skarbu przy ciele ulgowym w wysokości zł 1.50, z tem, że lista przemysłów, które korzystałyby z powyższego cła ulgowego, zostanie ustalona przez Komitet Ekonomiczny Ministrów.

7) Rozpatrzone będą natychmiast możliwości podniesienia cła na tłuszcze roślinne rafinowane i nierafinowane.

8) Rząd wystąpi do Sejmu z wnioskiem o podniesienie cła na sandacze i szczupaki (poz. 34 p. 1 lit. b II) do zł 100 — za 100 kg.

9) Rząd wystąpi do Sejmu z wnioskiem o podniesienie cła od miodu pszczołowego w plastrach, od patoki miodowej, od maltozy i od ekstraktu z maltozy ze zł 58.50 za 100 kg do zł 120.—.

10) Rząd oświadcza, że w bieżącym roku gospodarczym nie będzie stosowana uwaga o bezcłowym przywozie zboża z zagranicy.

11) Cło wywozowe od buraków cukrowych zawieszony będzie do 1 kwietnia 1931 r.

12) System zwrotu cła zastosowany będzie przy wywozie lnu trzpanego oraz pakulinianych trzpanych; Rząd rozpatrzy możliwość zastosowania systemu zwrotu cła przy wywozie płatków ziemniaczanych.

13) T. zw. „czynny obrót uszlachetniający” zbożami, a zwłaszcza pszenicą, będzie w b. roku zawieszony.

#### VI. — Z DZIEDZINY POLITYKI TARYFOWEJ

1) Taryfy przewozowe od zboża w ziarnie oraz roślin strączkowych, zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i przy eksporcie, obniżone będą przeciętnie o 20% (przy zastosowaniu taryfy różniczkowej) w stosunku do wszystkich stacyj kolejowych, położonych w województwach: lwowskim, stanisławowskim, tarnopolskim i wołyńskim.

2) Taryfa wywozowa przy wywozie zagranicę ziemniaków na odległościach do 700 km obniżona będzie na całym obszarze Polski.

3) Ustanowione będą jednakowe opłaty dla trzody chlewnej, wywożonej zagranicę w wagonach t. zw. „kratówkach” lub w dwóch wagonach zwykłych przy



zastosowaniu 30%-owej niżki eksportowej również wtedy, gdy eksporterowi zamiast jednego wagonu - „kratówki” dostarczone będą dwa zwykłe wagony.

4) Taryfy przewozowe na otręby i makuchy w obrocie wewnętrznym i przy wywozie zagranicę obniżone będą o 10%.

## PRODUKCJA I MOŻLIWOŚCI EKSPORTU

**CHMIELU.** — Uprawa chmielu sięga czasów bardzo odległych. Polska na znacznej przestrzeni posiada glebę, nadającą się pod uprawę tej cennej rośliny przemysłowej. Pod względem wartości chmiel polski jako wysokogatunkowy zaliczany jest — łącznie z chmielom czeskosłowackim, niemieckim, jugosłowiańskim i alzackim — do towaru gatunkowego (Qualitätshopfen), przeciwstawianego gorszym i nadającym się tylko do wyrobu piwa górnej fermentacji chmielom: belgijskim, francuskim, angielskim, amerykańskim i australijskim.

Przed wojną światową powierzchnię uprawy chmielu w Polsce szacują na 7.000 ha, z których na Wołyń i Małopolskę przypada po 2.500 ha, na b. Kongresówkę — 1.500 ha i na Wielkopolskę — 500 ha.

Wojna światowa poczyniła olbrzymie spustoszenia w chmielarstwie polskim; znikło ono prawie zupełnie w Małopolsce i uległo też znacznemu ograniczeniu w innych dzielnicach, a szczególnie na Wołyniu.

Po wojnie chmielarstwo polskie zaczęło się dzwigać z upadku w szybkim tempie, wynosząc w 1922 r. — 1.650 ha, a w 1928 r. już 3.600 ha.

Chmiel — poza znikomymi ilościami, używanymi do wyrobu środków leczniczych — ma zastosowanie wyłącznie w produkcji piwa. Produkcja zatem chmielu jest ściśle uzależniona od wytwórczości i spożycia piwa. W Polsce spożycie piwa wynosi obecnie 6—7 l na głowę ludności rocznie, a jest to spożycie tak nikłe w porównaniu ze spożyciem w innych krajach (np. Niemcy — 70 l, Czechosłowacja 50 l), oraz choćby tylko ze spożyciem naszym przed wojną (22 l w b. dzielnicy pruskiej, 20 w austriackiej i 10 w rosyjskiej), iż można przypuszczać, że przemysł piwowski ma widoki rozwoju, a zatem i zapotrzebowanie na chmiel będzie wzrastało.

Licząc się jednak z tem, że powierzchnia uprawy chmielu powiększa się w szybszym tempie niż spożycie piwa, a na całkowite zaspokojenie potrzeb polskiego przemysłu piwowarskiego wystarcza około 40 — 50%<sup>1)</sup> produkcji chmielu, należy stwierdzić, że połowa produkcji chmielu musi być ulokowana na rynkach zagranicznych.

Z drugiej jednak strony konkurencja chmielu zagranicznego, zwłaszcza czeskosłowackiego, stwarza dla chmielu polskiego duże trudności w zdobywaniu rynków.

Głównymi producentami chmielu w Europie są: Czechosłowacja, Niemcy, Jugosławia i Polska — a głównym spożywcą są Niemcy, których zapotrzebowanie jednak jest mniejsze od podaży innych państw.

Ośrodkiem, gdzie dokonywają się transakcje chmielom jest Saaz (Czechosłowacja) i Norymberga (Niemcy). Plantatorzy chmielu w Saaz, broniąc się przed konkurencją innych krajów, dążą do zniesienia obrotów chmielom, przechodzącym tranzytem, przez zniesienie magazynów tranzytowych. Ostatnio kwestja ta została rozwiązana w ten sposób, że przedłużono odnośne

koncesje jako „składowi zagranicznego, nieclonowego chmielu” dla pewnych firm. Chmiel jednak, wychodzący z tych składow, nie może być wpuszczony do kraju, a musi być wywieziony. Nadmienić tutaj wypada, że Polska duże ilości chmielu sprzedawała właśnie za pośrednictwem kupców z Saaz. Obecnie przeto polscy producenci chmielu muszą zdobywać bezpośrednio nowe rynki zbytu dla swego chmielu. Rynkami takimi mogłyby być p/g „Komunikatu Informacyjnego P. I. E.” Nr. 62/7/1929 i Nr. 95/40/1929 Włochy i Belgia, gdzie polski chmiel ma już wyrobioną markę i przy wytrwałych zabiegach może tam znaleźć poważny rynek zbytu.

W r. b. udało się np. agentowi Warszawskiego Syndykatu Plantatorów Chmielu umieścić na rynku włoskim tytułem próby 30 q chmielu lubelskiego; rezultat okazał się bardzo dobry, i jest nadzieja, że zrobiono pierwszy krok dla wprowadzenia polskiego chmielu do Włoch. Również i w Belgji chmiel polski jest dobrze znany i niektóre firmy belgijskie, które natrafiły na solidnych sprzedawców, są nadal w stosunkach handlowych i są naogół z chmielu polskiego zadowolone.

Kierunki eksportu chmielu z Polski w ostatnich 4 latach ilustruje poniższe zestawienie (w tys. *zł*):

	1926	1927	1928	1929
Niemcy . . . . .	6.942	8.543	9.631	3.091
Czechosłowacja . . . . .	2.322	8.156	4.043	333
Rumunia . . . . .	727	1.246	793	—
Inne kraje . . . . .	96	770	2.492	1.279
Ogółem: 10.087	18.715	16.959	4.603	

Z zestawienia tego widzimy, że głównymi odbiorcami polskiego chmielu są: Niemcy i Czechosłowacja. Spadek wywozu w r. b. wywołany został ogólną nadprodukcją, a w związku z tem i silnym spadkiem cen na chmiel. W zestawieniu tem uderza prawie zupełny zanik wywozu do Czechosłowacji. Stoi to niewątpliwie w związku z częściowem zniesieniem magazynów tranzytowych w Czechosłowacji, o czem była mowa wyżej, jak również z wprowadzeniem tam ograniczeń celnych.

Ceny chmielu ulegają bardzo znacznym wahaniom; wiąże się to z trudną do przewidzenia i ustalenia produkcją, zależną i od warunków atmosferycznych i od mniejszego lub większego występowania chorób i szkodników chmielarskich. Tak np., gdy w 1926 r. chmielniki w Niemczech opanowane zostały przez szkodniki — mączniak chmielu (pseudoperenospora humuli), wytworzyła się b. dobra konjunktura na chmiel i ceny wzrosły do zawrotnej wysokości Kcz. 8.000 za 50 kg. Na początku jednak 1927 r. ceny spadły, a wywołane to zostało opanowaniem zarazy w Niemczech i znacznem zwiększeniem plantacji chmielarskich.

Przeciętna wartość 1 q wywiezionego z Polski chmielu wynosiła (w *zł*):

1926 r. . . . .	1.201
1927 „ . . . . .	1.072
1928 „ . . . . .	795
1929 „ . . . . .	446

Ceny polskiego chmielu są zwykle niższe od cen chmielu czeskosłowackiego, który ma już ustaloną renomę światową, oraz niemieckiego — o 15% do 40%.

W tym samym czasie przeciętna wartość 1 q chmielu, przywiezionego do Polski, wynosiła (w *zł*): w 1926 r. — 1.926; w 1927 r. — 1.756; w 1928 r. — 1.034; w 1929 r. — 832.

<sup>1)</sup> Wg danych „Wiedomości Statystycznych” Nr. 17 i „Rocznika Statystyki G. U. S.” za 1929 r. produkcja chmielu w 1928 r. wynosiła — 17.248 q, na produkcję zaś 251.050 tys. l piwa zużyto 8.550 q chmielu.



Przywóz chmielu do Polski nie odgrywa poważniejszej roli, jakkolwiek i w tych rozmiarach jest niczem nieusprawiedliwiony, gdyż chmiel krajowy, szczególnie lubelski, nie ustępuje nawet najprzedniejszemu gatunkowi chmielu czeskosłowackiego.

Import chmielu przedstawia się następująco:

	q	tys. zł
1926 r. . .	1.499	2.887
1927 " . .	2.688	4.722
1928 " . .	1.662	1.718
1929 " . .	2.923	1.447

Przeciwdziałanie temu szkodliwemu bądź co bądź z punktu widzenia bilansu handlowego importowi jest rzeczą trudną. Podniesienie bowiem obowiązującego obecnie cła (zł 221 od 100 kg) powyżej poziomu, ustalonego w Niemczech (RM 100, cło konwencyjne RM 60) i w Czechosłowacji (Kcz. 700), jest niemożliwe, gdyż mogłoby to wywołać różne komplikacje natury dyplomatycznej, bądź posunięcia odwetowe w innej dziedzinie handlu rolniczego.

Pomyślne rozwiązanie tej kwestji zależy w pierwszym rzędzie od przemysłu piwowarskiego, szczególnie okręgu małopolskiego i śląskiego, wyłączając importujących chmiel. Zwrócona powinna być również uwaga naszych plantatorów na podniesienie wartościowe chmielu oraz wzmoczenie eksportu.

F. Szymański

**PRZETWÓRNIA MIĘSNA W CZERNIEWICACH.** — Eksport bekonów z Polski znajduje odzwierciedlenie w naszym bilansie handlowym, dopiero poczynając od 1927 r. Zagadnienie racjonalnego ujęcia zużytkowania trzody chlewnej i wywozu jej w postaci gotowych produktów powstało daleko wcześniej i sięga jeszcze czasów przedwojennych.

Wyrazem dążenia do stworzenia w Polsce obliczonego na eksport przetwórstwa mięsnego było wybudowanie jeszcze w 1912 r. fabryki przetworów mięsnych w Czerniewicach pod Włocławkiem na wzór istniejących od szeregu lat takich przetwórni w Danji.

Inicjatywę i realizację budowy wspomnianej przetwórni podjęli miejscowi rolnicy w świadomości, że jest to najwłaściwsza droga do podniesienia rentowności ich warsztatów rolnych.

Wypadki wojenne przeszkodziły jednak normalnej eksploatacji wybudowanej wytwórni, która na szereg lat została unieruchomiona. Pierwsze lata naszej niepodległości charakteryzował szereg wysiłków w kierunku zorganizowania przetwórstwa mięsnego. Powstał szereg instytucji, zdążających do organizacyjnego i handlowego ujęcia sprawy eksportu przetworów mięsnych. Przetwórnia w Czerniewicach została wzięta pod uwagę przy tych pracach; została ona bowiem nabyta przez S. A. „Chłodnictwo Polskie” w Warszawie. W 1925 r. wymieniona spółka sfuzjonowała się z dwiema innymi, i stworzona została spółka pod nazwą „Unicar”, mająca na celu eksploatację między innymi i fabryki w Czerniewicach. Widoki rozwoju fabryki i dodatniej roli, jakąby ona odegrała na swoim terenie w dziedzinie podniesienia stanu hodowli trzody chlewnej, były najzupełniej realne. Położona w bogatej okolicy Kujaw, przetwórnia

w Czerniewicach miała zapewnioną dostawę dostatecznej ilości żywca do przerobu. Warunki komunikacyjne i urządzenia techniczne samej przetwórni zapewniały jej normalny rozwój.

Pierwszy okres pracy, w trakcie której został nawiązany kontakt z organizacjami rolniczymi i z poszczególnymi producentami, czy to w postaci umów na regularną dostawę żywca, czy też przez bezpośrednie zainteresowanie producentów przetwórną drogą kupna akcji spółki, dawał podstawę do twierdzenia, że zapoczątkowana praca przyniesie pożądane dobre wyniki.

Ogólna jednak sytuacja w młodym przemyśle mięsnym w Polsce, która dała się we znaki wszystkim placówkom tego rodzaju, oraz szereg błędnych posunięć w dziedzinie handlowej, spowodowały ogłoszenie upadłości spółki „Unicar”, a w konsekwencji unieruchomienie fabryki w Czerniewicach, która stała się w końcu własnością jednego z głównych wierzycieli spółki — Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu.

Sprawa wyzyskania fabryki w Czerniewicach pozostawała jednak nadal aktualna. Przetwórnia o możliwości przerobu około 1.000 sztuk trzody tygodniowo, położona w okręgu, obfitującym w trzodę chlewną, nie mogła pozostawać nieczynną, zwłaszcza wobec tego, że polski przemysł bekonowy, po wielu trudach i niepowodzeniach, zaczyna zdobywać sobie prawa obywatelstwa na rynku angielskim.

Inicjatywę stworzenia organizacji, która podjęłaby na nowo eksploatację przetwórni w Czerniewicach, wziął w swoje ręce Związek Spółdzielni Polskich. Prace w tym kierunku zostały uwieńczony pomyślnym rezultatem, gdyż w końcu r. ub. w tamtejszym okręgu powstała spółdzielnia p. n. „Kujawska Przetwórnia Mięsna w Czerniewicach”. Członkami wymienionej spółdzielni są miejscowi rolnicy, sejmiki okolicznych powiatów oraz dotychczasowy właściciel przetwórni — Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, który jednocześnie sprzedaje przetwórnę spółdzielni na dogodnych warunkach spłaty.

Z uwagi na konieczność zapewnienia nowopowstałej spółdzielni potrzebnego kapitału obrotowego i umożliwienia rolnikom przystąpienia do spółdzielni i wpłacenia zadeklarowanych udziałów Ministerstwo Rolnictwa w porozumieniu z Państwowym Bankiem Rolnym przeznaczyło pewną kwotę na udzielenie pożyczek rolnikom, ich zrzeszeniom i samorządom terytorjalnym na zakup udziałów spółdzielni w Czerniewicach. Sprawa ta znajduje się w stadium realizacji.

Należy sądzić, że wznowienie działalności przetwórni mięsnej w Czerniewicach, w najbardziej racjonalnej formie — zrzeszenia producentów, bezpośrednio zainteresowanych w rentownym zbyciu wyprodukowanej we własnych warsztatach trzody chlewnej, zapewnić powinno normalny rozwój ważnej dla tamtego terenu placówki przetwórstwa mięsnego.

Zdobyte w tej dziedzinie doświadczenie pozwoli uniknąć czynionych dotąd błędów.

E. W.

**HANDEL MIĘSNY W WARSZAWIE**—p. str. 449.



## H A N D E L

## TRAKTATY I KONWENCJE

**TRAKTAT HANDLOWY Z NIEMCAMI.** — Po pięciu latach rokowań polsko-niemieckich o traktat handlowy (na dzień 2 marca r. b. przypadała „uroczystość pięciolecia” tych rokowań) obie delegacje osiągnęły wreszcie całkowite porozumienie co do wszystkich punktów, które stanowią mają przedmiot mającego być zawartym t. zw. „małego traktatu handlowego”. Uzgodnienie redakcji dwóch ustępów tego traktatu, o drugorzędnym jednak znaczeniu, gdzie istnieją jeszcze cokolwiek rozbieżne poglądy co do sposobów sformułowania tych ustępów — ma nastąpić na drodze dyplomatycznej, przez co brak porozumienia w tych punktach nie stanąłby na przeszkodzie podpisaniu traktatu. Tekst, uzgodniony pomiędzy obu delegacjami, został przedłożony przez każdą z nich swemu rządowi do zatwierdzenia. Zatwierdzenia należy oczekiwać lada dzień.

OKAZJE DO HANDLU  
Z ZAGRANICĄ

Życzący poznać szczegóły któregośkolwiek z wymienionych niżej interesów oraz otrzymać adres odnośnej firmy zagranicznej winni podać Redakcji odpowiedni numer kolejny, umieszczony przy danej wzmiance, oraz załączyć na koszt odpowiedzi sumę  $\text{zł}$  1— w znaczkach pocztowych (od każdego poszczególnego numeru).

Redakcja Tygodnika „Polska Gospodarcza” nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za konsekwencje handlowe zawartych tą drogą interesów.

## ZAPYTANIA Z ZAGRANICY:

**Nr. 103/A:** Amerykańskie przedsiębiorstwo handlowe pragnie nawiązać stosunki z polskimi producentami mebli dziecięcych, koszyków i t. p.

## OFERTY FIRM ZAGRANICZNYCH:

**Nr. 93/B:** Przedstawiciel amerykańskiej wytwórni technicznych artykułów gumowych pragnie nawiązać stosunki z firmami polskimi, ew. odda przedstawicielstwo na Polskę.

## KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIEN WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPE-SZ „PAT”A I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

## ZIEMIOPLÓDY

## RUCH CEN ZBÓŻ

w okresie od 16 do 28 lutego 1930 r.

(za kwintal)

	16 — 22/II		23 — 28/II		Różnica w % <sup>o</sup> w stos. do cen z 16—22/II
	$\text{zł}$	$\text{\$}$	$\text{zł}$	$\text{\$}$	
Pszennica					
Warszawa	35.62	4.00	36.50	4.10	+ 2.4
Poznań	33.00	3.71	33.00	3.71	—
Lwów	36.50	4.10	35.55	3.99	— 2.6
Średnia giełd krajowych	35.04	3.93	35.01½	3.93	—

## Żyto

Warszawa	19.80	2.22	19.00	2.13½	— 4.0
Poznań	19.30	2.16½	17.83	2.00	— 7.6
Lwów	20.50	2.30	19.80	2.22	— 3.4

Średnia giełd krajowych 19.86½ 2.23 18.87½ 2.12 — 5.0

## Owies

Warszawa	18.75	2.11	18.50	2.08	— 1.3
Poznań	16.00	1.79½	16.00	1.79½	—
Lwów	17.25	1.93½	17.05	1.91½	— 1.1

Średnia giełd krajowych 17.33 1.94 17.18 1.93 — 0.8

## Jęczmień browarowy

Warszawa	24.56	2.76	24.50	2.75	— 0.6
Poznań	24.00	2.70	23.83	2.68	— 0.7
Lwów	—	—	—	—	—

Średnia giełd krajowych — — — — —

## Jęczmień zwykły

Warszawa	20.50	2.30	20.50	2.30	—
Poznań	19.81	2.22	19.75	2.22	— 0.3
Lwów	—	—	—	—	—

Średnia giełd krajowych — — — — —

## NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 24 lutego do 1 marca 1930 r.

**WARSZAWA.** — Okres sprawozdawczy nie przyniósł niemal żadnych zmian na rynku zbóż chlebowych. Jedynie pszenica wykazuje w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego niewielką zwyżkę. Ceny orientacyjne — w  $\text{zł}$  za 100 kg franco stacja Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 36.00 — 37.00 (35.50 — 36.50), żyto 18.00 — 19.00 (18.50 — 19.00), jęczmień brow. 24.00 — 25.00 (24.00 — 25.00), — przemiałowy 20.00 — 21.00 (20.00 — 21.00), owies jednolitv 18.00 — 19.00 (18.00 — 19.00), otręby pszenne szale 16.50 — 17.50 (16.50 — 17.50), — pszenne śred. ie 13.00 — 14.00 (13.00 — 14.00), — żytnie 10.00 — 10.25 (10.00 — 10.50).

— Dla maki tendencja utrzymana, ceny pozostały bez zmiany. Ceny orientacyjne — w  $\text{zł}$  za 100 kg franco stacja Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna luksusowa 67.00 — 70.00 (67.00 — 70.00), — pszenna 4/0 57.00 — 60.00 (57.00 — 60.00) — żytnia (typ przepisowy) 35.00 — 36.00 (35.00 — 36.00).

**POZNAŃ.** — Przy niewielkiem zapotrzebowaniu ceny większości zbóż chlebowych kształtowały się zniżkowo. Żyto oraz jego przetwory, jak również jęczmień browarowy i przemiałowy poniosły straty w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w  $\text{zł}$  za 100 kg parvtet Poznań (jak wyżej — za ładunki całowagonowe z natychmiastową dostawą): pszenica 32.50 — 33.50 (32.50 — 33.50), żyto 17.00 — 17.50 (18.25 — 18.75), jęczmień brow. 22.00 — 24.00 (23.00 — 25.00), — przemiałowy 19.00 — 19.50 (19.50 — 20.00), owies 15.50 — 16.50 (15.50 — 16.50), mąka pszenna 65% -owa 52.00 — 56.00 (52.00 — 56.00), — żytnia 70% -owa 29.50 (30.50), otręby pszenne 14.25 — 15.25 (14.75 — 15.75), — żytnie 11.50 — 12.50 (12.25 — 13.25).

**LWÓW.** — Zainteresowanie rynkiem zbóż chlebowych minimalne, ceny zniżkowały. Ceny orientacyjne — w  $\text{zł}$  za 100 kg parvtet Podwołoczyska (jak wyżej): pszenica dworska 33.25 — 34.25 (35.00 — 36.00), — zbiorowa 30.25 — 31.25, żyto małopolskie jednolite 17.25 — 17.75, — zbiorowe 16.25 — 16.75, jęczmień przemiałowy 14.00 — 14.50 (14.00 — 14.75); owies małopolski 14.00 — 14.50 (14.50 — 15.00); loco Lwów: otręby pszenne 11.00 — 11.50, mąka pszenna 65% -owa 59.00 — 60.00 (60.00 — 62.00), — żytnia (typ przepisowy) 35.00 — 36.00 (36.50 — 37.50).

**WILNO.** — Zapotrzebowanie małe przy tendencji naogół utrzymanej. Ceny orientacyjne — w  $\text{zł}$  za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): żyto 20.00 — 21.00 (20.00 — 21.00), jęczmień brow. 21.00 — 22.00 (22.00 — 23.00), — przemiałowy 18.00 — 18.50



(18 00 — 19 00), owies 17 00 — 18 00 (17 00 — 18 00), otręby pszenne 18 00 — 18 50 (18 00 — 19 00), — żytnie 13 00 — 15 00 (13 00 — 15 00), makuchy lniane 39 00 — 40 00 (39 00 — 40 00),

**GDAŃSK.** — Tendencja słaba. Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica 21 00 (21 00), żyto krajowe 11 25 — 11 50 (12 65), jęczmień brow. krajowy 12 75 — 14 00 (13 25 — 14 00), — tranzytowy 11 50 — 12 50 (11 50 — 13 00), — pastewny krajowy 12 50 — 12 75 (13 00), owies krajowy 10 00 (10 00), — tranzytowy 9 00 — 9 25 (9 25 — 9 75), otręby pszenne grube 11 25 (11 25), — żytnie 9 00 (9 00).

## PASZA

**LUBLIN.** — Tendencja nieco słabsza, ceny obniżyły się. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Lublin: siano słodkie 9 00, — półsłodkie 7 50, — kwaśne 5 50 — 6 00, koniczyna pastewna 10 50, słoma prosta 7 00, — targana 5 00 — 5 50; loco stacja załadowania: otręby pszenne grube 15 00 — 16 00, — pszenne drobne 12 00 — 14 00, — żytnie 10 00.

**POZNAŃ.** — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań: siano zwykle luzem 7 50 — 8 50, — prasowane 9 00 — 10 00, słoma prasowana 3 50 — 4 50, otręby pszenne 14 25 — 15 25, — żytnie 11 50 — 12 50.

**LWÓW.** — Notowania paszy Centralnej Targowicy — w zł za 100 kg: siano I gat. 9 00 — 11 00, — II gat. 5 00 — 7 00, słoma okładowa 7 00 — 8 00, koniczyna niemłócona 11 00 — 13 00.

**KRAKÓW.** — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków: siano słodkie 9 00 — 10 00, — średnie gat. 7 00 — 8 00, — kwaśne 5 50 — 6 00, koniczyna pastewna 11 00 — 12 00, słoma długa 6 50 — 7 00, — mierzwa luzem 4 50 — 5 00, — prasowana 5 50 — 6 00, makuchy rzepakowe 32 50 — 33 50, — lniane 36 00 — 37 00, — słonecznikowe 48% białka i tłuszczu 28 50 — 29 00, otręby pszenne 13 00 — 13 50, — żytnie 11 50 — 12 00.

**WARSZAWA.** — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg: siano koniczynowe 14 00 — 15 00, — zwykle, średnie gat. 12 00 — 13 00, — słoma prosta (przeważnie żytnia) 8 00 — 9 00; franco wagon stacja załadowania: siano słodkie I gat. 9 00 — 9 50; za 1 tonnę loco cukrownia w Poznaniu: wytloki buraczane \$ 14 00 — 15 00; za 100 kg franco stacja Warszawa: kuchy lniane 31 00 — 35 00, — rzepakowe 27 00 — 28 00, otręby pszenne średnie 13 00 — 14 00, — żytnie 10 00 — 10 25; kuchy zagraniczne — za 100 kg franco skąd Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 59% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 51 00, kuch sojowy srułowy 46% w workach brutto za netto 43 00, kuch słonecznikowe w taflach 38 50, — mielone 40 00

## LEN I KONOPIE

**LUBLIN.** — Tendencja słaba, obroty minimalne. Ceny orientacyjne — w \$ za 100 kg loco granica: len czesany I gat. 28 00, — II gat. 18 00, — nieczesany I gat. 14 00, — II gat. 8 00, pakiety lniane I gat. 13 00 — 14 00, — II gat. 6 00 — 7 00, — III gat. 3 00.

## WARZYWA

**WARSZAWA.** — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w zł za 100 kg: brukiew 3 00 — 4 00, buraki 3 00 — 4 00, cebula twarda I gat. 10 00 — 12 00, — II gat. 8 00 — 9 00, kapusta biała 12 00 — 13 50, marchew 4 00 — 5 00, selery 12 00 — 13 00, pietruszka 12 00 — 15 00, ziemniaki jadalne (transport wozowy) 5 00 — 6 00; za 1 kg: chrzan 1 00 — 1 50, kapusta brukselska 1 75 — 2 00, szczaw 5 00 — 6 00, szpinak 3 00 — 3 50; za 60 sztuk względnie pęczków: kalafiory I gat. 60 00 — 90 00, — II gat. 30 00 — 48 00, — III gat. 16 00 — 24 00, kapusta biała w główkach 16 00 — 24 00, — włoska 24 00 — 40 00, — czerwona 24 00 — 32 00, sałata w główkach 20 00 — 40 00, szczypior 30 00 — 30 50, pory 12 00 — 15 00.

## NASIONA

**KRAKÓW.** — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków: proso 30 00 — 32 00, groch wiktoria poznański 43 00 — 50 00, — półwiktoria małopolski 36 00 — 37 00, — zwykły jadalny 33 00 — 34 00, — polny 30 00 — 31 00, peluska 32 00 — 33 00, fasola cukr. biała okrągła 65 00 — 70 00, — biała długa 65 00 — 70 00, — biała krótka 55 00 — 60 00, — Wachtel 42 00 — 45 00, — mieszana 34 00 — 36 00, bobik pastewny 24 00 — 26 00, łubin

złoty 28 00 — 29 00, — niebieski 25 50 — 26 50, rzepak zimowy (wraz z workiem) 80 00 — 85 00, mak niebieski (wraz z workiem) 160 00 — 165 00, — szary 145 00 — 155 00, koniczyna nasienna czerwona atestowana 160 00 — 180 00, esparseta 45 00 — 48 00.

**LUBLIN.** — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco stacja załadowania: rzepak 80 00, mak 130 00, wyka 25 00 — 25 50, łubin 21 00 — 22 00, gorczyca 58 00 — 60 00.

**TORUŃ.** — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco stacja załadowania: koniczyna czerwona 100 00 — 120 00, — biała 150 00 — 250 00, — szwedzka 170 00 — 200 00, — żółta odluszczone 120 00 — 140 00, — żółta w łuskach 60 00 — 65 00, inkarnałka 200 00 — 220 00, przelot 80 00 — 100 00, rajgras krajowy 100 00 — 120 00, tymotka zwykła 40 00 — 45 00, seradela 18 00 — 20 00, wyka letnia 25 00 — 27 00, — wiczka zimowa 60 00 — 65 00, peluska 25 00 — 26 00, groch Wiktoria 33 00 — 35 00, — polny 26 00 — 28 00, — zielony 27 00 — 28 00, bobik 20 00 — 25 00, gorczyca 55 00 — 60 00, rzepak 78 00 — 80 00, rzepik 75 00 — 80 00, łubin niebieski 18 00 — 19 00, — złoty 21 00 — 23 00, — siemię lniane 70 00 — 75 00, — konopne 70 00 — 80 00, mak niebieski 100 00 — 120 00, — biały 120 00 — 130 00, tatarska 20 00 — 25 00, proso 40 00 — 50 00.

## BYDŁO I MIĘSO

— Sytuacja na rynku bydła rogatego w II połowie lutego w porównaniu do ostatniego okresu sprawozdawczego pozostała bez zmian. Okres obecny znamionuje sezonowa normalna zniżka cen bydła rzeźnego, co przy zwiększonej w r. b. podaży nie pozwała chwilowo liczyć na większe żywienie.

Ceny wszystkich prawie kategorii bydła nieznacznie obniżyły się w końcu miesiąca w swej górnej granicy, należy jednak zaznaczyć, że wyjątkowo dobre opasy osiągają nadal stosunkowo wysokie ceny.

Odmienne niż na rynku bydła rogatego przedstawiała się sytuacja na targowiskach trzody chlewnej. Po dość znacznej w początkach miesiąca niższe cen trzody chlewnej, upoważniającej do wyciągnięcia pesymistycznych wniosków co do dalszej opłacalności tego kierunku hodowli, ceny poszły w górę, i na rynku nierogacizny w końcu miesiąca zapanowało żywienie.

Fakt powyższy należy tłumaczyć w pierwszym rzędzie u czułym przez nadmierny eksport w 1928 r., pomór i mrozy, pogłowiem trzody chlewnej oraz przewidywanym wzrostem popytu naskutek mającego nastąpić otwarcia granicy niemieckiej.

Wzrost cen trzody bekonowej w kraju jest przedmiotem narzekania ze strony przemysłu bekonowego, który uskarża się na niewspółmierność kosztów surowca do cen gotowego produktu na rynku angielskim. Pomimo to jednak zakłady bekonowe w Polsce zwiększyły ostatnio swoją produkcję.

**WARSZAWA.** — Zgodnie z ostatnimi notowaniami miejscowej kasy ubezpieczeniowej płacono — w zł za 1 kg żywej wagi loco targowisko: trzoda chlewna 2 35 — 2 60 zależnie od jakości. Tendencja mocniejsza.

**POZNAŃ.** — Płacono — w zł za 100 kg żywej wagi (ceny loco targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi): woly pełnom. wytucz. nieoprzeg. 134 — 140, — mięsiste tucz. do lat 3 122 — 128, — mięsiste tucz. starsze 110 — 118, buhaje wytucz. pełnom. 132 — 138, — tucz. mięsiste 120 — 124, — nietucz. dobrze odżyw. starsze 106 — 112, — miernie odzyw. 100 — 104, krowy wytucz. pełnom. 120 — 128, — tucz. mięsiste 108 — 112, — nietucz. dobrze odzyw. 94 — 100, — miernie odzyw. 76 — 80, jałowice wytucz. pełnom. 130 — 136, — tucz. mięsiste 116 — 124, — nietuczone, dobrze odzyw. 100 — 106, młodzież dobrze odzyw. 100 — 104, — miernie odzyw. 96 — 100, cielęta najprzezn. wytucz. 160 — 170, — tucz. 150 — 158, — dobrze odzyw. 136 — 142, — miernie odzyw. 120 — 130; wytucz. pełnom., jagnięta i młodsze skopy 144 — 152, tucz. starsze skopy i maciorki 130 — 138; świnie pełnom. od 120 do 150 kg żywej wagi 234 — 238, — pełnom. od 100 do 120 kg żywej wagi 228 — 232, — pełnom. od 80 do 100 kg żywej wagi 220 — 226, mięsiste ponad 80 kg 210 — 214, maciory i późne kastraty 192 — 200, świnie bekonowe 220 — 226. Przebieg targu na świnie ożywiony, na reszcie spokojny.

## MASŁO

— W II połowie lutego, zwłaszcza zaś w końcu miesiąca zaznaczył się ponowny spadek cen na masło, po okresie małej wyżki cen w pierwszej połowie lutego. Komisja Nabiałowa w Warszawie obniżyła od dn. 20 II dwukrotnie ceny masła, łącznie o 50 na 1 kg I gat. oraz o 40 na innych



gat. Ciepła pogoda, panująca w całej Europie, sprzyja powiększeniu produkcji, co działa hamująco na zakupy, czynione przez zagranicę; odbija się to na zwiększonej podaży na rynku krajowym i powoduje niżkę cen. Ograniczenie pojemności rynku niemieckiego dla masła polskiego spowodowało, że coraz więcej transportów zostaje kierowanych na rynek angielski, wskutek tego coraz bardziej zaczyna tam trafiać towar niższego gatunku.

W najbliższym czasie, wskutek rozpoczynającego się postu, należy przewidywać pewną poprawę na rynku maślarskim.

Notowano — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg w hurcie:

**WARSZAWA.** — Komisja Nabiałowa w okresie sprawozdawczym dwukrotnie obniżyła ceny, dn. 21/II o  $\mathcal{Z}$  20 na 1 kg, a 24/II I gat. o  $\mathcal{Z}$  30, pozostałe o  $\mathcal{Z}$  20 na 1 kg. Ostatnie notowania są następujące: I gat. 6 00, II gat. 5 40, solone 5 20, osetkowe 4 60. Ceny są równe cenom z końca pierwszej połowy lutego.

**LWÓW.** — I gat. 5 40, 5 60, 5 80, 5 60, II gat. 5 00, kuchenne 3 50. Tendencja spokojna.

**LUBLIN.** — I gat. 6 20 — 6 40, det. 6 80 — 7 00, II gat. 5 80 — 6 00, detal 6 40 — 6 60.

**KATOWICE.** — I gat. 5 80 — 6 00, paczkowane dla odsprzedawców 6 10 — 6 30, 6 00, detal 7 00 — 7 20, II gat. 5 20, 6 00, 5 60 detal 6 00, 6 20, masło wiejskie u producentów 3 00, na targu 4 00.

**POZNAŃ.** — Detal. masło mleczarniane 6 00 — 6 20, wiejskie 5 00 — 5 40.

**WILNO.** — Detal. niesolone 6 00 — 6 50, solone 5 00 — 5 50.

**GRUDZIĄDZ.** — I gat. 5 80, detal 6 00, do potraw 4 80.

Wywóz masła z Polski netto wyniósł w styczniu 1930 r. 7.798 q wartości  $\mathcal{Z}$  4.343 tys. (w styczniu 1929 r. 8.666 q wartości  $\mathcal{Z}$  5.499 ty.), z czego do Niemiec 6.433 q za  $\mathcal{Z}$  3.600 tys., do Anglii 395 q za  $\mathcal{Z}$  217 tys., Belgii 391 q za  $\mathcal{Z}$  233 tys., Francji 214 q za  $\mathcal{Z}$  113 tys., Danii 194 q za  $\mathcal{Z}$  85 tys., pozostałe drobne ilości do Austrii, Czechosłowacji, Z. S. R. R. i t. d.

## JAJA

— Na krajowych rynkach jajczarskich w II połowie lutego panowała tendencja zniżkowa. Ceny spadły i to dość poważnie. Zbyt zagranicę odbywał się z wielką trudnością, gdyż osłabieni finansowo tegoroczną niepomyślną sytuacją importerzy nie są w stanie finansować importu w całej rozciągłości. Mimo niskich cen konsumpcja w kraju poważniejszego wzrostu nie wykazuje. Nagromadzony towar przy braku popytu naciska silnie na ceny i powoduje ich dalszy spadek.

Sytuacja w poszczególnych ośrodkach produkcji przedstawia się następująco (cena — w  $\mathcal{Z}$  za skrzynię à 1.440 szt.):

**BOCHNIA.** — Tendencja w dalszym ciągu słaba, cena jaj oryginalnych wynosi 165 — 166, jaj eksportowych zaś 173 — 178.

**KRAKÓW.** — Tendencja jest bardzo słaba, eksport mały, notowano towar oryginalny 151 — 160.

**LWÓW.** — Tendencja niewyraźna, zbyt zagranicę w dalszym ciągu bardzo trudny, cena towaru eksportowanego loco granica wynosi 155 — 160, towar oryginalny loco stacja załadowania 124 — 129.

**STANISŁAWÓW.** — Notowano: jaja oryginalne 130 — 135, eksportowe 165 — 168.

**GRUDZIĄDZ.** — Tendencja utrzymana, ceny bez zmian.

**LUBLIN.** — Tendencja wyczekująca, podaż zwiększona; płacono franco wagon Lublin: jaja oryginalne 165 — 169, eksportowe 200 — 208.

**WARSZAWA.** — Dowozy dostateczne, tendencja słaba, notowano za 1 kg 2 20 — 2 30.

## SKÓRY

**WILNO.** — Usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne skór surowych — w  $\mathcal{Z}$  za 16 kg (pud): skóry bydlęce lekkie 28 00, — ciężkie 28 00; za 1 sztukę: skóry cielęce 11 50 — 12 00, — baranie 8 00, — końskie 30 00.

**BYDGOSZCZ.** — Dla skór surowych tendencja słaba. Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg loco Bydgoszcz: skóry bydlęce lekkie 1 70 — 1 80, — ciężkie 1 50, — skopowe długowłniste 1 60, — krótkowłniste 1 40; za 1 sztukę: skóry cielęce ciężkie 11 00 — 12 00, — lekkie 9 00 — 10 00, — końskie 28 00 — 30 00, — kozie 8 00 — 9 00.

**LWÓW.** — Notowania skór surowych Targowicy Miejskiej — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg: skóry bydlęce lekkie 2 00, — ciężkie 1 85, — cielęce 3 70, — cielęce prowincjonalne 3 30; za 1 sztukę: skóry końskie duże 22 00, — małe 13 00.

**KRAKÓW.** — Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg: skóry wołowe 1 70, — krowie 1 60, — z jalewek 1 80; za 1 sztukę: skóry cielęce 12 00 — 13 00.

## RYBY

**WARSZAWA.** — Tendencja utrzymana. Notowano — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg franco Warszawa: karpie żywe 4 00 — 4 10; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 4 50, — śnięte 3 00 — 4 00, karasie żywe 5 00 — 6 00, — śnięte 3 00 — 4 00, łososie 15 00 — 16 00, sandacze rosyjskie 4 00, — mrożone 3 00 — 3 50, — jeziorowe 5 00, leszcze śnięte 3 00 — 3 50, sum krajany 5 00 — 6 00, ślize 4 00 — 5 00, szczupaki żywe 6 00 — 7 00, — mrożone rosyjskie 4 00 — 4 50, — śnięte 5 00 — 5 50, certy 4 00 — 4 50, konie 3 00, średnica 1 80 — 2 50, — drobnica 1 00 — 1 30.

## TŁUSZCZE I OLEJE

**WARSZAWA.** — Notowania Syndykatu Rafinerji — w \$ za 100 kg: olej soja netto w beczkach drewnianych parytet Gdańsk lub Gdynia 24 05.

**LUBLIN.** — Dla olejów jadalnych tendencja mocna, dla surowców niejednolita. Ceny orientacyjne (w hurcie) —  $\mathcal{Z}$  za 1 kg: olej lniany 2 30, — rzepakowy 2 20; za 100 kg parytet Lublin: rzepak bez zapachu 79 00 — 82 00, — z zapachem 70 00 — 73 00, siemię lniane 62 00 — 65 00, makuchy rzepakowe 26 00 — 27 00, — lniane 32 00 — 33 00.

**KATOWICE.** — Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg loco skład Katowice: olej lniany 280 00, terpentyna biała 136 00, olej rzepakowy rafinowany do palenia 283 00, — rycynowy medyczny 400 00, — arachidowy z orzechów ziemnych 295 00, — jadalny Soya 282 00, oliwa włoska 560 00.

## CHEMIKAŁJA

**WARSZAWA.** — Ceny orientacyjne — w  $\mathcal{Z}$  za 100 kg loco fabryka bez opakowania: aceton 560 00, alkohol metylowy techniczny 230 00, — czysty 99% 330 00, amoniak skroplony za 1 kg  $\text{NH}_3$  1 80, azotniak mielony za 1 kg%  $\text{N}_2$  1 80, — granulowany za 1 kg%  $\text{N}_2$  2 00, azotan amonowy 103 60, benzen handlowy 90% 90 50, — czysty 105 00, bisulfat (kw. siarczan sodu) 20 00, chlorek cynku (tęg 50%) 55 00, chlorek wapnia bielący 40 00, chlorek wapnia ( $\text{CaCl}_2$ ) 20 00 — 22 00, chloroform czysty 900 00, — „pro narcosi” 1 800 00, fenol czysty 300 00, formalina 30% 250 00, gliceryna farmaceutyczna 30% Bè 305 00, — techniczna 175 00, karbid 75 00 — 80 00, karbolineum 45 00, klej kostny 285 00, klej skórnny 400 00, krezol 140 00, kwas azotowy 30% Bè w przel. na 100%  $\text{HNO}_3$  110 00, kwas mrówkowy 85% 241 00, kwas siarkowy 60% Bè 7 74, kwas solny bez arsenu 14 00, kwas octowy techn. 30% 110 00, fosforyty rachowskie surowe 3 50 — 4 00, mączka fosforytowa rachowska 16 5%  $\text{P}_2\text{O}_5$  7 20 — 8 25, mączka kostna odklejona 30%  $\text{P}_2\text{O}_5$  20 00, naftalen surowy prasowany 34 50, — czysty w łuskach 68 00, octan sodu 160 00, — ołowiu 260 00, oleina zwierzęca destylat 300 00, — saponificat 290 00, oleum 20% 20 85, pirydyna czysta (za 1 kg) 12 00, smoła preparowana 21 00, siarczan amonu 43 00, siarczek sodu 60 — 62% 70 00, soda amoniakalna 25 00, — kaustyczna 60 00, sól glauberska kalcynowana niemielona 16 00, stearyna 300 00, superfosfat 16% 13 76 — 15 20, toluen czysty 120 00, żelatyna techniczna 450 00.

— Notowano — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg loco skład Warszawa: biel ołowiana 2 35, glejta ołowiana 2 10, minja ołowiana chemicznie czysta 1 75, biel cynkowa chemicznie czysta I gat. 1 58, — II gat. 1 50, siarczan miedzi techniczny 99 5% (na beczki) 1 70, — rolniczy 1 60, licopodium 15 00.

— Produkty destylacji sosny notowano — w  $\mathcal{Z}$  za 1 kg franco stacja Hajnówka lub Białowieża: terpentyna „Med. pur. A” 2 00, smoła sosnowa bezwodna 0 43, dziegieć aptekarski 0 57, węgiel sosnowy I 0 13, — II 0 08, karbolineum prawdziwe żywiczne 0 65, olej żywiczny 0 73.



**KATOWICE.** — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco skład Katowice: siarczan miedzi 175 00, soda kaustyczna 69 00, potas kaustyczny 160 00, siarka amerykańska w kawałkach 320 00, arsenik w proszku 190 00, rtęć 3.450 00, octan ołowiu 282 00, minia ołowiana 165 00, biel ołowiana w proszku 46 00, — w płatkach 242 00, saletra potasowa 122 00, — sodowa 98 00, salmiak w kawałkach 285 00, — w proszku 98/100% 152 00, dwuwęglan sodu 58 00, węglan amonu w proszku 164 00, kwas winny 865 00, — cytrynowy 1.380 00.

## DRZEWO

**GDAŃSK.** — Ceny orientacyjne — za 1 m<sup>3</sup>: sosnowe służy telegraficzne od 12 cm sh 25—27, — od 15 cm sh 32—34, drewno kopalniane sh 18—19, dębowe kłocę I 30 do 39 cm średnicy sh 85—95, — 40 do 49 cm średnicy sh 110—115, — wyższe wymiary sh 122½—132½, jesionowe kłocę I do 40 cm średnicy, f. o. b. Gdańsk £ 3.12.6—4.15.0, angielskie bale sosnowe 7×9 za standart £ 10.4.0—11.7.6, bale świerkowe £ 9.18.0—10.10.0, — sosnowe sleeptry (za sztukę) sh 9.1—9.5, sosnowy materiał tarty RM 92 00—95 00, — boczny bezszęczy RM 84 00—86 00, dębowy materiał tarty 10/12 mm grubości £ 9.2.0—9.10.0.

**KATOWICE.** — Ceny orientacyjne — w zł za 1 m<sup>3</sup>: drzewo kopalniane 42 30—44 50, sosnowy materiał stolarski 180 00—220 00, belki sosnowe 6 m długości 130 00, sosnowe łaty 4×6 130 00—135 00, kantówka sosn. 115 00—130 00, sosnowe deski 40×50 mm 125 00, szalówka 95 00—100 00, drągowiny do robót betonowych 55 00—60 00, dębowy materiał stolarski 250 00—300 00, papierówka za 1 mp. 32 00—35 00.

## MATERIAŁY BUDOWLANE

**WARSZAWA.** — Ceny orientacyjne — w zł za 1 tonnę franco stacja załadowania: cegła ogniotrwała normalna 135 00, — kopolakowa 150 00, glina ogniotrwała mielona 60 00, mączka szamotowa 80 00, zaprawa szamotowa 70 00, kamień wapienny 7 00.

## RYNEK AKCYJNY

za okres od 24 lutego do 1 marca 1930 r.

— Okres sprawozdawczy na giełdzie warszawskiej charakteryzuje dalsze zmniejszenie obrotów. Przy słabej tendencji większość notowanych akcji — a ilość ich uległa dalszemu ograniczeniu — wykazuje niżkę w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. Podaż materiału była w okresie sprawozdawczym dość znaczna przy minimalnej chęci kupna.

Najbardziej ożywiona była grupa akcji bankowych. Kursy nie wykazują poważniejszych zmian: Bank Polski wskutek znacznej podaży, oraz Bank Związku Spółek Zarobkowych nieznacznie niżkowały, sporadyczne obroty Polskiego Banku Przemysłowego dokonywano po kursie dotychczasowym, a jedynie Bank Dyskontowy wykazuje nieznaczną poprawę.

Akcje przedsiębiorstw chemicznych nie były nadal zupełnie notowane.

W grupie akcji przedsiębiorstw elektrycznych doszło do tranzakcji oddawna nienotowanymi akcjami Elektrowni Okręgowej w Zagłębiu Dąbrowskim, które cenione były o około 15% niżej notowań styczniowych.

Bez notowań pozostały w okresie sprawozdawczym grupy przedsiębiorstw cukrowniczych i cementowych.

Akcjami T-wa Budowy i Eksploatacji Dróg Żelaznych Dojazdowych w Państwie Polskim obracano po kursie dotychczasowym.

Dla akcji Warsz. T-wa Kopalń Węgla panowała tendencja słaba — straciły one zł 4 00 w porównaniu z notowaniami z przed dwóch tygodni. Akcje naftowe bez obrotów.

Zainteresowanie akcjami przedsiębiorstw metalurgicznych było nadal niewielkie. Na dotychczasowym poziomie utrzymały się jedynie Starachowice i Ostrowiec, natomiast Cegielski, Lilpop i Zieleniewski ponieśli straty.

W grupach akcji przedsiębiorstw włókienniczych, handlowych, spożywczych i innych notowane były sporadycznie akcje Borkowskiego — niżkując o zł 1 00, oraz Haberbuscha i Schielego, wykazujące niewielką poprawę.

Na giełdach prowincjonalnych zainteresowanie akcjami było nadal bardzo niewielkie. Przy tendencji słabej kursy większości akcji kształtowały się niżkowo.

## GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 1/III
		w zł		
Bank Polski	zł 100	166 00	163 50	164 25—164 50
" Dyskontowy	zł 100	127 00	126 00	—
Polski Bank Przemysłowy	zł 100	105 00	105 00	—
" Zw. Sp. Zarobk.	zł 100	79 25	78 50	78 50
Elektrownia Okręgowa Zagłębia Dąbrowsk.	zł 50	50 00	50 00	—
T-wo Budowy i Eksploatacji Dróg Żelaznych Dojazdowych	zł 100	20 00	20 00	—
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	zł 100	50 00	50 00	50 00
Cegielski	zł 100	40 00	39 00	—
Lilpop	zł 25	24 50	23 50	24 00—24 25
Modrzejów	zł 50	11 75	11 50	11 50—11 75
Ostrowiec serja B I—III em.	zł 50	60 50	60 50	60 50
Starachowice	zł 50	20 75	20 00	20 25—20 00—20 75
L. Zieleniewski i Fitzner				
Gamper	zł 100	59 00	59 00	—
Borkowski	zł 25	5 75	5 75	—
Haberbusch i Schiele	zł 100	107 50	107 00	107 50

## GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 26/II — w zł; w nawiasach podane są notowania z okresu poprzedzającego sprawozdawczy): Zieleniewski — 60 00, Chodorów — 148 00 (143 00), Chybie — 30 00.

## GIEŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 28/II — jak wyżej): Chodorów — 140 00 ((141 00—143 00—140 00)), Gazy Wschodnie — 20 25—20 50.

## GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego — jak wyżej): Bank Polski — 161 50 ((164 00)).

# KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

**KONCESJONOWANIE PUBLICZNEJ KOMUNIKACJI SAMOCHODOWEJ W POLSCE.** — Przez system koncesyjny w zakresie samochodowej komunikacji publicznej rozumiemy tego rodzaju nad-

zór państwowy nad linjami samochodowymi, który uzależnia nie tylko sposób działalności przewozowej tych linii od przepisów natury państwo-publicznej, ale także ich powstanie czyni zawisłym od zezwolenia.



Zezwolenia tego udziela państwowa władza po dokonaniu zgóry zbadaniu celowości, pożyteczności publicznej oraz zdolności przedsiębiorstwa do prowadzenia określonej imprezy przewozowej. Jest to zatem system prewencyjnej polityki komunikacyjnej, podobny do stosowanego wobec kolei, tramwajów, linii żeglugowych, lotniczych etc.

Pozwolenia do prowadzenia przedsiębiorstwa na określonej linii nie należy mieszać z uznaniem zdolności kierowców i wozów do ogólnej działalności ruchowej. Pierwsze ma charakter przemysłowo-komunikacyjny i dotyczy funkcjonowania określonych przedsiębiorstw i linii; drugie jest zarządzeniem techniczno-policyjnym i dotyczy ogólnej zdolności ruchowej pojazdów mechanicznych, a wśród nich osobno także samochodów publicznych.

Za systemem koncesjonowania przemawiają liczne argumenty natury gospodarczej i finansowej. Główną zaletą jego jest możliwość rozwinięcia na tej drodze planowej sieci racjonalnych przedsiębiorstw samochodowych, z poparciem przedsiębiorstw lepiej zorganizowanych, zasobniejszych i obsługujących tereny, bardziej komunikacji potrzebujące.

W bezpośrednim związku z tem stoi możność ograniczenia na danej drodze nadmiaru linii konkurencyjnych.

Liberalizm ma wprowadzić to do siebie, iż w sposób naturalny układa stosunki produkcyjne według reguły taniości. Jednakże w tej dziedzinie, która ma charakter użyteczności publicznej, na pierwszy plan wysuwa się interes publiczny, który przy pozostawieniu „dzikiej konkurencji”, pomijając zasadę taniości, narażony jest poważnie na szwank. W pierwszym rzędzie idzie tu o wielkie marnowanie kapitałów, włożonych w nadmierne inwestycje, nie opłacające się wobec nieograniczonego nadmiaru konkurencyjnego. Nadmiar ten proteguje w krajach ubogich powstawanie przedsiębiorstw drobnych, licho uzdolnionych do spełnienia roli przewoźcy publicznego, a niemiłosiernie pomiędzy sobą konkurujących. Wbrew innym przypuszczeniom skrajny liberalizm prowadzi do obniżenia stopnia jakości komunikacji publicznej, czyniąc ją w rezultacie zbyt rozrzuconą, i acz liczebną, to jednak technicznie i finansowo bardzo słabą. Kapitał większy unika w tych warunkach inwestowania linii komunikacyjnych.

Koncesja zdaje się być jedynie skutecznym środkiem do zawarowania wszelkich publicznych wymogów nowoczesnej komunikacji, jako to: wymogów wygody, bezpieczeństwa, stałości, regularności, odpowiedzialności za przewóz osób i towarów. W systemie rejestracyjnym wszelkie przepisy, idące w tym kierunku, mogą być zawsze łatwo obchodzone prostem przetrucaniem się drobnego przedsiębiorcy z imprezy na imprezę.

Uwzględnianie potrzeb gmin upośledzonych, nieobieranie złych dróg, wzgląd na słabe mosty, niezdatny tabor i prawa osób trzecich, utrzymujących drogi, niemarnowanie subwencji gminnych, wzgląd na potrzebne w interesie ogółu porozumienie taryfo-przewozowe z koleją — oto dalsze okoliczności, których uwzględnienie może nastąpić przy udzielaniu koncesji.

Państwa zachodnie wcześniej zrozumiały tę rolę koncesji i zaprowadziły u siebie system koncesyjny, nawet dla komunikacji towarowej. Tu należą: Niemcy, Włochy, Szwajcaria, Belgia, a także państwa, ubogie w kapitały. Nawet Stany Zjednoczone Ameryki wo-

bec bardzo rozwiniętego problemu konkurencyjnego posiadają system licencyjny, uzależniony od celowości podejmowanych imprez, badanej przez urząd, udzielający zezwolenia. W licznych stanach licencja ma charakter monopolu. Anglja posiada system liberalny, ale z zastrzeżeniem pewnych przywilejów dla kolei. We Francji uchwyciły sprawę w ręce potężne kompanje kolejowe, organizując same linje samochodowe (system fuzji). Bogactwo kapitału w tych krajach oraz bardzo znaczne podatki, nakładane na budowę dróg, obciążające przedewszystkiem linje samochodowe, duże sumy ubezpieczeniowe i ogólne wymogi wygody spowodowały, iż w tych krajach liberalnych nie nastąpiła znana nam w Polsce pauperyzacja linii samochodowych, której najlepszym wyrazem może być fakt, że ile jest przedsiębiorstw, tyle prawie linii i tyleż samochodów, a nieraz kilka osób na kredyt prowadzi jeden interes. Równa się to systemowi drożkarskiemu na wielką skalę.

System koncesyjny, który począł już wydawać zwłaszcza w b. zaborze pruskim i w województwie krakowskim dobre rezultaty w zakresie koncentracji linii, upadł w Polsce po wejściu w życie ustawy przemysłowej w 1927 r. Nastąpił okres systemu rejestracyjnego, w czasie którego wyszły postępowe i wyczerpujące przepisy techniczno-przewozowe. Liberalizm zrazu szedł na rękę sferom przedsiębiorców. Gdy jednak przy ciasnocie dróg odpowiednich dla prowadzenia linii, narost tych linii doprowadził do zawziętej walki konkurencyjnej drobnych przedsiębiorstw poniżej normy solidnej gospodarki, gdy w miejsce dopuszczonej przez władze taryfy 15-groszowej za kilometr drogi konkurencji, wzajemnie licytując się, doszli do taryfy 6-groszowej i niższej, przy której praca może się odbywać tylko z pomijaniem przepisów bezpieczeństwa i wygody, a kalkulacja jest nawskroś dorywczą i niezdrowa — wówczas sami przedsiębiorcy zrazili się do systemu liberalnego.

Projekt Ministerstwa Robót Publicznych, władzy nadzorczej w tej dziedzinie, która z przyczyn dobra publicznego i podniesienia stanu komunikacji publicznej pragnie przywrócić system koncesyjny dla komunikacji osobowej, spotkał się co do zasady z bardzo żywym poparciem organizacji Centralnego Związku Właścicieli Autobusów, którego organ „Autobus” daje liczne motywy, przemawiające za takim stanowiskiem. Projekt znalazł też poparcie u innych władz państwowych i u kilku izb przemysłowo-handlowych, w których gospodarka samochodowa jest najbardziej skoncentrowana (Kraków, Poznań). Przeciwnikami projektu, jak dotąd, są inne izby przemysłowo-handlowe, które — z warszawską na czele — reprezentują, jak się zdaje, zdanie, zgodne z zdaniem producentów karoseryj i dostawców samochodów, w których kieszeniach siedzi wielu drobnych impresarijów samochodowych. W interesie zwłaszcza drobnych pośredników i dostawców samochodowych nie leży zaniechanie dzisiejszej dekoncentracji. Również teoretycy liberalizmu widzą w systemie koncesyjnym nadmierny etatyzm i sztuczne więzy. Ci ostatni mieszają tu różne kwestje ze sobą. Oczywiście, iż od brzmienia przepisów oraz od sposobu praktycznego wykonania systemu koncesyjnego zależy jego pożyteczność. Niemniej najgorzej wykonany system koncesyjny będzie korzystniejszy od dzisiejszego stanu rzeczy, a nadto przecież mieliśmy już koncesyjny system przed 1927 r. i nikt nie użalał się na jego biurokratyczność. System



koncesyjny jest kwestją dokonania skutecznego nadzoru państwowego nad przedsiębiorstwami użyteczności publicznej, jakimi są samochody publiczne, i poddyktowany jest chęcią podniesienia jakości tej komunikacji, chęcią planowości i oszczędności, które to zadania w żadnym wypadku nie mogą uchodzić za tendencje etatystyczne.

Sporna kwestja nadania przywileju zwolnienia od koncesji linjom samochodowym, należącym do poczty, kolei i t. p., ma swe oparcie w tem, iż linje te, prowadzone przez państwowe lub samorządowe organizacje komunikacyjne, dają wszelką gwarancję planowej, oszczędnej i celowej gospodarki. Linje te winny być tam prowadzone, gdzie inicjatywa prywatna nie występuje.

Walka o system koncesyjny, która toczy się obecnie wśród sfer gospodarczych, przejdzie niechybnie wkrótce do ciał ustawodawczych, gdzie będzie musiała być rozstrzygnięta w drodze odpowiedniej ustawy. Doświadczenia dotychczasowe, stosunkowe ubóstwo kraju, duża rola, jaka spada na samochody publiczne, a przeto potrzeba ich racjonalnego zorganizowania — przemawiają za tem, by Polska uniknęła drogich eksperymentów ultraliberalistycznych i przeszła do sprawnego systemu koncesyjnego wzorem bliższych, nawet bogatszych sąsiadów.

R. A.

**LEKKE POCIĄGI DLA PRZEWOZU DROBNICY.** — Zagadnienie sprawnego przewozu przesyłek drobnych stanowi dla kolei jedno z zadań najtrudniejszych do rozwiązania. Jako aparat duży, przystosowany do przewozów masowych, kolej z natury rzeczy z trudem tylko jest w stanie uczynić zadość potrzebie należytego obsłużenia klienteli w zakresie przewozów drobnych. Duża ilość przesyłek drobnych, adresowanych do najrozmaitszych stacji, zwiększa przede wszystkim ogromnie pracę ekspedycyjną stacji w zakresie rejestracji, ważenia, segregowania, ładowania i wydawania przesyłek, a następnie zmusza kolej bądź do załadowywania ich do wagonów zbiorowych i zatrzymywania następnie całego pociągu na każdej stacji przeznaczenia dla odładowania nieraz kilkunastu kilogramów, b dż też do podziału przesyłek według stacji przeznaczenia i załadowania każdej partji do osobnego wagonu, z wyzyskaniem go do  $\frac{1}{10}$  —  $\frac{1}{15}$  zdolności ładunkowej, co prowadzi do ogromnego marnotrawstwa taboru.

Jeżeli przed wojną godzono się z tym stanem rzeczy, to wpływała na to przede wszystkim ta okoliczność, iż przesyłki drobne stanowiły nieznaczny odsetek ogólnych przewozów kolejowych. Po wojnie jednak warunki się zmieniły kardynalnie: zubożenie powszechne, trudności kredytowe i drożyzna kapitału obrotowego sprawły, iż transakcje drobne niepomierne wzrosły i że równocześnie wyplęnęło wymaganie jak najszybszej dostawy przesyłek kolejowych, aby przyspieszyć obrót pieniędzy, uwięzionych w towarze.

I oto do współzawodnictwa o przewozy drobnicowe staje równolegle z koleją samochód ciężarowy, a czyniąc zadość wymaganiu przyspieszenia ich przewozu — dystansuje kolej i coraz bardziej odciąża na swoje linje przesyłki drobnicowe.

Porażka ta zmusza kolej do zwrócenia bacniejszej uwagi na przewozy przesyłek drobnych i powoduje przedsięwzięcie rozmaitych środków, mających na celu przewozy te usprawnić, uczynić je szybszemi, zapewnić klienteli specjalne udogodnienia.

Do środków podobnych należy podjęcie przez kolej zadania zbierania przesyłek drobnicowych bezpośrednio od nadawców, ekspedjowania, przewożenia i dostarczania podobnych przesyłek do domu odbiorcom, pociągnięcia do współpracy w gromadzeniu przesyłek drobnych organizacji prywatnych, premjowanie pracowników kolejowych za osiągnięcie wyższych norm załadunku takich przesyłek do wagonu, wreszcie wprowadzenie przewozu drobniczy w specjalnych skrzyniach, dostarczanych nadawcom do domu, załadowywanych przez nich towarem i po przewiezieniu dostarczanych przez kolej odbiorcom bez przeładowywania do wagonu i z wagonu.

Do szeregu tych zarządzeń przybywa obecnie nowy środek, zastosowany tytułem próby po raz pierwszy na kolejach niemieckich przed 2 laty — mianowicie uruchomienie dla przewozu drobniczy osobnych lekkich pociągów. Pociąg taki<sup>1)</sup> składa się z lokomotywy i dwóch wagonów: bagażowego oraz dużego towarowego o powierzchni ładunkowej około 40 m<sup>2</sup> i pojemności 100 m<sup>3</sup>, co pozwala na załadowanie 20—25 t. przesyłek drobnych. Wagony połączone są szerokim krytem przejściem, tak, aby przesyłki mogły być przesuwane z jednego wagonu do drugiego, są wewnątrz oświetlane i mają pomieszczenie zarówno dla służby, jak i dla wykonywania przez nich pracy ekspedycyjnej podczas biegu. W przyszłości podobny pociąg ma być zastąpiony przez specjalny jeden duży wagon z napędem motorowym.

Pociąg drobnicowy ma na celu zebranie wszystkich przesyłek drobnych, nadanych w ciągu dnia na odcinku przez niego obsługiwanym, i dostarczenie ich przed północą do określonej stacji węzłowej, gdzie inne pociągi drobnicowe rozwożą je do stacji przeznaczenia z takim wyrachowaniem, aby mogły one stanąć na miejscu przed południem.

Ponieważ przyjmowanie przesyłek drobnicowych na stacjach nadawczych odbywa się do godz. 18, przeto od tej dopiero godziny może być uruchomiony pociąg drobnicowy. A że zatrzymywanie się na stacjach pośrednich dla zbioru przesyłek pochłania dużo czasu, przeto bieg pociągu musi odbywać się z ogromną szybkością, sięgającą 75 km na godzinę.

Dla tej samej przyczyny musiano przyspieszyć naładunek przesyłek do pociągu drobnicowego, co osiągnięto przez zastosowanie specjalnych wózków, do których stacje załadują przesyłki drobne i które wtaczają do wagonów pociągu drobnicowego. Służba pociągowa segreguje przesyłki według stacji przeznaczenia i na stacji węzłowej przetacza odnośne wózki do właściwych pociągów docelowych. W ten sposób unika się zarówno straty czasu, jak i niebezpieczeństwa uszkodzenia przesyłki podczas naładunku na przeładunku.

Nowy system przewozu drobniczy daje następujące udogodnienia w porównaniu do poprzedniego stanu rzeczy.

Przedewszystkiem ogromne zmniejszenie ilości wagonów, zajętych przez drobnicę. W okręgu kolońskim wprowadzenie krótkich pociągów drobnicowych dało zaoszczędzenie 300—350 wagonów dziennie, dzięki podniesieniu załadowania wagonu z 1.5 t. do 15 i 20 t. W związku z tem zmniejszyło się również zużycie siły

<sup>1)</sup> P'lg „*Zeitung des Vereins Deutscher Eisenbahnverwaltungen*“ Nr. 43/1929.



pociągowej, która przedtem przewoziła przy rozmaitych pociągach 20 — 30 wagonów kursowych (zbiorowych), dziś zastępowanych przez 2 wagony krótkiego pociągu.

Pociąg drobnicowy daje również zaoszczędzenie personelu. Dotychczasowy system wymagał przy wagonach zbiorowych obok zwiększonej ilości konduktorów także dużej siły roboczej na stacjach w ładunku i doładunku drobnicy. W pociągu drobnicowym obsługa, składająca się z 2, najwyżej 3 osób, wykonywa w drodze całą pracę gatunkową i rejestrowania przesyłek i na stacjach doładunku lub przeładunku sama uskutecznia te operacje.

Przy nowym systemie odpada całkowicie uciążliwa praca przetaczania długich pociągów towarowych na stacjach, celem włączenia lub wyłączenia poszczególnych wagonów z drobnicą.

Dzięki stosowaniu do załadowania drobnicy wózków zmniejsza się znacznie wypłata odszkodowań za uszkodzenie przesyłek, szybkość zaś przewozu i usunięcie kłopotliwego przeładunku usuwa zupełnie odszkodowanie z tytułu przekroczenia terminu dostawy.

Te dodatnie cechy przewozu przesyłek drobnych sprawiły, że na tych kolejach niemieckich, które nowy system zastosowały, daje się zauważyć szybkie zwiększenie ilości przesyłek drobnicowych, które w ten sposób wracają na nowo do kolei z transportu samochodowego.

Mini terstwo Komunikacji, zachęczone dodatnimi wynikami nowego systemu, postanowiło wypróbować go na P. K. P. i po rozważeniu go na Zjeździe Naczelników Wydziałów Eksploatacyjnych Dyrekcji wprowadzono tytułem próby krótkie pociągi drobnicowe na odcinkach następujących: 1) Poznań — Drawski Młyn — Rogoźno — Poznań, Poznań — Czempin — Jarocin — Leszno — Poznań oraz w ruchu podmiejskim z Poznaniem — w Dyrekcji Poznańskiej (od połowy stycznia); 2) Katowice — Hajduki — Królewska Huta — Chorzów — Tarnowskie Góry — w Dyrekcji Katowickiej (od dn. 1 lutego) i 3) Warszawa — Praga — Tłuszcz — Ostrołęka — Łomża — w Dyrekcji Warszawskiej (od dn. 15 lutego).

Z otrzymanych z Dyrekcji Poznańskiej sprawozdań o rezultatach zaprowadzenia pociągów drobnicowych wynika, co następuje:

1) na odcinku Poznań — Drawski Młyn — Rogoźno — Poznań za czas od dn. 14/I do dn. 31/I r. b. przewieziono w pociągu drobnicowym przesyłek pośpiesznych 525, zwyczajnych 6.927, razem 7.452 o wadze ogólnej 309.243 kg; przeciętne obciążenie pociągu wynosiło 19.328 kg;

2) na odcinku Poznań — Czempin — Jarocin — Leszno — Poznań za czas od dn. 21/I do dn. 31/I przewieziono w pociągu drobnicowym przesyłek pośpiesznych 208, zwyczajnych 5.587, razem 5.795 o wadze ogólnej 219.292 kg; przeciętne obciążenie pociągu wynosiło 21.929 kg.

Według zestawienia Dyrekcji Poznańskiej wydatków trakcyjno-ruchowych na uruchomienie pociągów drobnicowych z wpływami z przewozu w nich przesyłek, przewyżka wpływów nad wydatkami wyniosła przeciętnie dziennie: a) dla pociągu Poznań — Drawski Młyn — Poznań — zł 461.82, b) dla pociągu Poznań — Jarocin — Leszno — Poznań — zł 460.36, c) dla 2 pociągów podmiejskich — zł 428.68.

W związku z uruchomieniem powyższych pociągów skasowano na tych odcinkach 18 wagonów kursowych do przewozu drobnicy.

Szybkość handlowa pociągów stanowiła od 20.5 do 30 km na godzinę. Przewóz drobnicy w lekkich pociągach drobnicowych zmniejszył również liczbę krańdziej i uszkodzeń towarów.

Jak widzimy z powyższego sprawozdania, pierwsza próba potwierdziła całkowicie dodatnie strony nowego systemu przewozu drobnicy, to też przypuszczać trzeba, że znajdzie on wkrótce zastosowanie na całej sieci P. K. P., pociągając za sobą korzystną zmianę w dotychczasowej organizacji transportu przesyłek drobnych.

J. G.

**NOWA TARYFA OSOBOWA KOLEI WĄSKOTOROWYCH.** — Ukazała się w druku i ogłoszona została w „*Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych*” Nr. 6/1930, z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia r. b., ogólna taryfa osobowa, bagażowa i ekspresowa polkich kolei wąskotorowych, państwowych oraz pozostających pod zarządem państwowym. Cechą nowej taryfy wąskotorowej jest zbliżenie jej zasad do zasad taryfy normalnotorowej, unifikacja taryfowa dla wszystkich kolejek, pozostających pod zarządem państwowym, wprowadzenie licznych udogodnień i ulg, jakie istniały dotąd tylko w komunikacji normalnotorowej. Szereg stacyj kolei wąskotorowych otrzymał t. zw. bezpośrednią komunikację, t. j. bezpośrednią odprawę biletową, bagażową i ekspresową do i od stacji kolei normalnotorowych. Taryfa dzieli się na 3 części, z których pierwsza zawiera dostosowany do odrębnych warunków regulamin przewozowy, część druga — postanowienia taryfowe z wykazem opłat dodatkowych, część trzecia zaś tabele opłat biletowych (normalnych i podmiejskich), bagażowych (normalnych i ryczałtowych), tudzież ekspresowych.

## POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

**AGENCJA RADJOFONICZNA.** — W myśl aktu koncesyjnego z dn. 30 lipca 1929 r. na budowę i eksploatację urządzeń radiofonicznych Spółka Akcyjna „Polskie Radio” powołała do życia w dn. 1 października 1929 r. Agencję Radjofoniczną w Warszawie przy ulicy Miodowej Nr. 3, do której zakresu działania należy:

a) sporządzanie wszelkich druków, niezbędnych tak dla rejestracji posiadaczy zezwoleń na radiostacje odbiorcze, jak i dla pobierania, rejestracji i kontroli opłat radiofonicznych;

b) prowadzenie całkowitej centralnej rejestracji posiadaczy zezwoleń na radiostacje odbiorcze;

c) prowadzenie całkowitej rejestracji i kontroli opłat radiofonicznych;

d) prowadzenie kontroli technicznej radiostacji odbiorczych oraz akcji wykrywania nielegalnych radiostacji odbiorczych przy pomocy kontrolerów, zatwierdzonych przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów;

e) prowadzenie propagandy radiowej.

W wykonaniu powyższego zakresu działania Agencja Radjofoniczna została upoważniona do bezpośredniego znoszenia się z dyrekcjami poczty i telegrafów, z urzędami pocztowo-telegraficznymi oraz z agencjami pocztowymi.

Z utworzeniem Agencji Radjofonicznej czynności w zakresie radiofonji, załatwiane dotychczas przez Urząd Pocztowy Warszawa 1, przeszły do wymienionej Agencji.



**RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W WAŻNIEJSZYCH MIASTACH W STYCZNIU 1930 R.** <sup>1)</sup> był następujący (w tysiącach jednostek, wzgl. zł):

Nadano w urządzeniach poczt.-tel.	Listy zwykłe i polecane	Listy wartościowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia pocztowe	Przekazy poczt. i tel. (wpłacono na kwotę)	Wpłaty P. K. O. na kwotę	Czasopisma (egzemplarzy)	Telegramy	Rozmowy telef. między-miastowe i z zagranicą
Warszawa . . . . .	35.329.4	19.2	134.4	69.8	65.1	27.707.6	30.532.7	4.593.9	58.2	152.7
Łódź . . . . .	1.670.6	3.2	30.6	11.1	157.6	3.884.4	16.132.5	339.1	17.9	45.3
Lwów . . . . .	5.097.0	7.5	44.4	23.0	26.3	4.850.2	13.311.1	1.316.3	16.3	40.9
Poznań . . . . .	12.494.2	2.7	38.9	24.1	6.1	4.767.1	15.514.1	2.247.8	15.7	48.8
Kraków . . . . .	5.557.3	5.3	43.4	19.6	16.0	3.971.2	11.963.7	1.804.6	17.0	45.0
Wilno . . . . .	3.343.4	2.3	10.4	5.6	11.3	1.902.8	4.001.0	480.6	8.7	17.9
Katowice . . . . .	1.735.4	1.5	21.4	7.1	10.4	2.434.3	5.576.3	511.0	11.6	78.6
Lublin . . . . .	757.9	1.2	5.0	1.3	4.0	1.489.2	4.257.0	101.7	7.3	22.7
Bydgoszcz . . . . .	1.422.4	0.7	12.4	3.2	2.1	1.567.3	4.799.5	1.029.3	5.4	23.3
Sosnowiec . . . . .	447.3	0.6	2.9	0.6	2.8	1.336.6	2.818.5	26.3	3.6	17.8
Częstochowa . . . . .	565.7	0.5	5.6	4.8	3.9	779.2	3.698.2	67.8	3.1	8.0
Białystok . . . . .	1.636.1	1.1	2.9	1.9	7.2	893.8	2.864.7	18.6	3.1	11.5
Król. Huta . . . . .	716.4	0.3	3.2	1.7	1.3	825.4	4.683.5	2.6	2.7	13.6
Radom . . . . .	253.2	0.4	2.1	0.8	3.9	714.3	2.333.7	23.1	2.3	11.3
Dąbrowa Górna . . . . .	147.9	0.1	0.5	0.1	0.1	251.1	1.702.6	—	0.6	1.7
Kielce . . . . .	215.5	0.2	5.2	3.1	1.3	793.0	2.535.8	42.5	2.5	7.5
Włocławek . . . . .	249.1	0.2	1.7	0.1	3.0	529.5	1.639.9	35.9	1.8	26.9
Toruń . . . . .	1.119.8	0.5	3.5	2.4	0.5	1.253.2	3.674.3	262.1	3.0	18.2
Tarnopol . . . . .	271.5	0.8	1.9	0.5	0.8	480.8	1.214.3	12.5	1.9	6.3
Brześć n/B. . . . .	268.9	0.5	1.4	0.4	0.4	623.4	1.775.2	25.3	2.2	5.7
Będzin . . . . .	223.9	0.2	1.2	0.2	2.8	562.0	5.344.3	4.4	1.4	7.0
Drohobycz . . . . .	195.2	0.3	1.3	0.6	0.3	685.7	1.149.3	3.1	1.3	4.7

Nadeszło do urządzeń poczt.-tel.	Listy zwykłe i polecane	Listy wartościowe	Paczki	Przesyłki za pobraniem	Zlecenia pocztowe	Przekazy poczt. i tel. (wpłacono na kwotę)	Wpłaty P. K. O. na kwotę	Czasopisma (egzemplarzy)	Telegramy	Rozmowy telef. między-miastowe i z zagranicą
Warszawa . . . . .	13.278.7	17.0	55.4	9.2	20.1	20.576.5	2.981.2	266.4	84.3	199.0
Łódź . . . . .	2.204.6	3.2	19.5	5.2	25.6	14.097.6	1.102.8	161.5	18.6	37.1
Lwów . . . . .	3.692.5	9.9	41.4	5.9	6.5	7.442.2	3.632.7	619.6	30.6	42.8
Poznań . . . . .	2.383.9	1.7	24.0	8.6	1.3	5.093.1	1.330.1	154.5	20.5	62.9
Kraków . . . . .	4.180.7	6.4	32.5	8.1	1.8	5.102.0	2.315.9	97.7	18.1	55.7
Wilno . . . . .	726.3	4.3	13.3	3.7	2.9	3.539.0	868.4	247.1	12.8	24.9
Katowice . . . . .	1.954.6	1.1	18.3	3.4	4.0	2.447.3	576.8	57.0	10.0	68.1
Lublin . . . . .	395.1	2.8	7.2	1.4	0.8	1.275.1	286.4	69.7	6.6	28.3
Bydgoszcz . . . . .	927.9	0.7	12.8	3.3	0.9	2.164.4	775.3	193.4	5.7	24.8
Sosnowiec . . . . .	409.7	0.4	4.9	1.7	2.1	803.4	245.3	129.8	3.6	17.3
Częstochowa . . . . .	600.1	0.7	4.2	1.8	2.0	1.410.6	286.6	64.3	3.3	8.4
Białystok . . . . .	1.315.4	3.6	8.8	1.6	1.7	1.438.8	208.4	62.0	4.0	13.7
Król. Huta . . . . .	877.5	0.2	4.1	1.5	0.7	409.3	270.0	24.6	2.3	15.5
Radom . . . . .	320.7	1.2	4.5	1.8	0.5	1.074.2	124.2	5.3	1.4	7.4
Dąbrowa Górna . . . . .	85.3	0.1	1.4	0.4	0.4	144.9	98.1	8.9	0.8	1.9
Kielce . . . . .	254.2	0.4	4.7	1.2	1.0	864.1	175.1	25.6	2.4	8.0
Włocławek . . . . .	270.2	0.9	2.4	1.2	1.5	762.9	177.5	151.7	1.8	20.9
Toruń . . . . .	972.8	0.7	5.5	2.3	0.7	1.101.5	438.7	53.7	3.3	19.7
Tarnopol . . . . .	329.1	1.7	4.5	2.1	0.6	606.4	249.7	16.9	1.9	7.2
Brześć n/B. . . . .	208.5	1.5	3.3	1.1	0.5	525.8	134.1	22.0	2.8	5.2
Będzin . . . . .	243.9	0.2	2.8	1.3	1.3	579.0	66.9	11.9	1.5	6.1
Drohobycz . . . . .	338.1	0.7	3.2	1.2	0.5	388.9	336.5	41.4	1.3	8.7

**WPLYWY I ROZCHODY PRZEDS. „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” ORAZ PRZEDS. „RADJOTELEGRAF” W STYCZNIU 1930 R.** — przedstawiają się, jak następuje (w zł):

Wpływy:	
Urzędy poczt., telegr. i telef. . . . .	19.766.014.98
Główne Składy Materiałów P. i T. . . . .	72.32
Izba Kontroli Rach. P. i T. . . . .	5.13
<b>Razem:</b>	<b>19.766.092.43</b>
Radjotelegraf . . . . .	593.830.83
<b>Ogółem:</b>	<b>20.359.923.26</b>

Rozchody:	
Urzędy poczt., telegraf. i telef. . . . .	10.185.808.51
Główne Składy Materiałów P. i T. . . . .	16.373.81
Izba Kontroli Rach. P. i T. . . . .	16.167.00
<b>Razem:</b>	<b>10.218.349.32</b>
Radjotelegraf . . . . .	193.240.52
<b>Ogółem:</b>	<b>10.411.589.84</b>

Nadwyżka wpływów nad rozchodami, osiągnięta przez Zarząd Poczty i Telegrafów z państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” oraz z przedsiębiorstwa „Radjotelegraf” w styczniu 1930 r. wynosiła zł 9,948.332.42.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, stanowiły zł 676.24 w dochodach i zł 64.536.07 w wydatkach.

<sup>1)</sup> Dane za grudzień 1929 r. — p. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 6/1930, str. 253.



**IŁOŚĆ WEKSLI, ZAPROTESTOWANYCH W URZĘDACH POCZTOWYCH W STYCZNIU 1930 R.** — podaje poniższe zestawienie:

Nazwa urzędu poczt.	Ilość weksli zaprotestowanych	Suma
		zł
Warszawa . . . . .	849	163.974 61
Łódź . . . . .	354	64.182 00
Lwów . . . . .	348	62.127 40
Poznań . . . . .	307	92.235 08
Kraków . . . . .	258	56 641 20
Wilno . . . . .	145	28.962 95
Katowice . . . . .	220	41.720 01
Lublin . . . . .	164	29.950 09
Bydgoszcz . . . . .	225	56.120 37
Sosnowiec . . . . .	182	33.159 95
Częstochowa . . . . .	159	26.165 00
Białystok . . . . .	84	14.738 24
Król. Huta . . . . .	153	29.629 42
Radom . . . . .	106	18.136 00
Dąbrowa Górń. . . . .	45	9.054 02
Kielce . . . . .	86	10.996 93
Włocławek . . . . .	124	19.394 86
Toruń . . . . .	136	21.112 43
Tarnopol . . . . .	62	10.632 59
Brześć n/B. . . . .	82	10.853 10
Będzin . . . . .	71	14.285 40
Drohobycz . . . . .	52	6.447 75

Ogółem w urzędach pocztowych na całym obszarze Rzeczypospolitej zaprotestowano 67.667 weksli na kwotę zł 11.234.211 46

**IŁOŚĆ ROZMÓW TELEFONICZNYCH MIEJSCOWYCH, PRZEPROWADZONYCH W STYCZNIU 1930 R.** — podaje następujące zestawienie:

Centrala	P. A. S. T.	Państwowa	Razem
Warszawa . . . . .	21.274.776	209.333	21.484.109
Łódź . . . . .	4.323.936	1.132	4.325.068
Lwów . . . . .	4.288.810	2.274	4.291.084
Poznań . . . . .	—	1.757.951	1.757.951
Kraków . . . . .	—	2.296.452	2.296.452
Wilno . . . . .	—	1.380.940	1.380.940
Katowice . . . . .	—	1.205.380	1.205.388
Lublin . . . . .	689.180	202	689.382
Bydgoszcz . . . . .	—	757.429	757.429
Sosnowiec . . . . .	668.730	—	668.730
Częstochowa . . . . .	—	350.869	350.869
Białystok . . . . .	712.800	50	712.850
Król. Huta . . . . .	—	325.192	325.192
Radom . . . . .	—	231.018	231.018
Dąbrowa Górń. . . . .	119.673	—	119.673
Kielce . . . . .	—	1.535.946	1.535.946
Włocławek . . . . .	—	442.300	442.300
Toruń . . . . .	—	1.246.826	1.246.826
Tarnopol . . . . .	—	72.152	72.152
Brześć n/B. . . . .	—	282.926	282.926
Będzin . . . . .	345.060	—	345.060
Drohobycz . . . . .	233.615	121	233.736

## PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

### ORZECZNICTWO SĄDOWE

**POSTĘPOWANIE PRZY PARCELACJI.** — Najwyższy Trybunał Administracyjny (w sprawie L. Rej. 1926/29), wyjaśnił, że z samego pojęcia parcelacji i z postanowień o niej ustawy o reformie rolnej z dn. 28 grudnia 1925 r., a w szczególności z postanowień art. 47 i 60 tejże ustawy, traktujących o uwzględnieniu przy parcelacji pewnych szczególnych celów, oraz art. 51 i 53 o ustanowieniu między kandydatami na nabywców działek pewnej kolejności, wynika, że parcelacja pewnego obszaru, przeznaczona na ten cel, stanowi jedną całość oraz że projekt parcelacji, jak i jego zatwierdzenie, powinny cały ten obszar uwzględniać, w przeciwnym bowiem razie ocena,

czy w danym wypadku powyższe postanowienia ustawy zostały zachowane, byłaby niejednokrotnie niemożliwa, a strony, mające ustawowo zastrzeżone prawo pierwszeństwa, mogłyby przez stopniowe uszczuplanie parcelowanego obiektu być postawione przed faktem dokonany i pozbawione w ten sposób możliwości skutecznej obrony swoich praw.

Konieczność przedstawienia i zatwierdzenia projektu parcelacji danego obszaru, jako jednej całości, wynika też z art. 58 ustawy o reformie rolnej, odnoszącego się do parcelacji, przeprowadzanej przez urzędy ziemskie, który nie przewiduje projektów, obejmujących tylko część przeznaczoną do parcelacji obszaru.

## KRONIKA BIEŻĄCA

### PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

#### USTAWA:

**Ujednostajnienie terminów płatności państwowego podatku gruntowego i składek za przymusowe ubezpieczenie budowli od ognia** — ust. z dn. 12/II 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 14, poz. 102).

#### ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

**Uprawa tytoniu w 1930 r.** — rozp. Ministra Skarbu z dn. 23/I 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 13, poz. 98).

**Ustalenie i zmiana granic okręgów hodowlanych** — rozp. Ministra Rolnictwa z dn. 19 i 14/II 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 13, poz. 99 oraz 100).

**Wprowadzenie w życie na niektórych obszarach Państwa ustawy o nadzorze państwowym nad buhajami** — rozp. Ministra Rolnictwa z dn. 19/II 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 13, poz. 101).

### NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— „Stocznia Gdynska”, S. A. z siedzibą w Gdyni: kapitał zakładowy zł 151.000; założyciele: Witold, Zygmunt i Władysław Andruskiewiczowie, Stanisław Kisiel i Szmul

Elper, Zygmunt Wussak, Jan Knabe, zamieszkali w Gdyni; akt notarialny zeznany przed notariuszem Hilarym Ewert-Krzemienieńskim, zam. w Gdyni, dn. 31 grudnia 1927 r., Nr. rep. 631.

### NOWE EMISJE W SPÓŁKACH AKCYJNYCH zatwierdzone w dniu:

13 lutego:

— „Artigraph” Przemysł dla Reklam i Opakowań z Papieru i Blachy, S. A. z siedzibą w Krakowie; pow. kap. zakł. o zł 750.000, czyli do zł 1.750.000, drogą II emisji akcji nom. wart. zł 100; cena emisyjna zł 100.

— Fabryka Lin i Drutu, dawniej A. Deichsel, S. A. z siedzibą w Sosnowcu; pow. kap. zakł. drogą VII emisji o zł 180.000, czyli do zł 740.000, drogą przelania z zysków za 1928 r. do kapitału zakładowego zł 180.000 (18.000 sztuk akcji VII emisji, nom. wart. zł 10 każda).

22 lutego:

— Towarzystwo Akcyjne Warszawskich Dróg Żelaznych „Dojazdowych” z siedzibą w Warszawie; pow. kap. zakł. o zł 693.760, czyli do zł 21.100.160, drogą II emisji akcji, nom. wart. zł 320; to powiększenie kapitału zakładowego będzie dokonane drogą przeniesienia do kapitału zakłado-



wego 572.000 z zysków za rok operacyjny 1927 i 121.760 z rezerwy na powiększenie nominalnej wartości akcji.

— „**Fabryka i Pralnia Białizny**”, S. A. z siedzibą w Warszawie: pow. kapitału zakł. o 290.000, czyli do 1.160.000, drogą IV emisji akcji, nom. wart. 100; cena emisyjna 102.

— „**Sierszańskie Zakłady Górnicze**”, S. A. z siedzibą w Sierszy; pow. kap. zakł. o 3.000.000, czyli do 6.000.000, drogą nowej emisji akcji, nom. wart. 100; to pow. kap. zakładowego będzie dokonane drogą przelania do kap. zakł. 3.000.000 z kapitału rezerwowego specjalnego.

— „**Warszawska Spółka Akcyjna Kinematograficzna**”, S. A. z siedzibą w Warszawie: pow. kap. zakł. o 150.000, czyli do 250.000, drogą nowej emisji akcji, nom. wart. 100; cena emisyjna 105.

## PODWYŻSZENIE KAPITAŁÓW ZAKŁADOWYCH W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

zatwierdzone w dniu:

11 lutego:

— **Fabryka Maszyn „S. Waberski i S-ka”**, S. A. z siedzibą w Warszawie: pow. kap. zakł. o 175.000, czyli do 500.000, drogą przelania do kapitału zakładowego 175.000 z zysków za rok operacyjny 1928.

## USTALENIE KAPITAŁU, PRZEZNACZONEGO PRZEZ SPÓŁKI AKCYJNE NA DZIAŁALNOŚĆ W POLSCE

zatwierdzone w dniu:

22 lutego:

— „**General Motors Acceptance Corporation**”, S. A. z siedzibą w New-York'u. Spółka winna używać w Państwie Polskim firmy: „General Motors Acceptance Corporation Amerykańska Spółka Akcyjna General Motors, Spółka Akcyjna”. Na działalność w Państwie Polskim przeznaczony jest kapitał w sumie 250.000.

## TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

10 marca:

— „**Spółka Akcyjna dla Budowy Mieszkań w Bielsku**”: zebra. zwycz. — o godz. 17 min. 30 w lokalu Związku Przemysłowców w Bielsku, ul. Wzgórze 19.

— „**Spółka Akcyjna dla Przemysłu Drzewnego „Oikos**”: zebra. zwycz. — o godz. 11 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Trzeciego Maja 16 (ew. II termin — o godz. 12).

11 marca:

— **Spółka Akcyjna dla Przemysłu i Handlu Towarami Włókienniczymi, Norymberskimi i Galanteryjnymi „Hurt”**: zebra. zwycz. (likwidacja) — o godz. 20 w lokalu Warszawskiego Towarzystwa Łyżwiarskiego w Warszawie, ul. Szopena 3.

12 marca:

— „**Gastronomja**”, S. A.: zebra. nadzwycz. (zwołyje akcjonariusz Tadeusz Zębski, Sworzęda, pow. poznański) — o godz. 10 w restauracji „Boulevard” w Poznaniu, pl. Nowomiejski 5.

— **Polska Wytwórnia Instrumentów Muzycznych „Adam Klimkiewicz”**, S. A.: zebra. nadzwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Chmielna 66.

— „**Polska Drukarnia**”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 13 w lokalu S-ki w Białymstoku, ul. Św. Rocha 3.

— „**Wołyński Syndykat Handlowo-Rolniczy w Równem**”, S. A. w likwidacji: zebra. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Równem, ul. Marszałka Focha 6.

— „**Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements Emile Haebler, Soc. An. à Bruxelles**”: zebra. nadzwycz. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Brukseli, 42, Avenue des Arts.

13 marca:

— **Warszawska Fabryka Biszkoptów „Stanisław Fuchs”**, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 17 min. 30 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Nowolipie 80.

14 marca:

— **Fabryka Cukru „Chemia”**, S. A.: zebra. nadzwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 4.

— „**Jules Varnhagen**”, S. A.: zebra. zwycz. (pow. kap. zakł.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Okopowa 24.

— **Przemysł Chemiczno-Kosmetyczny w Warszawie „Odol C-ie”**, S. A.: zebra. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Szwedzka 3.

— **Polsk -Włoska Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego „Bonariva”**, S. A.: zebra. zwycz. (zmniejszenie i powiększenie kap. zakł.) — o godz. 12 w sali posiedzeń Banku Małopolskiego, S. A., Oddział we Lwowie, ul. Kiłińskiego 3, I.

15 marca:

— „**Towarzystwo Eksploatacji Lasów Augustowskich**”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Królewska 1, m. 9.

— „**Międzynarodowy Bank Handlowy**”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 12 w lokalu Banku w Katowicach, ul. Marjacka 2.

— **Towarzystwo Zakładów Włókienniczych „Tkacz”**, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Kamienicy Polskiej (ew. II termin — dn. 29 marca).

— „**Kolej Lokalna Trzebinia — Skawce**”, S. A.: zebra. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 10 w pałacu „Pod Baranami” w Krakowie, Rynek Główny 27.

17 marca:

— „**Jaworznickie Komunalne Kopalnie Węgla**”, S. A. w Krakowie: zebra. zwycz. — o godz. 13 w Prezydium Magistratu m. Lwowa.

18 marca:

— „**Małopolska Fabryka Żarówek**”, S. A.: zebra. zwycz. (pow. kap. zakł., zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Lwowskich Dzieci 25.

— „**Towarzystwo Akcyjne dla Przemysłu Spirytusowego i Chemicznego w Łańcucie**”: zebra. zwycz. (zmiana stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki.

20 marca:

— „**Spółka Akcyjna do Eksploatacji Państwowego Monopoli Zapalczanego w Polsce**”: zebra. zwycz. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Królewska 3.

— „**Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Kutnowskiej**”, S. A. w Kutnie: zebra. zwycz. (II termin) — o godz. 12 w siedzibie S-ki w Kutnie.

22 marca:

— „**Krajowe Towarzystwo Meljoracyjne**”, S. A.: zebra. zwycz. (zm. stat., pow. kap. zakł.) — o godz. 17 min. 30 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kopernika 30.

— **Fabryka Cykorji i Palarnia Kawy „Praga”**, S. A. w Warszawie: zebra. zwycz. (likwidacja) — o godz. 18 min. 30, w mieszkaniu adw. Kuratowskiego w Warszawie, ul. Trębacka 10.

23 marca:

— „**Podlaska Wytwórnia Samolotów**”, S. A.: zebra. zwycz. (pow. kap. zakł., zm. stat.) — o godz. 15 w lokalu fabryki w Białej Podlaskiej (ew. II termin — o godz. 16).

24 marca:

— **Towarzystwo Akcyjne Fabryki Zapalek „Progress-Wulkan” J. A. Halpern**: zebra. likwid. (II termin) — o godz. 11 min. 30 w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska 3.

— „**Towarzystwo Akcyjne „Promień”, Fabryka Zapalek i Urządzeń Biurowych**”: zebra. likwid. (II termin) — o godz. 12 w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska 3.

— „**Zjednoczone Polskie Fabryki Zapalek „Błonie”, „Mszczonów” i „Bracia Stabrowscy**”, S. A.: zebra. likwid. (II termin) — w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska 3.

— „**Ege**”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 19 w lokalu Towarzystwa Technicznego w Krakowie, ul. Straszewskiego 28.

— „**Branka, Fabryka Cukrów, Czekolady i Kakao**”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 17 w sali posiedzeń Akcyjnego Banku Hipotecznego we Lwowie.



— „Powszechny Bank Depozytowy”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 12 w lokalu Banku w Warszawie, ul. Długa 48.

— „Akcyjny Bank Hipoteczny”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 10 w lokalu Banku we Lwowie.

— Pruszkowska Fabryka Ultramaryny „Sommer i Nower”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 18 w kancelarii adw. Kuratowskiego w Warszawie, ul. Trębacka 10 (ew. II termin — dn. 31 marca).

— Towarzystwo Zakładów Metalowych „B. Hantke”, S. A.: zebra. zwycz. (II termin) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Srebrna 9.

25 marca:

— Towarzystwo Akcyjne dla Wyrobu Zapalek „Silesia”: zebra. likwid. (II termin) — o godz. 12 w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska 3.

— Zakłady Przemysłu Zapalczanego „Płomyk”, S. A.: zebra. likwid. (II termin) — o godz. 11 min. 30 w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska 3.

— „Polskie Towarzystwo Przemysłu Zapalczanego”, S. A.: zebra. likwid. (II termin) — o godz. 11 w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska 3.

— „Polski Akcyjny Bank Komercyjny”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 18 w lokalu Banku w Warszawie, al. Jerolimskie 36.

— „Wytwórnia Sygnałów i Urządzeń Kolejowych”, S. A.: zebra. zwycz. (zm. stat., pow. kap. zakł.) — o godz. 12 w lokalu „T-wa Kont. dla Handlu Żelazem Kern i S-ka” w Krakowie, ul. A. Potockiego 8.

— Fabryka Cukru i Rafinerja „Łubna” i „Szreniawa”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 15 w lokalu Akcyjnego Banku Hipotecznego, Filja w Krakowie.

26 marca:

— „Śląski Zakład Kredytowy”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 12 w lokalu Banku w Bielsku, ul. Kolejowa 16.

— Zakłady Przemysłu Włókienniczego „Józef Richter”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Ks. Ign. Skorupki 6/8 (ew. II termin — dn. 10 kwietnia).

— „Krajowa Hurtownia Herbaty”, dawniej Towarzystwo M. Szumilin, S. A.: zebra. zwycz. (zm. stat., pow. kap. zakł.) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Miodowa 25 (ew. II termin — dn. 11 kwietnia).

27 marca:

— „Bielsko-Bialski Browar Akcyjny”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Bielsku, ul. Cieszyńska.

28 marca:

— „Bank Międzynarodowy w Warszawie”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 11 w lokalu Banku w Warszawie, ul. Trębacka 4.

29 marca:

— „Bank M. Stadthagen”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 12 w lokalu Banku w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 64.

— „Towarzystwo Akcyjne Kolejki Twarda-Góra — Nowe, pow. Świecie, Pomorze” zebra. zwycz. — o godz. 15 w lokalu Wielkopolanki w Grudziądzu, pl. 23 Stycznia.

— „Sierszańskie Zakłady Górnicze”, S. A. w Sierszy: zebra. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Krakowie, ul. Św. Anny 1, II p.

— „Spółka Akcyjna Przedsiębiorstw Technicznych „Zaborowski i S-ka”: zebra. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 10.

— „Domeny Pomorskie”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 11 min. 30 w lokalu S-ki w Toruniu, ul. Szczytna 2 (ew. II termin — o godz. 12).

— „Bank Dyskontowy Warszawski”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 16 w sali posiedzeń Banku w Warszawie, ul. Fredry 8.

31 marca:

— „Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Dąbrowskiem”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 10 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

— „Sieci Elektryczne”, S. A.: zebra. zwycz. — o godz. 13 min. 30 w lokalu S. A. „Siła i Światła” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

2 kwietnia:

— Towarzystwo Akcyjne Wyrobów Wełnianych i Gumowych „F. W. Schweikerta”: zebra. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Piotrkowska 147.

3 kwietnia:

— „Towarzystwo Akcyjne Manufaktury Wełnianej „Karola Bennicha”, zebra. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Łąkowa 11.

4 kwietnia:

— „Osaja”. Towarzystwo Akcyjne Budowy Domów: zebra. zwycz. — o godz. 18 w lokalu Hotelu Francuskiego w Gnieźnie.

22 kwietnia:

— „Agrad”, S. A. w Augustowie, poczta Ruchoćce zebra. zwycz. (pow. kap. zakł., zm. stat.) — o godz. 16 w lokalu P. Jarosza w Grodzisku.

## SPRAWY SAMORZĄDOWE

**INTERWENCJA SAMORZĄDU NA RYNKU MIĘSNYM W WARSZAWIE.** — Jednym z najbardziej ważkich skutków anormalnego układu stosunków w zakresie obrotu żywcem i mięsem w Warszawie jest wysoka rozpiętość cen między żywcem mięsem, a przerobami, która dotyka zarówno rolników i producentów, jak i ogół konsumentów, jak wreszcie do pewnego stopnia nawet detalistów rzeźników. Według badań Komisji Ankiętowej cena 1 kg żywca wynosiła w okresie od 3 do 10 września 1927 r. od zł 1'40 do zł 1'70. Cena sprzedażna mięsa wołowego wynosiła w tym samym okresie za 1 kg w hurcie zł 3'20, w detalu zł 3'80. W tym samym okresie ceny wynosiły odpowiednio: w Łodzi zł 1'70, zł 2'85 oraz zł 3'40, we Lwowie zł 1'40, zł 1'90 — 2'65 (hurt), w Bydgoszczy zł 1'60, zł 2'60 i zł 3'20. Widzimy więc, iż rozpiętość cen między żywcem a mięsem w detalu była najwyższa w Warszawie, przyczem największe różnice zachodzą między ceną żywca a ceną hurtową mięsa, co zostaje w związku z faktem iż zyski te dyskontuje kartel bydlęco-mięsny. Różnica między ceną mięsa w hurcie i detalu nie jest tu rażąca i jest nawet niższa niż w innych miastach; fakt ten świadczy niewątpliwie, iż ofiarą kartelu bydlęco-mięsnego w Warszawie podają nie tylko konsumenci, lecz i drobni rzeźnicy, zdani w zupełności na obsługę i kredytowanie hurtowników.

Również według danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dla okresu 1927/28 różnice między ceną żywca a cenami mięsa są również wydatne; i tak: cena hurtowa mięsa, wyrażona w procentach ceny żywca, wynosi 200% dla Warszawy, podczas gdy we Lwowie 133%, w Bydgoszczy 163%, w Mysłowicach 161%, w Sosnowcu 125%, w Łodzi 170% i t. d. Różnice między ceną hurtową a ceną detaliczną mięsa były znacznie niższe, skoro cena detaliczna mięsa w procentach ceny żywca wynosiła 230% dla Warszawy, 207% dla Wilna, 200% dla Łodzi i Bydgoszczy i t. d. Widzimy tu całą anormalność stosunków obrotu bydłem i mięsem na rynku warszawskim, przyczem, jak dane te wykazują, winę wysokiego rozpięcia cen ponosi przede wszystkim kartel bydlęco-mięsny, obejmujący na rynku warszawskim zarówno zakup i ubój żywca, jak i hurtowy obrót mięsem. Charakterystyczne jest, iż hurtownicy, uzależnieni od siebie rzeźników detalistów, nie są zainteresowani w dalszym podnoszeniu ceny detalicznej, tak, iż ci ostatni zmuszeni są wobec słabej siły nabywczej ludności iść raczej w kierunku pogarszania jakości mięsa (brak przepisów o gatunkach mięsa w sprzedaży detalicznej), dokładania kości i t. d. Również charakterystyczny dla stosunków warszawskich jest fakt, iż rozpiętość cen między żywcem a mięsem wieprzowym jest znacznie niższa niż rozpiętość między żywcem a mięsem bydlęcego i mięsem wołowym; przyczyny tego stanu rzeczy leżą w o wiele racjonalniejszym obrocie trzodą chlewną i mięsem wieprzowym, przy znacznie



mniejszej liczbie pośredników, braku zorganizowanego kartelu i wyższym udziale w sprzedaży drobnych producentów rolników.

Ruch cen za żywca i mięso w obrocie hurtowym i detalicznym na rynku warszawskim pozostaje tedy pod wybitnym wpływem hurtowników bydłeco-mięsnych, którzy przez osłonięcie tajemnicą ceny żywca osiągają z kalkulacji uboju i sprzedaży hurtowej poważne zyski. W okresie od 6 do 11 stycznia 1930 r. cena 1 kg wołu żywej wagi wynosiła w Warszawie wedle danych Głównego Urzędu Statystycznego zł 1'30 (w 1914 r. zł 1'26, w 1927 r. zł 1'45). Równocześnie przeciętna cena mięsa wołowego w tym samym okresie wynosiła w Warszawie w detalu zł 3'34. Widzimy więc, iż rozpiętość cen jest nadal bardzo wysoka, przyczem cena warszawska jest zwykle najwyższa na obszarze Rzeczypospolitej, cena bowiem mięsa wołowego za 1 kg wynosiła w tym samym okresie: zł 2'89 w Łodzi, zł 2'59 w Sosnowcu, zł 2'30 w Lublinie, zł 2'53 w Wilnie i zł 2'43 we Lwowie. Cena 1 kg wieprza żywej wagi wynosiła w Warszawie w okresie od 6 do 11 stycznia 1930 r. zł 2'40, podczas gdy 1 kg mięsa w tym samym okresie kosztował zł 3'66, w Łodzi 3'00, w Sosnowcu 2'95, w Lublinie 3'50, w Wilnie 3'00, w Bydgoszczy i Lwowie zł 4'00. I tu więc rozpiętość jest zbyt wysoka, ustępując jednak znacznie rozpiętości cen między żywcem bydląt rógatego a mięsem.

Widzimy więc, iż w tych warunkach ingerencja czynnika publicznego w wysoce złożone stosunki handlu bydłem i mięsem i produktami mięsnymi jest nieunikniona, przyczem ze względu na wyjątkową patologiczność stosunków tego obrotu na rynku warszawskim nie wystarczy tu pośrednie urządzenie aprowizacyjne polityki komunalnej w rodzaju rzeźni, chłodni, zakładów utylizacyjnych, lecz niezbędna jest nadto działalność bezpośrednia samorządu stolicy w postaci utrzymania i rozwoju hurtowych i detalicznych placówek sprzedaży bydła i mięsa Miejskich Zakładów Zaopatrywania Warszawy, prowadzących we własnym zarządzie sprzedaż i ubój, czyli obrót od żywca do do mięsa i produktów ubocznych.

Działalność M. Z. Z. W.<sup>1)</sup> w zakresie regulacji cen hurtowych mięsa jest niewątpliwa, aczkolwiek obroty są jeszcze zbyt małe, by mogły zaważyć na szali decydująco wobec silnych podstaw

finansowych i organizacyjnych kartelu bydłeco-mięsnego Warszawy. Wedle notowań inspekcji handlowej Magistratu m. st. Warszawy ceny żywca i mięsa w II połowie r. ub. wykazują dużą stałość z pewną nawet tendencją zniżkową.

W stosunku do poprzednich lat, gdzie wahania były znaczne, jest to niewątpliwie wyraz wpływu interwencyjnego działu mięsnego M. Z. Z. W.

Dział mięsny M. Z. Z. W., będąc obecnie największym hurtownikiem mięsa wołowego w Warszawie, staje się w coraz wyższym stopniu regulatorem cen, przeciwstawiając się wszelkim zakusom kartelu w kierunku wahań i podwyżki cen. Wpływając bezpośrednio na obrót hurtowy mięsem łącznie z zakupem żywca, dział mięsny M. Z. Z. W. reguluje w sposób pośredni także i obrót detaliczny. Rzeźnicy bowiem dostosowują w wyższym stopniu swą kalkulację do cen hurtowych mięsa niżli hurtownicy kalkulację mięsa hurtowego do cen żywca. Jest charakterystyczne, iż rzeźnicy detaliści ustosunkowują się do działu mięsnego M. Z. Z. W. zupełnie inaczej niż hurtownicy, którzy widzą w M. Z. Z. W. groźnego przeciwnika, przełamującego z wolna ich monopol. Rzeźnicy detaliści, zdani dotąd na łaskę i niełaskę kartelu bydłeco-mięsnego, zwłaszcza w zakresie finansowo-kredytowym, zakupu chętnie mięso w M. Z. Z. W., korzystając ze sprawnej obsługi i kredytu bezprocentowego. Równocześnie leży w interesie produkcji rolnej, by obrót żywca nie podpadał pod wyłączny wpływ kartelu bydłeco-mięsnego. Rynek warszawski jest zbyt poważnym odbiorcą bydła, by rolnicy i producenci nie byli zainteresowani w cenach za żywca i opas, opłacających koszty produkcji wraz z godziwym zyskiem. Obecnie działalność kartelu w Warszawie szła w kierunku jak największego obniżenia cen za żywca, przy równoczesnym podbiciu cen dla rzeźników i konsumentów. Stan ten odbija się ujemnie na stanie produkcji rolnej, zwłaszcza iż wysokie ceny mięsa przyczyniają się do zmniejszenia konsumpcji, co pośrednio odbija się na hodowli, wobec zmniejszonego zbytu na rynku wewnętrznym. W ten sposób akcja M. Z. Z. W. w zakresie obrotu mięsem służy interesom całego gospodarstwa społecznego, które cierpi dotkliwie wskutek niedorozwoju obrotu handlowego, przy nadmiernym udziale pośredników.

# SKARBOWOŚĆ I FINANSE

## PODATKI I OPŁATY

**ULGI PODATKOWE DLA ROLNIKÓW.** — Ministerstwo Skarbu w związku z ujawnieniem mylnego interpretowania przez niektóre urzędy skarbowe podatków i opłat skarbowych okólnika Ministerstwa Skarbu z dn. 4 lutego r. b. L. D. V 2087/1/30 o ulgach podatkowych dla rolników i niestosowania w pełnej mierze ulg, przyznanych w tym okólniku, wyjaśniło, co następuje:

1) rozłożeniu na 4 równe raty, płatne w marcu, czerwcu i wrześniu 1930 r. oraz w styczniu 1931 r., względnie na 2 równe raty, płatne we wrześniu 1930 r. i w styczniu 1931 r. — ulegają wszelkie zaległości w podatkach: gruntowym, dochodowym i majątkowym łącznie z ratą grudniową tego ostatniego podatku, a więc nie tylko zaległości z 1929 r., lecz również z lat ubiegłych;

2) jako termin płatności rozłożonych powyższym okólnikiem na raty zaległości podatkowych należy uważać okres od 1 do 30 lub 31 każdego z wyżej wymienionych miesięcy, nie zaś poszczególne dni, dowolnie w tych miesiącach przez urzędy skarbowe określone;

3) ulgi, przyznane wspomnianym okólnikiem, należy stosować także do tych płatników-rolników, którym poprzednio przyznano ulgi w mniejszym zakresie, niż to przewiduje okólnik, natomiast ulgi, przyznane w szerszym zakresie, pozostają nadal w mocy;

4) wreszcie ulgowe odsetki za odroczenie należy liczyć od terminów płatności, przewidzianych w poszczególnych ustawach podatkowych, względnie — o ile chodzi o podatek majątkowy — od terminów płatności poszczególnych rat.

**CZASOWE ZAWIESZENIE POBORU PODATKU OBROTOWEGO OD TRANZAKCYJ EKSPORTOWYCH RUDĄ DARNIOWĄ.** — Na zasadzie art. 94 p. 1 ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79, poz. 550) Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu zawiesiło od dn. 1 stycznia 1930 r. na przeciąg jednego roku pobór podatku przemysłowego od obrotu, przypadającego od transakcji eksportowych rudą darniową.

Ułga ta będzie stosowana przy ścisłym przestrzeganiu przepisów ust. 1 § 9 rozporządzenia Mini tra Skarbu z dn. 8 sierpnia 1925 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 182, poz. 560).

## RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

### GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 24 lutego do 1 marca 1930 r.

— Dla w alut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja naogół słabsza, tak, iż mimo poprawy w ostatnich dniach tygodnia większość kursów obniżyła się w porównaniu z noto-

<sup>1)</sup> P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 9/1930, str. 401.



waniami końcowymi okresu poprzedniego; są to: dolary, funty szterlingów, franki francuskie i szwajcarskie, belgi oraz floreny holenderskie; kurs szylingów austriackich pozostał bez zmiany, zaś korony szwedzkie, liry włoskie i korony czesko-słowackie notowane były nieco wyżej. Różnice kursowe są przeważnie niewielkie.

Dolary gotówkowe miały obroty nieco mniejsze niż w okresie poprzednim; kurs ich w ciągu tygodnia pozostawał niemal bez zmiany, zwiększając jedynie w ostatnim dniu okresu do  $\text{zł } 8\cdot875$  za \$ 1. Na rynku prywatnym kurs dolarów nie ulegał prawie zmianom i wynosił również  $\text{zł } 8\cdot875$  za \$ 1.

Dzienne zapotrzebowanie walut w związku z ultimo miesiąca uległo zmniejszeniu.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 1/III
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8·903	8·901	8·903
" " " telegr.	\$ 1	8·92	8·918	8·92
Funty szterlingów . . .	£ 1	43·36½	43·33½	43·34
Franki francuskie . . .	100 fr.	34·91	34·88½	34·89
Franki szwajcarskie . .	100 fr.	172·07	172·04	172·06
Belgi . . . . .	100 blg.	124·26	124·25	—
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26·40½	26·40	26·40½
Szylingi austriackie . .	100 szyl.	125·57	123·53	125·57
Liry włoskie . . . . .	100 lir.	46·75½	46·68	46·75½
Floreny holenderskie . .	100 fl.	357·70	357·57	357·57
Korony szwedzkie . . .	100 kor.	239·42	239·42	—
Korony norweskie . . .	100 kor.	238·55	238·46	—

Dla papierów lokacyjnych państwowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja niejednolita, na ogół nieco słabsza, przy nieco mniejszych obrotach. Kursy większości papierów tej grupy nie ulegały poważniejszym wahaniom, kończąc okres mniej więcej na poziomie okresu poprzedniego; jedynie 6% Pożyczka Dolarowa ceniona była znacznie niżej niż przed dwoma tygodniami. Zainteresowanie pożyczkami premjowymi dotyczyło głównie 4% Pożyczki Inwestycyjnej, która w rezultacie tygodniowym nie wykazuje różnic kursowych, natomiast 5% Pożyczka Premjowa, w związku z odbytem ciągnięciem, poniosła stratę  $\text{zł } 2\cdot00$ .

Dział listów w a s t a w n y c h, szczególnie ziemskich i miejskich, był w okresie sprawozdawczym bardzo ożywiony. Zapotrzebowanie, głównie w celach lokacyjnych, było duże, to też kursy wszystkich bez wyjątku papierów kształtowały się zwykło. Listami prowincjonalnymi interesowano się również znacznie więcej niż w okresie poprzednim, obroty jednak, ze względu na dający się odczuwać brak materiału i rozbieżność kursów podaży i popytu, nie przybrały większych rozmiarów. Kursy również poprawiły się.

Listami zastawnymi w walucie obcej obracano dość dużo przy tendencji utrzymanej.

Z pośród obligacji notowane były nadal jedynie 6% Obl. Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r., zyskując przy tendencji mocnej  $\text{zł } 1\cdot50$ .

		Wartość nominalna	Kurs naj- wyż- szy	Kurs naj- niż- szy	Kurs w dn. 1/III
5% Pożyczka Konwersyjna	$\text{zł } 100$		52·00	51·25	51·50
5% " Konwers. Kol.	$\text{zł } 100$		48·50	48·50	—
6% " Konwersyjna	\$ 100		74·00	73·00	73·00
7% " Stabilizacyjna <sup>1)</sup>	\$ 100		84·00	84·00	—
10% " Kolejowa	fr. w zł. 100		102·50	102·50	102·50
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	$\text{zł w zł. } 100$		83·25	83·25	83·25
8% " " " "	$\text{zł w zł. } 100$		94·00	94·00	94·00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	$\text{zł w zł. } 100$		83·25	83·25	83·25
7% Obl. " " "	$\text{zł w zł. } 100$		83·25	83·25	83·25
8% L. Z. " " "	$\text{zł w zł. } 100$		94·00	94·00	94·00
8% Obl. " " "	$\text{zł w zł. } 100$		94·00	94·00	94·00

8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego <sup>1)</sup>	£ 1	81·25	81·25	—
7% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie serja 1928 r.	\$ 1	75·00	75·00	75·50
8% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie serja 1924 r.	\$ 1	96·00	96·00	96·00
w $\text{zł}$				
4% Poż. Inwestycyjna	$\text{zł w zł. } 100$	131·00	128·00	128·00
				-129·00
				-128·00
5% " Premjowa	\$ 5	80·00	76·50	76·50
				-76·75
4% L. Z. 1-wa Kred. Ziems.	$\text{zł } 100$	43·00	42·50	43·00
4% " " " " " "	$\text{zł } 100$	52·00	51·25	51·75
8% " " " " " "	$\text{zł } 100$	73·25	73·00	—
4% " " " " m. Warsz.	$\text{zł } 100$	53·00	52·75	—
5% " " " " " "	$\text{zł } 100$	56·00	55·75	56·00
8% " " " " " "	$\text{zł } 100$	75·25	73·50	74·50
				-75·00
8% " " " " Częstochowy	$\text{zł } 100$	62·75	62·75	—
8% " " " " Kalisza	$\text{zł } 100$	62·25	62·00	62·25
8% " " " " Kielc	$\text{zł } 100$	62·75	62·75	—
8% " " " " Lublina	$\text{zł } 100$	62·75	62·75	—
8% " " " " Łodzi	$\text{zł } 100$	65·75	64·50	65·50
				-65·75
8% " " " " Piotrkowa	$\text{zł } 100$	62·75	62·50	—
10% " " " " Radomia	$\text{zł } 100$	76·00	76·00	—
10% " " " " Siedlec	$\text{zł } 100$	74·75	74·00	74·75
6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	$\text{zł } 100$	54·50	54·50	—

### ZŁOTY ZAGRANICĄ

1930 r.	Gdańsk <sup>2)</sup>	Berlin <sup>2)</sup>	Wiedeń <sup>2)</sup>	Paryż <sup>2)</sup>	Zurych <sup>2)</sup>
24/II	57·58—57·73	46·875—47·075	—	—	58·10
25/ "	57·57—57·72	46·85—47·05	79·435—79·715	—	58·075
26/ "	57·59—57·73	46·875—47·075	79·44—79·72	—	—
27/ "	57·60—57·75	46·90—47·10	79·42—79·70	—	—
28/ "	57·61—57·75	46·875—47·075	—	—	—
1/III	57·62—57·76	" "	—	—	—

  

1930 r.	Londyn <sup>3)</sup>	Praga <sup>3)</sup>	New-York <sup>3)</sup>	Amsterdam <sup>3)</sup>
24 II	43·36	378·00	—	—
25/ "	43·37	377·75	11·25	—
26/ "	"	378·00	"	—
27/ "	"	"	"	—
28/ "	43·36	378·125	"	—
1/III	"	—	"	—

### POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs ultimo	Obroty
------------------------	------------------------	----------------	--------

(w % o/a o b n o m i n a t u)

#### Giełda w New-York'u

				\$
6% pożyczka dolarowa z 1920 r.				
3—8/II	76	74¾	76	15.000
10—15/II	76	75½	75½	40.000
17—22/II	75¾	75	75½	7.000
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)				
3—8/II	95	94	95	88.000
10—15/II	95	94	94¾	40.000
17—22/II	94¾	94¼	94¾	60.000
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
3—8/II	83⅞	82⅞	83	103.000
10—15/II	84	83⅞	84	104.000
17—22/II	83⅞	83	83	70.000
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.				
3—8/II	78	74½	78	48.000
10—15/II	77¾	76	76¾	34.000
17—22/II	77¾	76⅞	77	12.000

<sup>1)</sup> Gwarantowane przez Skarb Państwa.

<sup>2)</sup> Za  $\text{zł } 100$ .

<sup>3)</sup> Za £ 1.

<sup>1)</sup> Z wyłączeniem transzy francuskiej.



## 7% pożyczka śląska z 1928 r.

3-8 II	73	71 <sup>5</sup> / <sub>8</sub>	73	30.000
10-15 II	73	72 <sup>3</sup> / <sub>4</sub>	73	35.000
17-22/II	74	73	73	42.000

## Giełda w Londynie

## 7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

3-8 II	87.33	86.33	87.08
10-15 II	89.20	88.20	88.50
17-22/II	88.00	87.50	87.75

## Giełda w Zurychu

## 7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

3-8 II	88	87.10	.
10-15 II	88	87 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	.
17-22/II	88	87 <sup>1</sup> / <sub>2</sub>	.

## Giełda w Sztokholmie

## 7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

Grudzień 1929	83	81	18.000
Styczeń 1930	—	—	22.000

## Giełda w Paryżu

## 7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

3-8 II	109.15	105.45
10-15 II	108.60	106.90
17-22/II	106.40	105.40

## Giełda w Medjolanie

## 7% pożyczka włoska z 1924 r.

3-8 II	98.45	98.10	98.10	Liry	266.000
10-15 II	98.35	98.15	98.30		250.000
17-22/II	98.25	98.15	98.20		125.000

## PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

## ROSJA DZISIEJSZA JAKO IMPORTER

**W** ZWIĄZKU z kryzysem gospodarczym, który objął prawie całą Europę, od czasu do czasu wysuwa się sprawa możliwości wywozu do Rosji, która przed wojną była olbrzymim rynkiem zbytu dla przemysłu europejskiego. Prasa sowiecka stale podkreśla, że poziom życia szerokich mas ludności nie tylko zrównał się z przedwojennym, lecz przewyższył go. A ponieważ produkcja w wielu gałęziach wytwórczości ro-

syjskiej (zwłaszcza konsumpcyjnych) jest niższa niż przed wojną, zdawałoby się, że logicznym wnioskiem z tych przesłanek jest konieczność zwiększenia przywozu w stosunku do okresu przedwojennego. Tymczasem rzeczywistość przedstawia się wprost przeciwnie, co ilustruje przedewszystkiem następujący rozwój importu do Rosji (w miljn. Rb.)<sup>1)</sup>:

1913	1925/26	1926/27	1927/28	1928/29
1.374.0	756.3	712.7	951.8	829.9

## Stosunek %-owy 1928/29 r. do 1913 r.

w/g liczb absol.	po uwzgl. spadku rubla na głowę ludności
60.4	35.8

A więc, ogołocona z towarów Rosja przy rzekomo wzrastających potrzebach szerokich mas ludności przywozła w ostatnim roku nie o wiele więcej niż 1/3 importu przedwojennego.

Charakterystyczny jest stosunek wzajemny przywozów przywózowych, jak to wykazuje następująca tablica (w miljn. Rb.; w nawiasach — liczby, charakteryzujące stosunek danej grupy do ogólnego importu)<sup>1)</sup>:

	1913	1925/26	1926/27	1927/28	1928/29	Stos. %-owy 1928/29 r. do 1913 r.
Import produkcyjny . . . . .	891.1 (64.9)	590.5 (78.1)	626.2 (87.9)	796.2 (84.3)	719.9 (86.7)	80
" konsumpcyjny . . . . .	395.1 (28.7)	153.5 (20.3)	80.7 (11.3)	150 (15.9)	107.1 (12.9)	27
" inny . . . . .	87.9 (6.4)	12.3 (1.6)	5.7 (0.8)	5.6 (0.6)	2.9 (0.4)	3.3

Jak widzimy, import produkcyjny został przywrócony w o wiele większym stopniu niż konsumpcyjny. Jest to zgodne z przewodnią myślą polityki sowieckiej, która — widząc, że z jednej strony nadzieje na rewolucję światową zawiodły, z drugiej — stosunki z zagranicą są utrudnione, — dąży do uniezależnienia się od reszty świata przez szybką rozbudowę własnego przemysłu, pozbawiając jednocześnie swoich obywateli najniezbędniejszych artykułów konsumpcyjnych. To też przywóz konsumpcyjny jest prawie 4 razy mniejszy od przedwojennego i nie widać tendencji do zwiększenia go. (Skok w 1927/28 r. tłumaczy się wzmożonym przywozem zboża; duży przywóz artykułów produkcyjnych w tym samym roku został spowodowany udzieleniem większych kredytów przez Niemcy na zakup maszyn niemieckich).

Udział rozmaitych krajów w imporcie do Rosji przedstawia się, jak następuje (w %-ach w stosunku do całego przywozu)<sup>2)</sup>:

	1913	1925/26	1926/27	1927/28
Niemcy . . . . .	47.5	23.3	25.0	29.5
Anglia . . . . .	12.6	17.1	14.2	5.3
Stany Zjedn. . . . .	5.8	16.1	23.0	22.1
Francja . . . . .	4.1	2.6	3.1	4.3
Finlandja . . . . .	3.7	2.0	2.5	2.0

Na pozostałe kraje przypada już tylko bardzo drobny odsetek.

Jak widzimy, największy przywóz — tak samo jak przed wojną — przypada na Niemcy. Wprawdzie

<sup>1)</sup> „Sowietskaja Torgowla” Nr. 45/46 z 1929 r.

<sup>2)</sup> „Statisticzeskoje Obozrenje” Nr. 330.



przywóz z Niemiec nie osiągnął jeszcze, w stosunku do całego przywozu, poziomu przedwojennego, lecz wzrasta z każdym rokiem. Na drugie miejsce wysunęły się Stany Zjednoczone, których udział przed wojną był niewielki. Trzecie miejsce zajmuje Anglja.

A więc, Niemcy, Anglja i Stany Zjednoczone — trzy największe potęgi przemysłowe świata — mają w swych rękach więcej niż połowę całego przywozu do Rosji. Stoi to w związku z faktem, że 80% całego importu jest to import produkcyjny.

Ze wszystkich zachodnich sąsiadów Rosji jesteśmy najczęściej zainteresowani w rozwoju jej importu konsumpcyjnego. Przed wojną z samej tylko b. Kongresówki wywoziliśmy do Cesarstwa Rosyjskiego tkanin wełnianych i bawełnianych blisko za Rb. 300 miljn. rocznie<sup>1)</sup>. Do Cesarstwa szły  $\frac{3}{4}$  produkcji wyrobów jutowych i  $\frac{1}{3}$  produkcji wyrobów żelaznych. Jak się obecnie przedstawiają te możliwości? Wobec polityki, prowadzonej przez Rosję Sowiecką (rozbudowa własnego przemysłu dla uniezależnienia się od „świata burżuazyjnego”), nie można liczyć na to, żeby import konsumpcyjny wzrósł na rachunek importu produkcyjnego, i tylko ogólny wzrost przywozu może zwiększyć tę pozycję.

Otóż, Rosja w swym bilansie płatniczym nie ma innych pozycji aktywnych prócz bilansu handlowego, i dlatego wartość jej przywozu jest uwarunkowana wartością wywozu. Analiza więc pozycji wywozowych z ostatnich lat daje do pewnego stopnia odpowiedź na pytanie, w jakich warunkach możliwy jest wzrost przywozu.

Przed wojną głównym artykułem wywozowym Rosji było zboże, które stanowiło 43% wartości całego wywozu. Wywożono jednak niewielką tylko część produkcji zbożowej, mianowicie w 1913 r.<sup>2)</sup>:

Pszenvca . . . . .	11·8%
Żyto . . . . .	2·5%
Jęczmień . . . . .	31·5%

Ponieważ ogólny obszar zasiewów obecnie znacznie się zmniejszył w stosunku do przedwojennego, np. w 1928 r. wynosił dla pszenicy 77·6%, dla żyta — 90·1%, dla jęczmienia — 55·5%, więc nic dziwnego, że te gatunki zboża zostały zupełnie wyeliminowane z wywozu. Dla zapełnienia tej luki forsuje się w gwałtownym tempie wywóz artykułów przemysłowych —

nafty, drzewa, rudy manganowej, platyny, nawet tkanin (do Rosji i Turcji) — wszystko to o cenach dumpingowych, dzięki którym drzewo, nafta i ruda łatwo zdobywają sobie rynki światowe. Kalkulacja handlowa nie gra tu roli przy okreśaniu cen, gdyż deficyt pokrywa Państwo. Jednak władze zdają sobie sprawę z tego, że na dłuższy okres uprawiać takiej polityki wywozowej nie można, i dały temu wyraz w planie pięcioletnim handlu zagranicznego, gdzie ustaliły w następujący sposób stosunek wywozu rolnego i przemysłowego (w % -ach)<sup>1)</sup>:

Rok gospod.	Wywóz rolny	Wywóz przemysłowy
19 8/29	42·5	57·5
1929/30	39·3	60·7
1930/31	39·1	60·9
1931/32	46·7	53·3
1932/33	50·5	49·5

Czyli wywóz rolny ma z każdym rokiem stosunkowo wzrastać, wywóz przemysłowy zmniejszać się. W ostateczności przywóz do Rosji ma być uzależniony od wytwórczości gospodarstwa wiejskiego. Jak twierdzą w Rosji zwolennicy obecnego kursu polityki rolnej, przeprowadzana obecnie kolektywizacja rolnictwa ma być czynnikiem „potężnego rozwoju produkcji rolnej”. Wprawdzie dotychczasowe doświadczenie nie uzasadnia tych przewidywań. Drugi rok kolektywizacji dał mniejsze w stosunku do poprzednich zbiory zbóż wszelkiego rodzaju. Jednocześnie stan inwentarza jest katastrofalny. W odpowiedzi na walkę, wydaną zamożnym chłopom („kułakom”), odbywa się masowy ubój bydła, którego nie mogą powstrzymać najsurowsze kary. Ruch emigracyjny kolonistów niemieckich, czeskich i szwedzkich, którzy od 100 lat siedzieli w Rosji, mając najkulturalniejsze gospodarstwa, też nie przyczyni się do podniesienia rolnictwa.

Zdaje się być wątpliwe, czy władze sowieckie dadzą sobie radę z chaosem, który istnieje w tej chwili jako wynik przymusowej kolektywizacji rolnictwa. A w związku z tem wszelkie nadzieje na poprawę stosunków gospodarczych w Rosji i tem samem — na większe udostępnienie tego od tych lat faktycznie zamkniętego rynku dla importu zagranicznego — mogą także okazać się złudne.

J. S.

## KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIEN POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

### OGÓLNE

**BUDOWA OKRĘTÓW W IV KWARTALE 1929 R. )** — Ostatnie sprawozdanie „Lloyd's Register” na dzień 31 grudnia 1929 r. notuje 798 statków handlowych o ogólnej pojemności 3.110.880 tonn, będących w budowie na stocznich światowych (jednostki o pojemności poniżej 100 tonn nie są objęte sprawozdaniem). W porównaniu do stanu z dn.

<sup>1)</sup> H. Tenenbaum — Bilans Handlowy Król. Polsk.

<sup>2)</sup> Biuletyn Ekonom. Prof. Prokopowicza Nr. 74.

<sup>3)</sup> Dane za kwartał poprzedni — n. tyg. „Przemysł i Handel”, zesz. 44/1929, str. 1904.

30 września r. ub. obserwuje się dość znaczny wzrost, wynoszący 57 jednostek i 293.541 brutto tonn rejestrowych, w porównaniu zaś do stanu z przed roku wzrost ten jest jeszcze większy i wyraża się liczbą 176 jednostek o pojemności 492.879 brutto tonn rejestrowych.

Stan tonażu, budującego się w poszczególnych krajach, przedstawiał się następująco:

(p. tablicę na następnej stronie)

Zestawienie wykazuje, że na stocznie W. Brytanji z Irlandją przypadało 50·2% całego będącego w budowie tonażu, co wynosiło 1.560.254 t. Liczba ta jest o 317.460 t. wyższa niż odpowiednia liczba z przed roku. Na zamówiony w stocznich angielski tonaż m. in. zło-

żył się obstalunki Dominjów Bryt. — 161.000 t., Norwegji — 231.000 t. i innych krajów zagranicznych — 253.000 t.

Tonaż budowanych statków-cystern wzrósł w dalszym ciągu, osiągać w IV kwartale 20% całego tonażu.

Tonaż statków motorowych, budowanych na stocznich angielskich, wynosił przeszło 97% tonażu parowego, podczas gdy zagranicą tonaż motorowy przekraczał o blisko 73% tonaż parowy.

Wzrost z stosowania maszyn o spalaniu wewnętrznem szczególnie zaznacza się przy większych statkach, na co wskazuje fakt, że podczas gdy na stocznich światowych było w budowie 79 statków

<sup>1)</sup> „Sowietskaja Torgowla” Nr. 45/46 z 1929 r.



K R A J E	Statki parowe		Statki motor.		Statki żaglowe		Razem w IV kw. 1929 r.		Razem w III kw. 1929 r.		Razem w IV kw. 1928 r.	
	Ilość	T. brutto	Ilość	T. brutto	Ilość	T. brutto	Ilość	T. brutto	Ilość	T. brutto	Ilość	T. brutto
Belgia . . . . .	7	15.220	—	—	—	—	7	15.220	7	11.440	6	19.260
Brazylja . . . . .	1	125	—	—	—	—	1	125	1	125	1	770
Dominja Brytyjskie . .	14	13.439	10	3.236	13	7.970	37	24.645	32	33.973	17	10.536
Danja . . . . .	5	8.545	22	96.314	—	—	27	104.859	19	80.855	20	82.780
Francja . . . . .	12	90.452	9	76.725	—	—	21	167.177	19	135.776	25	161.566
Gdańsk . . . . .	9	4.890	—	—	—	—	9	4.890	2	1.550	5	18.812
W. Brytania (Anglja, Walja, Szkocja) . . . . .	121	379.969	50	296.436	4	925	356	1.560.254	341	1.448.355	271	1.242.794
Irlandja . . . . .	89	347.020	51	264.756	10	5.468						
Holandja . . . . .	11	60.960	20	204.720	—	—	52	231.934	55	224.029	38	182.229
Niemcy . . . . .	17	39.506	34	192.328	1	100	74	253.256	66	235.499	70	382.422
Niemy . . . . .	56	167.301	18	85.955	—	—	34	77.919	36	69.834	37	93.316
Włochy . . . . .	11	14.870	20	62.735	3	314	24	183.570	23	156.810	19	118.580
Japonja . . . . .	4	18.000	20	165.570	—	—	24	42.873	25	32.370	24	28.065
Norwegja . . . . .	18	23.639	6	19.234	—	—	40	121.069	37	112.073	31	98.048
Z. S. R. . . . .	9	20.474	31	100.595	—	—	11	39.227	13	45.137	7	23.570
Hiszpanja . . . . .	4	3.317	7	35.910	—	—	26	98.440	31	111.427	24	99.244
Szwecja . . . . .	9	11.180	17	87.260	—	—	46	179.062	28	112.010	22	47.949
Stany Zjedn. Am . . . .	18	128.186	18	42.990	10	7.886	4	4.370	7	6.076	4	7.810
Chiny . . . . .	2	3.070	2	1.300	—	—	2	820	—	—	—	—
Estonja . . . . .	—	—	2	820	—	—	3	1.170	—	—	—	—
Litwa . . . . .	1	220	2	950	—	—	—	—	—	—	1	250
Urugwaj . . . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<b>Razem:</b>	<b>418</b>	<b>1.350.383</b>	<b>339</b>	<b>1.737.834</b>	<b>41</b>	<b>22.663</b>	<b>798</b>	<b>3.110.880</b>	<b>741</b>	<b>2.817.339</b>	<b>622</b>	<b>2.618.001</b>

motorowych o pojemności powyżej 8.000 tonn, to parowych statków o podobnej wielkości było tylko 28.

Pod względem ilości budowanego tonażu, poza W. Brytanię, kroczą nadal na czele Niemcy—253.256 tonn, Holandia—231.934 t., Japonia—183.570 t., Stany Zjednoczone—179.062 t. i Francja—167.177 t.

S. K.

## NIEMCY

**DOCHÓD SPOŁECZNY.** — Instytut Badań Konjunktur w Niemczech opublikował z końcem grudnia 1929 r. dane, dotyczące dochodu społecznego ludności niemieckiej. Wynosił on mianowicie (w milj. RM):

Rok	
1925	54·3
1926	56·3
1927	62·0—62·5
1928	68·0—69·0
1929	69·0—71·0

Liczby za lata 1925—1927 wzięte są z oficjalnych publikacji, natomiast dane z 1928 r. i 1929 r. uzyskano na podstawie szacunku.

Jaką drogę obrał Instytut, przeprowadzając odnośne obliczenia? Największą pozycją są, jak widać z tabeli, płace i pobory, które mogą być zupełnie dokładnie obliczone na podstawie list płatniczych podatku dochodowego. Pozycja płac, ważna jako źródło „rynku wewnętrznego”, o którym się tak często mówi, wynosiła (w milj. RM):

Rok	
1925	35·5
1926	36·2
1927	40·0—40·5
1928	45·0—45·5
1929	46·0—46·5

Płace więc wzrosły w ciągu ostatnich 5 lat o RM 11 milj., jako rezultat zarówno podwyżki płac, jakoteż wkraczania do produkcji nowych generacji. Również dokładnie obliczone zostały dwie inne pozycje, a mianowicie renty i do-

chody ciał publicznych, jak Państwa, krajów i gmin. Renty wzrosły w latach 1925—1929 z RM 1 milj. do RM 1·5 milj., dochody ciał publicznych z RM 1 milj. do RM 2·5 milj. Jeżeli teraz te dwie pozycje odejmiemy od ogólnego dochodu, okaże się, że dochód, pochodzący z pracy obliczony w 1929 r. na RM 46·0—46·5 milj. stanowi aż 70% ogólnego dochodu społecznego. Już to obliczenie zmusza czytelnika do krytycznego ustosunkowania się do sporządzonych przez Instytut zestawień. Trudno bowiem przypuścić, ażeby t. zw. klasy pracujące „sensu stricto”, stanowiąc w Niemczech 66% zatrudnionych w życiu gospodarczym pobierały aż 70% dochodu społecznego. Błąd ten pochodzi w obliczeniach stąd, iż dochód, pochodzący nie z pracy w ścisłym tego słowa znaczeniu, a z posiadanych warsztatów pracy, ustalił Instytut na podstawie zeznań samych płatników, niezawsze pewnych i miarodajnych, nie zaś na podstawie dokładnej statystyki produkcji. Szczegółowa analiza poszczególnych pozycji, stanowiących dochód tej drugiej, około 30% liczącej grupy ludności, pokazuje wyraźnie, iż mamy tu do czynienia z dużymi nieścisłościami.

Pozycja „dochody samodzielnych rolników” podana jest w wysokości RM 34 do 36 milj. Statystyka ludności, przeprowadzona w 1925 r., pokazała, iż jest 2.149.127 samodzielnych rolników, którym w pracy pomaga 4.754.938 członków rodziny. Razem stanowi to około 7 milj. osób, wśród których 20.000 należy do klasy wielkich posiadaczy majątków, a wartość należących do nich warsztatów produkcyjnych stanowi według szacunku ok. RM 25 milj. I oto ich dochód, przeliczony na jedną osobę i jeden miesiąc w roku wynosiłby okrągło RM 40, a więc 50% tego, co otrzymuje w formie zasiłku bezrobotny, albo 20% przeciętnej pracy robotnika w przemyśle. Są to rzeczy mało prawdo-

podobne, powiada Wojtyński. wybitny statystyk. Krytyka ta wydaje się nam tem bardziej uzasadnioną, iż rolnictwo niemieckie dzięki szeregowi zarządców celnych odczuwa w znacznie słabszym stopniu kryzys rolniczy, niż inne kraje, i trudności jego wynikają raczej z ogromnego zadłużenia i to głównie większych majątków ziemskich, jak to wielokrotnie zostało stwierdzone.

Nie lepiej przedstawia się sprawa, o ile chodzi o przemysł i handel. Według statystyki z 1925 r. był 3 milj. zakładów, zatrudniających conajwyżej 4 ludzi. Są to drobne warsztaty pracy, często obsługiwane tylko przez właściciela samego; ich dochód niewiele przewyższa dochód robotnika fabrycznego. Gdybyśmy nawet, powiada cytowany uprzednio Wojtyński, przyjęli, że ich dochód przewyższa dochód robotnika o 50%, otrzymalibyśmy jako sumę ogólną RM 8—9 milj. dochodu, czyli na pozostałe zakłady średnie i wielkie pozostałaby suma około RM 6 milj. Niema takiego kraju na świecie, powiada Wojtyński, ażeby 400.000 kierowników całego życia gospodarczego, tyle bowiem jest samodzielnych właścicieli średnich i wielkich zakładów przemysłu łowo-handlowych, którzy obok pokrycia własnych silnie rozbudowanych potrzeb mają również akumulować kapitał, którzy są jedynymi konsumentami całego przemysłu luksusowego, miało dochód RM 6 milj., ich pracownicy zaś mieli aż 4½ raza więcej, czyli powyżej RM 26 milj.

Mimo te braki zachowują obliczenia Instytutu swoją wartość. Chociaż bowiem nie dają pewnych cyfr, dają jednak obraz zmian, które zaszły w ciągu lat 5 w poszczególnych grupach ludności, obraz, jak przyznaje Wojtyński, zupełnie dokładny.

Poniżej podajemy ogólne zestawienie dochodu społecznego (w milj. RM):

Źródło dochodu	1925	1926	1927	1928	1929
Rolnictwo — Dochody samodzielnych rolników . . . . .	3·2	3·3	3·5	3·4—3·6	3·4—3·6
Handel i przemysł . . . . .	11·7	11·7	12·4	12·4—12·6	12·5—12·7
Wynajem i dzierżawa . . . . .	0·5	0·6	0·7	0·8	0·8



Dochód z kapitału — z dywidendy, odsetki z wkładów, hipotek i t. d. . .	1'4	1'7	2'2	2'8	3'4
Renty . . . . .	1'0	1'2	1'3	1'4	1'4—1'5
Płace robotników, pracowników i urzędników . . . . .	35'5	36'2	40'0—40'5	45'0—45'5	46'0—46'5
Suma dochodu prywatnego . . . . .	53'3	54'7	60'1—60'6	65'8—66'7	67'5—68'5
Dochody ciał publicznych (państwa, krajów i gmin) . . . . .	1'0	1'6	1'7—1'9	1'8—2'5	1'8—2'5
Razem: . . . . .	54'3	56'3	62'0—62'5	68'0—69'0	69'0—71'0

J. B.

**TARGI LIPSKIE.**—Już przebieg pierwszych dni Targów dowodzi, iż okaza się one znacznie mniej ożywionymi, aniżeli w latach ubiegłych, tak co do ilości zwiedzających, jak i obrotów targowych. Sytuacja ta spowodowana jest niekorzystną konjunkturą gospodarczą Niemiec i była przewidywana przez zarząd Targów, który też postanowił położyć w tym roku główny nacisk na handel zagraniczny, odpowiadnio nastawiając swą propagandę. Zamierzone wyniki osiągnięto, w przeciwieństwie bowiem do ogólnej charakterystyki Targów obecnych, udział zagranicy wypadł bardzo poważnie. Napływ zwiedzających obco-krajowców jest bardzo silny i może się okazać rekordowym; kupcy z Polski przybyli w liczbie bardzo wielkiej, przewyższającej lata ubiegłe i co najmniej dorównującej rekordowemu dotąd napływowi w 1922 r.

Drugim charakterystycznym rysem Targów tegorocznych jest poważny udział zagranicy w charakterze wystawców. Ekspozycje na Targach 25 krajów, na ich stoiskach zaś obserwuje się ruch szczególnie ożywiony; znaczy to, iż Targi Lipskie w coraz silniejszym stopniu nabierają znaczenia terenu „transzaktowego”, na którym zawierane są transakcje nie tylko pomiędzy Niemcami i zagranicą, lecz również pomiędzy poszczególnymi krajami zagranicznymi. Jest to okoliczność wskazująca, iż moment dla zorganizowania na Targach po raz pierwszy działu polskiego — wybrany był szczęśliwie.

Działowi polskiemu na Targach Lipskich poświęcony zostanie specjalny artykuł w następnym numerze tygodnika. Już obecnie stwierdzać wypada, że ekspozycja ta wypadła nader szczęśliwie. Państwowy Instytut Eksportowy nadał działowi polskiemu charakter wybitnie handlowy, przy ścisłej selekcji firm i ekspozatów i wielkim nacisku na stronę organizacyjną. Pod względem organizacyjnym, powiedzić można, iż dział polski stoi wyżej od większości wystaw kolektywnych innych państw. Również strona reklamowa postawiona została przez Konsulat R. P. w Lipsku bardzo wysoko.

W pierwszych dwóch dniach Targów przewinęło się przez dział polski około 5 000 osób; zorganizowane przez Instytut Eksportowy biuro informacyjne przyjęło w tym czasie około 150 poważnych interesantów, co do których można liczyć, iż nawiążą konkretne interesy z Polską. Wszyscy nieomal ekspozenci zdążyli już dokonać transakcji, z których niektóre są poważne i oznaczają otworzenie dla Polski nowych rynków; niezależnie od tego nawiązano szereg wstępnych porozumień, których rezultaty ujawnią się po Targach, udzielono reprezentacji etc. Charakterystyczne jest, że wśród poważnych interesantów zaledwie 25% omawiało sprawę importu do Niemiec. — Reasumując, ogólnie powiedzić należy, iż dział polski wypadł nadspodziewanie dobrze i dał już w dwóch pierwszych

dniach materialne rezultaty, w całej pełni uzasadniające celowość udziału Polski w Targach.

W. J.

## WŁOCHY

**KRYZYS W PRZEMYSŁE SAMOCHODOWYM.**—Kryzys przemysłowy, panujący obecnie we Włoszech, daje się silnie we znaki również i fabrykom samochodów. Między innymi znana stara firma „Itala”, którą przed 3 laty objął ex-minister Ferrari, podnosząc kapitał do 35 milionów lir., i która ma wspólność interesów z Zakładami Mechanicznymi „Ursus” w Warszawie, zmuszona została obecnie do zaproponowania swoim wierzycielom układu, przy którym prawdopodobnie nie otrzymują oni więcej nad 40%. Zakłady same zostały ocenione na około 30 miljonów lir., surowce zaś na 20 miljonów lir., podczas kiedy zadłużenie łącznie z obligacjami dochodzi do 65 miljonów lir.

Nadzorca sądowy jest obecnie w pertraktacjach z konsorcjum, wyłonionem z grupy Fiata (które poprzednio objęło firmy Spa i Ceirano), a mającym za zadanie skoordynowanie włoskiej produkcji samochodowej a tem samem obniżenie kosztów produkcji, wzgl. sprzedaży. Pertraktacje są na dobrej drodze i prawdopodobnie już niezadługo dojdzie do porozumienia.

Zaznaczyć należy, że działalność wyżej wzmiankowanego konsorcjum już dziś daje odczuć na rynku; i tak np. Fiat, który sprzedawał w styczniu 1926 r. swój najbardziej rozpowszechniony typ — 519 z karoserją „Spider” po 19.750 lir. dziś notuje go 14.750 lir.

## JUGOSŁAWIA

**ŻYCIE GOSPODARCZE W 1930 R.**—

Dr. Ivo Belin w „Revue Economique de Belgrade” zesz. 1/1930 stwierdza, że stan gospodarczy Jugosławii w 1929 r. był znacznie lepszy niż w poprzednich kilku latach. Naturalnie, są pewne dziedziny życia gospodarczego, które stanowią wyjątki i wykazują niedostateczny rozwój. Zasadniczo jednak rok 1929 wykazał zwiększoną działalność życia gospodarczego i dlatego był dobry. Wskażemy na niektóre przyczyny. Jugosławia jest zasadniczo krajem rolniczym. Dlatego też przy rozwoju działalności gospodarczej ważne jest, jaką jest sytuacja rolnictwa. Stan ekonomiczny rolnika zależy od wydajności ziemi i pracy, a następnie od ceny, po jakiej sprzedaje swoje wtworzy. Jeżeli chodzi o wydajność, 1929 r. był rokiem rekordowym. Zbiory kukurydzy i zboża były bardzo dobre; zbiór kukurydzy był nawet rekordowy. Według obliczeń Jugosławia będzie mogła eksportować 70.000 wag. żyta i 150.000 wag. kukurydzy. Dzięki staraniom znale-

ziono nowe rynki zbytu dla tych wytworów: Angię, Holandję i kraje skandynawskie.

Chociaż zbiory wywołują wielkie zadowolenie, to jednak ceny wywołują pewne zaniepokojenie i nie są zadowalające. Pierwsze partie zbóż zostały sprzedane jeszcze po dobrej cenie, dzięki mniemaniu, że Ameryka będzie miała złe zbiory. Jednakże, po wyjaśnieniu sytuacji, ceny raptownie zaczęły spadać i tylko dzięki nadzwyczajnemu urodzajowi zbóż sytuacja rolnika jest zadowalająca. Równocześnie dzięki taniości tych zbóż zużyto znaczne ich ilości na tuczenie świń, i to dało rolnikowi duże dochody. Z drugiej strony taniość zbóż pozwoliła na zwiększone spożycie wewnętrzne, a w ten sposób na zmniejszenie ceny wytworów przemysłów.

Reasumując, stwierdzić należy, że pomimo małego zadowalających cen, stan rolnictwa w 1929 r. był dobry.

Na podstawie danych tymczasowych, przemysł górniczy, a głównie przemysł węglowy, rozwijał się doskonale i stale zatrudniał coraz większe liczby robotników. Wiele kopalń nie zdołało pomimo intensywnej bardzo pracy wykonać zamówień. Według oceny Dr. Iwo Belin'a produkcja węgla w 1929 r. wykazała wzrost o 20—30%. Inne gałęzie przemysłu górniczego również wykazały znaczny wzrost produkcji. I tak kopalnie rudy żelaznej i rudy miedzianej pracowały pełnym biegiem dzień i noc, i produkcja ich wykazała w 1929 r. poważny wzrost. Szczególnie należy się liczyć z rozbudową kopalń rudy miedzianej, zważywszy na stały wzrost cen tego metalu.

Kopalnie bauksytu miały w 1929 r. bardzo dobrą konjunkturę; powstało z udziałem kapitałów zagranicznych kilka nowych przedsiębiorstw, mających na celu intensywny rozwój tej gałęzi kopalnictwa. Faktem nadzwyczaj doniosłym w życiu gospodarczym Jugosławii jest rozpoczęcie eksploatacji intensywny w okręgach górniczych Serbii Środkowej i Bośni, które według jednogłośnej opinii geologów, zawierają bardzo znaczne bogactwa mineralne. Dzisiaj w przedsiębiorstwach górniczych, na tamtejszym gruncie utworzonych, zaangażowały się silnie w pierwszym rzędzie kapitały angielskie, następnie amerykańskie i francuskie. Już w 1929 r. zainwestowano w kopalnictwo ołowiu, cynku i miedzi w okolicy Trepcy i Janjewa kilka setek milionów dinarów.

Produkcja przemysłowa w 1929 r. była niezwykle duża. Większość przedsiębiorstw rozwijała się jak najpomyślniej. Budowa nowych instalacji przemysłowych i dróg żelaznych składały się na pomyślny stan przemysłu. Można stałe stwierdzić, że Państwo Jugosłowiańskie nie wie, co to jest kryzys przemysłowy. W 1929 r. utworzono więcej przedsiębiorstw przemysłowych, niż w ciągu poprzednich trzech lat razem wziętych. A ponadto istniejące przedsiębiorstwa przemysłowe rozbudowały się i zmodernizowały swoje urządzenia.

Na pierwszym miejscu pod względem tempa rozwoju stoi przemysł włókienniczy. Trzeba przyznać, iż rozwój ten zawdzięczać należy inwestycjom kapitałów zagranicznych, który chroni odpowiednia taryfa celna. Ten protekcyjizm celny oraz inne przywileje, stosowane przez Państwo Jugosłowiańskie i miasta, były



właśnie bodźcem dla rozwoju wyżej wspomnianego przemysłu oraz niektórych innych gałęzi. Wskazują na ten rozwój dane statystyczne, dotyczące wytwórczości i liczby zatrudnionych robotników. Wpływa to również na stan emigracji jugosłowiańskiej, która zmniejsza się, choć powoli. Następnie zwrócić należy uwagę na poważny rozwój przemysłu cementowego, który dzisiaj już duże ilości cementu wysyła zagranicę. Również znaczny postęp zaznaczył się w dziedzinie rozbudowy dróg żelaznych, mających na celu z jednej strony połączenie ośrodków przemysłowych z centrami spożycia, a z drugiej strony z centrami eksportu. Łącznie z rozwojem dróg żelaznych znaczne inwestycje przeznaczono na uzupełnienie parku kolejowego.

Jednym z poważniejszych zagadnień, które Państwo Jugosłowiańskie rozwiązało szczęśliwie — jest rozwój marynarki handlowej. Państwo Jugosłowiańskie dzisiaj rozporządza tonażem powyżej 300.000 t., który ma jeszcze być znacznie zwiększony zgodnie z postanowionym 10-letnim planem rozbudowy marynarki handlowej.

Poprawa położenia gospodarczego Jugosławii wyraża się najlepiej w liczbach bilansu handlowego. Zważywszy na bilanse handlowe poprzednich lat, które z powodu znacznych inwestycji i przywozu surowców oraz urządzeń przemysłowych, a również naskutek złych zbiorów były deficytowe, bilans 1929 r. będzie znów aktywny, a równocześnie aktywny będzie bilans płatniczy. Pomimo to, że w 1929 r. Jugosławia nie otrzymała żadnej pożyczki zagranicznej, zapas dewiz Banku Narodowego wzrósł do 1,5 milj. dinarów. Pokrycie złota wynosi dzisiaj powyżej 40%, i Państwo Jugosłowiańskie cieszy się opinią państwa o ustabilizowanym życiu gospodarczym.

Taki poważny wzrost rezerw kruszcowych i świetny rozwój przemysłu pozwolił Państwu Jugosłowiańskiemu, jako zasadniczo rolniczemu, i w przewidywaniu może kiedyś ciężkiej sytuacji rolnictwa na stworzenie Banku Rolnego Uprzywilejowanego. Bank ten ma być instytucją finansową, mającą na celu rozwój spółdzielni rolniczych, kredytowych i wytwórczych. Kapitał tego Banku wynosi 300 milj. dinarów, jednak wyłożona subskrypcja dała zapisy powyżej 700 milj. din., przez co należało zastosować rozdział akcji. Również znaczny jest rozwój Pocztywnej Kasy Oszczędności, która dzisiaj posiada już wkładów na 100 milj. din. Te same czynniki dobrobytu wpłynęły na rozwój innych banków prywatnych. Kapitały zagraniczne wykazują coraz większe zaufanie do życia gospodarczego Jugosławii; w 1929 r. doszły do skutku poważne transakcje z kapitalistami zagranicznymi odnośnie rozbudowy przemysłu górniczego, zakładów wodnych i przemysłu drzewnego.

W. Ł.

## PALESTYNA

**POSTĘPY ELEKTRYFIKACJI I PLAN RUTHENBERGA.** — Rozwój Palestyny natrafia na bardzo poważną przeszkodę w postaci zupełnego prawie braku bogactw kopalnianych, a zwłaszcza węgla, niezbędnego do uprzemysłowienia kraju. Również energia elektryczna, zarówno o ile chodzi o oświetlenie, jak też w formie siły popędowej, jeszcze przed wojną nigdzie nie znajdowała

użytku. Dopiero w ostatnich czasach dla zaopatrzenia w prąd 3 większych miast: Haify, Tel-Awivu i Tyberjady powstały lokalne elektrownie, pędzone ropą naftową. Największa w Tel-Awivie, należąca do towarzystwa „The Jaffa Electric Company” z kapitałem £ 150 tys., została wybudowana w 1922 r. i wytwarza około 1,28 milj. kwh. Dwie inne są mniejsze. Elektrownia w Haifie posiada 1.200 KM. i wytwarza około pół miliona kwh, a elektrownia w Tyberjadzie dostarcza tylko 62 tys. kwh przy sile 150 KM.

Już oddawna zwrócono uwagę na doskonałe warunki, jakie posiada Palestyna w dziedzinie możliwości wyzyskania sił wodnych. Rzeka Jordan prowadzi w ciągu roku ogromne ilości wód z gór północnej Palestynie do morza Martwego — najniższej depresji na świecie. Na przestrzeni kilkuset kilometrów spadek wynosi bezmała 1.400 m. Możliwości wyzyskania go dla siły elektrycznej są tem większe, iż w połowie biegu Jordanu znajduje się wielki basen jeziora Tyberjadzkiego, co stwarza możliwość regulowania zimowego i letniego stanu wód.

Dopiero po wojnie, gdy Palestyna stała się ogniskiem kolonizacji, pomyślano o zrealizowaniu tych możliwości. Inżynier G. Ruthenberg, człowiek o wielkiej energii i szerokich horyzontach opracował i przedstawił Rządowi angielskiemu szczegółowy plan wyzyskania siły wodnej rzeki Jordanu dla wytwarzania prądu elektrycznego i uzyskał w 1921 r. prowizoryczną koncesję na wytworzenie, rozdzielanie i sprzedaż prądu. W 1926 r. koncesja ta została zatwierdzona i przyznana na lat 70 towarzystwu akcyjnemu „The Palestine Electric Corporation”, założonemu przez Ruthenberga dla eksploatacji koncesji. Rząd angielski zobowiązał się nie nadawać żadnemu innemu towarzystwu pozwolenia na wyzyskiwanie sił wodnych. Towarzystwo P. E. C. ma prawo zakładać tamy na całym biegu Jordanu, eksploatować jego bieg oraz bieg jego dopływów, a zwłaszcza rzeki Jarmuk, na terytorjum Palestyny, Transjordanii, a nawet posiadłości francuskich (na mocy konwencji brytyjsko-franc. z 1920 r.). Roboty mają być ukończone w ciągu 5 lat pod rygorem wysokiej kary konwencyjnej. Cena prądu dla oświetlenia nie może przekraczać 3 piastrow za kwh, dla celów popędowych zaś — 1½ piastra. Towarzystwo P. E. C. posiada prawa przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, jest przez pierwsze 10 lat zwolnione częściowo od podatków i ma prawo bezcłowego przywozu potrzebnych maszyn i materiałów. Dostarczanie prądu może odbywać się również poza granice Palestyny.

Zarejestrowany kapitał zakładowy tow. P. E. C. wynosi £ 1 milj. Siedzibą jego jest Haifa. Większe udziały mają: Towarzystwo Kolonizacyjne, organizacje sjonistyczne, angielska „General Electric Company” oraz różni działacze żydowscy, jak Rotszyldowie.

O ile chodzi o technikę planu Ruthenberga, przewiduje on budowę 3 zakładów elektrycznych. Pierwszy — będący obecnie w budowie — leży po lewej stronie Jordanu, naprzeciw osady Gescher na terytorjum Transjordanii; drugi bezpośrednio poniżej odpyły Jordanu z jeziora Tyberjadzkiego, trzeci zaś projektowany jest między jeziorem Tyberjadzkim a jeziorem Hule. Pierwszy z powyższych zakładów ma na celu wyzyskanie silnego spadku Jordanu w miejscu, gdzie wpada

rz. Jarmuk. Ta ostatnia zostanie zamknięta tamą betonową wysokości 8 metrów, mniej więcej o 600 metrów od miejsca, gdzie wpada do Jordanu — tak, iż utworzy jezioro o powierzchni około 1,2 km<sup>2</sup>. Z tego jeziora ma być prowadzona woda pod naturalnym ciśnieniem do wymienionego zakładu elektrycznego, skąd wpływa bocznym kanałem do Jordanu. Zakład posiadać będzie turbiny o sile 8.000 KM, które wytwarzają prąd zmienny o 6.300 wolt, przeprowadzany pod napięciem 6.6000 wolt do Haify i Tel-Awivu, skąd będzie rozprowadzany zapomocą drobnej sieci. Zakład miał rozpocząć dostarczanie prądu z początkiem bieżącego roku. Jednocześnie rozpoczęto budowę linii kablowej, mającej prowadzić uzyskany prąd aż do Jaffy.

Rozbudowa następnych etapów potrwa kilka lat. Wedle planu Ruthenberga, całość ma dostarczać 98.000 KM, czyli może się równać z poważnymi europejskimi przedsiębiorstwami tego rodzaju.

Koncesja, udzielona tow. „Palestine Electric Corporation”, nie obejmuje miasta Jeruzolimy i jego okolic. W 1914 r. udzieliła bowiem gmina Jeruzolimy koncesji na budowę elektrowni oraz linii tramwajowej poddanemu greckiemu Mavromatis'owi, który po wojnie przeprowadził uznanie swych praw przez Rząd angielski przed Trybunałem Sprawiedliwości Międzynarodowej w Hadze. Tem samym wykluczono Jeruzolimę z obszaru planu Ruthenberga. Mavromatis sprzedał swą koncesję konsorcjum angielskiemu „Jerusalem and Public Service Corporation” z kapitałem £ 500 tys. Konsorcjum to kończy obecnie budowę elektrowni.

Jest rzeczą jasną, że w problemie elektryfikacji Palestyny decydującą rolę musi odgrywać kwestja konsumpcji prądu. W dzisiejszych warunkach istniejące elektrownie motorowe, które razem nie dosięgają 4.000 KM, ewentualnie także nowa elektrownia jerozolimska, pokrywają w pełni zapotrzebowanie kraju. Inicjatorzy planu Ruthenberga liczą na wzrastającą konsumpcję prądu ze strony rolnictwa, zwłaszcza dla celów nawodnienia, uskutecznianego dzisiaj przy pomocy motorów spalinowych. Przerzucenie się w tej dziedzinie do energii elektrycznej będzie oczywiście uwarunkowane ceną tej energii i trudno jest przewidzieć, czy istotnie w ciągu krótkiego czasu będzie mógł nastąpić rozwój produkcji, na którym opiera swe nadzieje plan Ruthenberga.

Zasługuje na uwagę okoliczność, że podobnie, jak szereg innych gałęzi życia gospodarczego Palestyny — również elektryfikacja nie jest oparta na podstawach ściśle ekonomicznych, lecz jednocześnie na ofiarności organizacji żydowskich, które udzieliły na warunkach niezwykle korzystnych środków pieniężnych na jej przeprowadzenie, przywiązując do niej wielkie nadzieje i licząc, że wprowadzi ona nowe sily ożywcze w gospodarkę kolonizacyjną Palestyny.

Dr. L. B.

## EGIPT

**KANAŁ SUEZKI.** — W listopadzie r. ub. upłynęło 60 lat od chwili otwarcia kanału Suezkiego dla ruchu okrętów. Z okazji rocznicy opublikowano szereg statystyk, które uwydatniają znaczenie kanału dla Egiptu oraz dla handlu światowego w ogólności.



Kanał Suezki ulegał w ciągu swego istnienia licznym poprawkom technicznym. W stosunku do stanu pierwotnego głębokość jego została zwiększona o więcej niż 50% — z 8 do 13 m, jego szerokość zaś potroiła się z 22 do 60 m. Ogólna długość łącząca z kanałami dojazdowymi z morza Śródziemnego i morza Czerwonego wynosi około 170 km. Poprawki i utrzymanie wymagały od 1870 r. usunięcia zgórą 250 milionów m<sup>3</sup> ziemi. Przy dzisiejszych rozmiarach kanału Suezkiego istnieje na świecie zaledwie 6 okrętów, które nie mogłyby przezeń przepłynąć. Największe dopuszczalne wymiary wynoszą dla statków 242 m długości, 31 m szerokości i 9,75 m głębokości zanurzenia. Statki mogą miąć się w każdym dowolnym punkcie kanału. W tym celu jeden z nich zostaje przymocowany do brzegu, dzięki czemu mijanie odbywa się w pełnym bezpieczeństwie. Nad wykonaniem programu prac technicznych czuwa specjalna Komisja Międzynarodowa.

Kanał Suezki, skupiający olbrzymi ruch tranzytowy, dał początek kilku miastom egipskim, które dzięki niemu rozwinęły się bardzo znacznie. Kanał, jak wiadomo, biegnie od Port-Saidu najpierw w linii prostej aż do jeziora Menzaleh, potem w szeregu zakrętów przechodzi przez depresję Ballah do jeziora Timsah, potem poprzez Gorzkie jezioro uchodzi do morza Czerwonego. Najważniejszym skupieniem ludności, które zawdzięcza mu swe istnienie, jest Port-Said, liczący dzisiaj ponad 100 tys. mieszkańców. Stanowi on stację węglową dla statków, przepływających przez kanał Suezki i tem tłumaczy się jego ogromny ruch okrętowy, który wyniósł w 1928 r. 46.325.000 tonn i 9.787 okrętów. Jednocześnie obrót towarowy portu osiągnął 3.871.000 tonn — przeważnie towarów tranzytowych. Słabą stroną Port-Saidu jest brak dogodnego połączenia z resztą kraju. Ściśnięty między morzem i jeziorem Menzaleh, jest miastem, które całkowicie zależy od ruchu okrętowego i pasażerskiego. Z Deltą łączy go zaledwie jedna linia kolejowa, a, o ile chodzi o Damiettę, nie ma właściwie żadnego bezpośredniego połączenia. To samo tyczy się wogóle prowincji Charkich i Dakalieh. Od połączenia Port-Saidu z temi wschodnimi prowincjami Deltę zależy w znacznej mierze jego rozwój na przyszłość, gdyż mogłyby się stać one dla nich ważnym portem handlowym. W obecnym stanie import i eksport towarów stanowi zaledwie około 14% ogólnego jego obrotu towarowego.

Naprzeciwko Port-Saidu po drugiej stronie kanału znajdują się główne warsztaty Towarzystwa oraz miasto robotnicze, które stanowi podstawę założonego dopiero od 2 lat Port-Fouadu. O widokach rozwoju tego portu trudno dzisiaj jeszcze coś powiedzieć i nie wiadomo, czy stanie się on konkurentem dla Port-Saidu. Rozwój jego mogłoby przyspieszyć założenie linii kolejowej, łączącej Palestynę z Egiptem i ześrodkowanie tam ruchu tranzytowego między temi krajami.

U wylotu kanału Suezkiego do morza Czerwonego znajduje się miasto Suez i Port-Tewfik. Suez został niedawno połączony z Kairem bezpośrednią drogą i zostanie również, być może, połączony linią kolejową, która skróci jeszcze bardziej tę odległość. Skupia on w dużej mierze handel ropą naftową i posiada szereg rafinerji.

W środku przesmyku Suezkiego nad jeziorem Timsah leży 30-tysięczna Ismaila,

miasto, które stanowi siedzibę urzędników i biur Towarzystwa. Nie ma ono żadnego znaczenia handlowego, gdyż jest obliczone wyłącznie jako miejsce wypoczynkowe, pełne zieleni i eleganckich will.

Ruch okrętowy kanału Suezkiego wzrasta z każdym rokiem. W 1927 r. obejmował on 5.545 statków o pojemności netto 28.962.000 tonn, w 1928 r. wzrósł do 6.084 statków o pojemności 31.905.000 t. Również przeciętny tonaż statków zwiększa się. W 1914 r. wynosił on 5.595 ton w 1920 r. — 6.047 t., w 1926 r. zaś — około 7.250 t. Od tranzytu okrętów pobiera Towarzystwo opłatę, wynoszącą obecnie 6-90 franków złotych od tonny rej. netto. Czas trwania przejazdu wynosi okrągło 15 godzin, przyczem statki wpływają w odstęпах godzinnych przez całą dobę. W nocy przejazd odbywa się przy świetle reflektorów.

O ile chodzi o narodowość statków, pierwsze miejsce zajmuje flaga brytyjska. W 1928 r. — 55-7% okrętów było angielskich, po 10% holenderskich i niemieckich, 6% włoskich, 5-9% francuskich, 2-6% japońskich, 2% amerykańskich. Liczba pasażerów, którzy przejechali w 1928 r. przez kanał Suezki, wynosi 317.718 osób.

Co się tyczy krajów, które najsilniej partycypowały w ruchu okrętowym przez Suez, na pierwszym miejscu idą Indie Brytyjskie i Ceylon, dokąd było przeznaczonych 30-2% statków. Chiny, Japonja i Syberja obejmują razem 22-5%, wyspy Sundajskie 12-4%, zatoka Perska 12-1%, Australja i Nowa Zelandja 10-8%, Afryka Wsch. 5-7%, Indochiny 2-8%. Cyry te odpowiadają poniekąd oszczędności na czasie, jaką daje kanał Suezki. Jeżeli za punkt wyjścia weźmiemy Londyn, wynosi ona dla Australji dość niewiele, bo tylko 8%, dla Yokohamy 10%, dla Tamatawy 17%, dla Singapore 30%, dla Bombaju zaś 42%.

Ogólna liczba ładunków przewiezionych w 1928 r. wynosiła 32.622.000 tonn, co daje przeciętnie na tonnę rejestrową netto 1-02, wobec 1-37 w 1913 r. Najwyższa liczba obrotu towarowego przed wojną wynosiła 27 miljn. t., w czasie wojny spadła do 6 miljn. t., a od 1924 r. przewyższyła cyfry przedwojenne. Najważniejszymi towarami przewożonymi z Europy są: metale i maszyny, materiał kolejowy, nawozy, cement, węgiel, sól, tkaniny, nafta i t. d.; w kierunku przeciwnym: oleje roślinne, oleje mineralne, zboża, tkaniny, rudy, cukier trzcinowy, kauczuk i t. d.

Co się tyczy organizacji Towarzystwa kanału Suezkiego, jego zarząd centralny znajduje się w Paryżu, gdzie zasiada Rada Administracyjna, złożona z 32 członków, z czego 21 Francuzów, 10 Anglików i 1 Holender. Prezesem jest zawsze Francuz. W Egipcie posiada Towarzystwo tylko organa wykonawczo-techniczne i handlowo-administracyjne. Specjalny Zarząd Terenów eksploatauje tereny, należące do Towarzystwa, bądź samodzielnie, bądź do spółki z Rządem egipskim. Towarzystwo posiada w Kairze swego generalnego przedstawiciela, który jest łącznikiem z Rządem egipskim.

Kapitał Towarzystwa w większości należy do Francuzów. W rękach angielskich znajdują się  $\frac{3}{7}$  odkupione swego czasu od króla egipskiego. W innych rękach znajdują się tylko minimalne ilości akcji.

Dr. L. B.

## SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

### NAJWAŻNIEJSZE POSUNIĘCIA CELNE POSZCZEGÓLNYCH PAŃSTW W 1929 R. —

Jeśli rzucić okiem na rozwój taryf celnych w 1929 r. pod kątem widzenia odbywającej się dyskusji na temat rozejmu celnego, to musi się odnieść wrażenie, że historia ta pomyślnych prognozyków dla możliwości realizacji światowego wolnego handlu nie daje. W 1929 r. weszły w życie nowe taryfy celne w Chinach, Guatemali, Rumunii, Litwie i Turcji; z dniem 1 stycznia 1930 r. zaczęły obowiązywać nowe taryfy w Meksyku i Szwecji, a na 1930 r. projektowane jest wprowadzenie nowej taryfy w Egipcie, a zapewne także w Boliwii, Estonji, Portugalji, Hiszpanji i Stanach Zjednoczonych. Ponadto wiele zmian w innych taryfach zaszło wskutek nowelizacji lub zawarcia nowych umów handlowych; obok tego i ochrona pewnych gałęzi przemysłu rodzimego stworzyła podwyższenie barjery celnej w Australji (dając prawie ogólną rewizję taryfy w kierunku zwykłym), w Brazylii, gdzie podwyższone zostały cła na wyroby bawełniane, w Estonji, gdzie zwykła objęta tkaniny wełniane i bawełniane, a także we Włoszech podwyższono cła na tkaniny i szereg innych artykułów. Irlandja zrewidowała ku górze swe cła na wyroby wełniane i ubrania, a w najbliższym czasie ma nastąpić podwyżka cła na tekstylja również w Finlandji.

Idąc w ślad za wydawnictwem angielskim „Board of Trade”, publikujemy poniżej przegląd ogólny najważniejszych zmian celnych, jakie miały miejsce w 1929 r. w państwach europejskich, odkładając omówienie zmian w taryfach państw pozaeuropejskich do następnego zeszytu.

**Anglja.** — Cło importowe na herbatę zostało zniesione w kwietniu. Różne chemikalja wyjęte zostały z pod obowiązku płacenia ceł t. zw. kluczowych (Key Industry Duty).

**Albanja.** — Szereg zmian taryfowych, głównie w drodze traktatów i przeważnie w kierunku redukcji, wprowadzono w 1929 r. Ustanowiony został państwowy monopol na naftę.

**Austrja.** — Naskutek rewizji traktatów z Hiszpanją, Jugosławją, Włochami poczynione zostało w stawkach celnych szereg zmian o mniejszym znaczeniu.

**Belgja i Luksemburg.** — Przez dodatkowy układ handlowy z Francją dokonano w październiku kilku drobniejszych obniżek w taryfie celnej.

**Czechosłowacja.** — Wprowadzenie w życie od 24 kwietnia r. ub. zrewidowanej konwencji z Francją pociągnęło za sobą niżkę cła na rum, słodzone suchary, konserwy rybne, niektóre artykuły bawełniane, wełniane, dziane i jedwabne oraz trykotaże, tapety, skóry, pewne rodzaje żelaza i stali, automobile, niektóre chemikalja i klej rybi oraz podwyżkę cła na wełniane dywany i cienkie blachy cynkowe. Poza tem przeprowadzono tylko kilka innych drobniejszych zmian taryfowych w ciągu roku.



**Estonia.** — Przeprowadzona rewizja traktatów z Francją i Węgrami pociągnęła za sobą szereg zmian — bądźto podwyżek, bądźto obniżek. Podwyżki ceł objęły różne środki żywności, rum, pewne gatunki skór i wyrobów skórzanых, lekarstwa, blachy cynkowe, maszyny, tapety, wyroby ze sztucznego jedwabiu, tkaniny wełniane i dziane, niektóre ubrania i lampy elektryczne; obniżono zaś cła na kakao, gumy samochodowe, wyroby perfumeryjne, mydła, lakiery, garbniki, wyroby pończosznicze (z wyjątkiem jedwabnych), kapelusze, a cło od samochodów, pobierane dotąd od wagi, pobiera się obecnie zależnie od siły motoru. Traktat z Niemcami spowodował kilka innych drugorzędnych zniżek. We wrześniu nastąpiła duża podwyżka ceł na obuwie i skóry, przędzę bawełnianą, bielone, barwione, drukowane tkaniny bawełniane i lżejsze gatunki tkanin wełnianych i dzianych. Opracowywana była nowa taryfa celna, która ma być przedłożona Zgromadzeniu Państwowemu z początkiem 1930 r.

**Finlandja.** — Z dn. 1 stycznia 1929 r. dokonano kilku zmian stawek celnych, z których główna była podwyżka cła na automobile, obniżka zaś cła na gramofony i wyroby azbestowe. Cło na gramofony zostało w październiku znówu podwyższone, pozostało jednak niższe niż w 1928 r. Uchwalona została podwyżka cła na tekstylja i obuwie gumowe.

**Francja.** — Zwolnione zostały od cła okręty i pewne materiały do budowy okrętów. Tylko kilka drugorzędnych zmian taryfowych (głównie zniżek) weszło w życie naskutek układów traktatowych z Austrią, Czechosłowacją, Belgją, Niemcami, Turcją i Grecją.

Cło na pszenicę i produkty pszeniczne zostało podwyższone w maju, a w listopadzie cło na cukier i wyroby słodzone (podczas gdy akcyza na cukier, znizowana w sierpniu, została jeszcze dalej obniżona). W kwietniu wprowadzono w życie nowy system kontroli importu nafty i pochodnych. Rozpatrywana jest obecnie zmiana cła na automobile i ich części. Układ z Polską jeszcze nie wszedł w życie; z chwilą, gdy znacznie obowiązują, spowoduje to obniżkę cła na parafinę, dykty i fornieri.

**Kolonje francuskie.** — W Gabon wprowadzono nową taryfę celną, mającą zastosowanie do importu cudzoziemskiego, podczas gdy import francuski pozostaje wolnocelowy. We Francuskich Indochinach nowa lokalna taryfa (która fiksuje towary, dla których cła lokalne różnią się od odpowiadających im stawek francuskiej taryfy celnej) weszła w życie 24 lipca; jest ona znacznie obszerniejsza niż poprzednia. W wypadkach, gdzie lokalna taryfa nie ma zastosowania, zmieniono cały szereg stawek, aby przystosować je do zrewidowanej w 1927 r. taryfy francuskiej. We Francuskiej Afryce Zachodniej zmienione zostały cła na większość importowanych napojów alkoholowych oraz na pewne rodzaje olejów roślinnych, pod rozważaniem zaś jest kwestja podwyższenia ceł na tekstylja. W Tunisię podwyższone zostały cła na jadalne oleje roślinne oraz przedsięwzięte dalsze kroki, zmierzające do częściowej unji celnej

z Francją (t. zn. lista towarów wolnocelowych przy przywozie z Francji, do których w wypadku ich przywożenia z innych krajów mają zastosowanie stawki francuskiej taryfy celnej, została rozszerzona).

**Grecja.** — Wprowadzenie w życie od 1 kwietnia zrewidowanej konwencji z Francją oraz późniejszej konwencji z Albanją spowodowało pewne stosunkowo nieznaczne przesunięcia w wysokości stawek celnych. W drodze modyfikacji angielsko-greckiego traktatu z 1926 r. zmieniono stawki celne na przędzę bawełnianą i nici. W drodze dekretów wewnętrznych podwyższono lekko w styczniu cła na pszenicę, mąkę i naftę, w marcu zaś na pewne rodzaje maszyn.

**Hiszpanja.** — Wszystkie stawki „traktatowe” w hiszpańskiej taryfie celnej wygasły 1 stycznia 1929 r., lecz stawki „drugiej kolumny” dla wszystkich niemal dotkniętych tym wygaśnięciem towarów zostały zniżone ustawowo, tak, że odpowiadają prawie stawkom „traktatowym”, względnie pośrednim między niemi a „drugą kolumną”. Zmienione ponadto w lutym zostały stawki na stal. Ogólna rewizja taryfy celnej, zapowiedziana na 1 października r. ub., została zaniechana na czas nieokreślony, do „chwili, którą Rząd uzna za odpowiedniejszą”. Gdy wejdzie w życie, będzie miała przez pierwsze 3 miesiące charakter prowizoryczny (w tym okresie rozpatrywane będą podniesione przeciwko niej protesty), poczem dopiero stanie się definitywną.

**Holandja.** — Od pierwszego marca obniżona została akcyza na alkohol i odpowiednio obniżone cła na alkohol i produkty, zawierające alkohol.

**Irlandja.** — W lutym ustanowiono cła na różne gatunki tkanin wełnianych i dzianych, a podwyższono cła na ubrania wełniane i odzież różnych gatunków. W listopadzie wprowadzono cła na koldry i przykrycia całe lub częściowo z jedwabiu naturalnego lub sztucznego.

**Jugosławja.** — Rewizja w dniu 10 stycznia traktatu z Austrią spowodowała podwyżkę ceł na żelazo i stal i wyroby z nich (także naczynia emalowane), aluminium, rury ołowiane, różne wyroby niklowe i miedziane i niektóre aparaty elektryczne. Konwencja z Francją (obowiązująca od 15 maja) zredukowała cła na świece woskowe, mydło, politory, różne wyroby farmaceutyczne i chemiczne organiczne, perfumeryj i kosmetyki, nici bawełniane i kilka rodzajów tkanin bawełnianych, pewne gatunki przędzy wełnianej, tkanin, dywanów, różne wyroby jedwabne, żurnale, blachę cynkową i kilka rodzajów maszyn.

**Łotwa.** — Tylko kilka drugorzędnych zmian celnych zaszło w ciągu roku.

**Litwa.** — Nowa taryfa celna weszła w życie w lipcu r. ub. Zawiera ona znacznie więcej podwyżek cła niż obniżek. Do państw nietraktatowych, jak np. Polska, stosowane są specjalnie wysokie stawki.

**Norwegja.** — Kilka zmian w taryfie celnej nastąpiło w lipcu, z których najważniejsze są zniżki ceł na wyroby ceramiczne, filcowe stożki do kapeluszy, linoleum i t. p. i zwyczajki ceł na szereg wyrobów bawełnianych, zdobne futrem ubra-

nia, niektóre wyroby srebrne, farbę drukarską i dywany wełniane.

**Niemcy.** — Szereg zmian taryfowych (obniżek) weszło w życie w związku z traktatami, zawartymi z Litwą (lutym), Francją (maj, lipiec), Szwecją (maj), Szwajcariją i Estonją (lipiec), a także Finlandją. Cła na pewne produkty rolne (zboże, mąka) zostały podwyższone w lipcu, a następnie z dn. 1 stycznia 1930 r.

**Portugalia.** — Zmiany taryfowe w ciągu roku były tylko drugorzędne. Nowa taryfa celna, której oczekiwano przez większą część roku, nie została ogłoszona.

**Kolonje portugalskie.** — Rozpatrywana była rewizja taryfy celnej Angoli, lecz szczegóły nie są jeszcze znane. Taryfa Portugalskiej Afryki Zachodniej została znacznie zmieniona w sierpniu. W wielu wypadkach preferencja dla towarów portugalskich została powiększona, ale i dla obcych towarów wprowadzono nowe zniżki, dotyczące samochodów i ich części, różnych instrumentów naukowych, odświeżaczy oraz pewnych narzędzi rolniczych. Podwyższono natomiast cło na alkohol i wyroby z niego.

**Rumunia.** — Ogólną tendencją nowej taryfy celnej, wprowadzonej w życie od 1 sierpnia, była obniżka ceł importowych. Głównym powodem wprowadzenia nowej taryfy była chęć zapewnienia większej ochrony rolnictwu, produktom rolniczym oraz przemysłom, opartym na rolnictwie, i dlatego też cła na narzędzia rolnicze i ich części i większość materiałów, potrzebnych dla rolnictwa, zostały obniżone. Pomiedzy innymi artykułami, na które cła zostały obniżone, znajdują się: skóra, pewne gatunki obuwia, żelazo, wyroby jedwabne, perfumeryj, kosmetyki oraz wełniane, bawełniane i dziane tkaniny; lecz są także i podwyżki, dotyczące np. tkanin ze sztucznego jedwabiu.

**Szwecja.** — Cła na pewne gatunki związanych wełnianych dywanów zostały obniżone w kwietniu w związku z traktatem z Turcją, cła zaś na chemikalja w związku z traktatem z Niemcami; traktat ten jednakowoż został wypowiedziany i wygasł 15 lutego 1930 r. Cła na niektóre owoce i kawę zostały bądźto zniesione, bądź obniżone. Nowa taryfa celna weszła w życie od 1 stycznia 1930 r. Klasyfikacja, przyjęta w nowej taryfie, odbiega znacznie od starej, lecz rewizja miała na celu właściwie tylko zmiany techniczne, zmiany stawek poczyniono tylko w kilku wypadkach. Bardziej obszerna rewizja taryfy; mająca na celu ochronę szwedzkich przemysłów, opracowuje się obecnie — ale ukończenia prac nie należy się spodziewać w najbliższym czasie.

**Szwajcarija.** — Układ z Niemcami, który wszedł w życie 20 lipca, spowodował szereg zniżek, między innymi na wełniane tkaniny, zawierające małe ilości sztucznego jedwabiu, podbijane futrem płaszcze oraz niektóre części elektryczne samochodów.

**Turcja.** — Z dn. 1 października r. ub. została wprowadzona zupełnie zrewidowana nowa taryfa celna, w ogólności wyższa od poprzedniej. Jej wprowadzenie w życie poprzedziła od 1 września prowizoryczna podwyżka stawek przez zastąpienie dawnych współczynników 5-9



i 12 przez 8 i 15. Jednakowoż żadna z tych podwyżek nie stosowała się do ceł zafiksowanych lub konwencyjnych. Wszystkie traktaty jednakowoż zostały wypowiedziane i albo już wygasły, albo wygasają do 1 kwietnia 1930 r. Od tej daty nowa taryfa będzie więc w całości stosowana, z wyjątkiem ewentualnych nowych stawek konwencyjnych. Nowy traktat z Francją już został zawarty, szeregi innych (między innymi i z Polską) jest w negocjacjach. Mimo jednakowoż ewentualnych tych czy owych zniżek traktatowa taryfa pozostanie znacznie wyższa od poprzedniej.

**SZWAJCARJA.** — Umowa handlowa z Francją. — Na podstawie umowy handlowej, zawartej między Szwajcarią i Francją w dn. 8 lipca 1929 r., przynajmniej obie strony umowne klauzule największego uprzywilejowania w zakresie ceł, opłat oraz wszelkich formalności celnych.

Korzyści, wypływające z klauzuli największego uprzywilejowania, nie rozciągają się na:

1) przywileje, udzielone lub w przyszłości mogące być udzielone państwu graniczącemu w obrocie pogranicznym na przestrzeni 15 km;

2) przywileje, wynikające z zawartej lub mogącej być w przyszłości zawartej unii celnej, oraz

3) przywileje, które mogą być w przyszłości udzielone przez jedną ze stron umownych w traktatach multilateralnych, w których druga strona nie bierze udziału, o ile przywileje te są ustalone w traktatach, zawartych pod auspicjami Ligi Narodów i przez nią zarejestrowane i przedłożone innym państwom w celu przystąpienia do nich, o ile przywileje te tylko w tych traktatach są ustalone i otrzymanie ich przynieść może drugiej stronie nowe korzyści, oraz wreszcie o ile druga strona umowna nie zapewnia korzyści, wynikających z zasady wzajemności.

Niezależnie od zastrzeżenia korzyści z klauzuli największego uprzywilejowania, zostały dodane do umowy dwie listy (A i B), ustalające cła konwencyjne na szereg towarów.

Lista „A” obejmuje kilkaset towarów szwajcarskich, dla których cła przy przywozie do Francji zostały związane.

Cła te w wysokości ustalonej pozostają bez zmiany tak długo, dopóki indeks cen hurtowych nie ulegnie wahaniom, sięgającym do 20% w stosunku do stanu w miesiącu styczniu 1928 r. W tym wypadku mogą być cła odpowiednio do zmian w indeksie cen hurtowych podwyższone względnie obniżone, przyczem zmiany te uskutecznione będą dopiero w końcu kwartału.

To samo postępowanie i na tych samych warunkach może mieć miejsce przy każdorazowych późniejszych odchyleniach w indeksie cen hurtowych. Jednocześnie zostało zastrzeżone, iż zniżki celne w stosunku do ceł ustalonych nie mogą być większe niż 60%. Z ważniejszych artykułów zawartych w liście „A” należy wymienić następujące:

(p. tablicę obok — pierwszą od góry)

Lista „B” obejmuje około 400 towarów francuskich, dla których przy przywozie w granice celne Szwajcarii zostały cła związane. Ważniejsze z tych towarów są następujące:

(p. tablicę obok)

Pozycja taryfy celnej	Nazwa towaru	Cło we fr. od 100 kg
4 do 13	Bydło: Uwaga: Bydło rasowe, pochodzące ze Szwajcarii, będzie przywożone bez opłaty cła na warunkach, wynikających z art. 292 ustawy z dn. 13 lipca 1927 r.	
98	Czekolada	250 — 280—
z 203	Aluminium walcowane, kute lub lane	350—
200	Aceton	100—
201 bis	Butylacetat	22% ad valorem
324	Benzoldehid	4—
326 bis	Antrachinon	4:50
z 294	Barwniki indygo syntetyczne	od 4 do 20— od 1 kg
	alizaryna	12— " " "
		15— " " "
325	Klej z kości, skór etc.	5% ad valorem
368	Przędza bawełniana, pojedyncza, surowa <sup>1)</sup>	0:95 — 25:40 od 1 kg
	Przędza bawełniana bielona	cło od przędzy surowej pojedynczej z dodatkiem 15%
	Przędza bawełniana farbowana	cło od przędzy surowej z dodatkiem Fr. 2— od 1 kg.
	Przędza bawełniana merceryzowana	cło od przędzy surowej z dodatkiem Fr. 2—
512 B	Lokomotywy o wadze sztuki: powyżej 55 tonn	145—
	od 30 do 55 tonn włącznie	150—
	poniżej 30 tonn	165—
513	Tendry do lokomotyw parowych	56—
z 566 bis	Śruby, mutry, nity, bolce etc. o przekroju: od 6 do 8 mm	310—
	od 3 do 6 mm	360—
	poniżej 3 mm	450—
Pozycja taryfy celnej szwajcarskiej	Nazwa towaru	Cło we fr. szwajc. od 100 kg
23	Owoce i jagody świeże: w workach	2—
	w innym opakowaniu:	
24a	jabłka, gruszki	5—
24b	inne owoce	10—
40b	Pomidory	5—
71	Miód	120—
194, 195, 196, 197, 199, 20	Obuwie	120 — 400—
202	Rękawiczki skórzane	550—
250	Wyroby z drzewa wszelkie, niewymienione specjalnie, również heblowane	10—
293	Papier pakowy	15—
z 299	Bibułka do papierosów w rolkach	25—
347, 348, 349	Przędza bawełniana surowa, pojedyncza: do Nr. 19	25—
	od Nr. 20 do Nr. 119	30—
	od Nr. 120 i powyżej	30—
356	Przędza bawełniana bielona, merceryzowana	20—
357	" " farbowana, drukowana	25—
462	Czesanka wełniana surowa: pojedyncza	20—
	inna	25—
470	Przędza wełniana do sprzedaży detalicznej	90—
471	Tkaniny wełniane surowe: z przędzy zgrzebnej	90—
	" czesankowej (kamgarn)	120—
	Bielizna bawełniana, lniana, z rami etc.:	
530	Koszule	300—
531	Kołnierzyki, mankiety	250—
	Wyroby dziane z bawełny, lnu, rami etc.:	
537	Rękawiczki	300—
538	Pończochy	200—
548	Odzież męska wełniana	360—
553	Krawaty	800—
810	Wyroby nożownicze	120—
881a	Kotły parowe	8—
969	Oleiki eteryczne	80—
1160a i b	Zabawki	40— i 50—

<sup>1)</sup> Stawki uzależnione są od ilości metrów przędzy w 1 kg.



## Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

## ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do 28 lutego 1930 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	16 — 22/II		23 — 28/II		Różnica (w %-ach) cen z 23 — 28/II w stos. do cen z 16 — 22/II
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
<b>Pszemica:</b>					
Berlin . . . . .	23'15	5'51	22'75	5'42	— 1'7
Praga . . . . .	171'00	5'08	170'00	5'04	— 0'5
Chicago . . . . .	—	4'34	—	4'28	— 1'3
Buenos Aires . . . . .	—	4'24	—	4'22	— 0'4
Liverpool . . . . .	—	4'57½	—	4'41	— 3'6
Wiedeń . . . . .	33'35	4'68	33'35	4'68	—
Hamburg . . . . .	11'45	4'61	10'90	4'38½	— 4'8
<b>Żyto:</b>					
Berlin . . . . .	16'10	3'83	16'10	3'83	—
Praga . . . . .	98'50	2'92	103'00	3'05½	+ 4'5
Chicago . . . . .	—	3'12	—	3'03	— 2'8
Wiedeń . . . . .	22'52	3'16	22'52	3'16	—
Hamburg . . . . .	8'55	3'46	8'50	3'43	— 0'5
<b>Owies:</b>					
Berlin . . . . .	12'90	3'07	12'68	3'02	— 1'7
Praga . . . . .	93'50	2'77	100'00	2'96½	+ 6'9
Chicago . . . . .	—	3'00	—	2'83	— 3'9
Buenos Aires . . . . .	—	2'26	—	2'17	— 6'8
Liverpool . . . . .	—	3'50	—	3'26	—
Wiedeń . . . . .	20'20	2'84	20'20	2'84	— 2'6
Hamburg . . . . .	5'65	2'28½	5'50	2'22	—
<b>Jęczmień browarowy:</b>					
Berlin . . . . .	16'50	3'93	16'50	3'93	—
Praga . . . . .	128'50	3'81	125'50	3'73½	— 2'3
Wiedeń . . . . .	30'62½	4'30	30'62½	4'30	—
Hamburg . . . . .	6'40	2'59	6'33	2'56	— 1'0
<b>Jęczmień zwykły:</b>					
Berlin . . . . .	14'50	3'46	14'50	3'46	—
Chicago . . . . .	—	2'84	—	2'94	+ 3'5

**ANGLJA.** — Sytuacja na rynku w okresie od 19 do 26 lutego przedstawiała się następująco:

**Cukier.** — Po kilku tygodniach cen ustabilizowanych notowania większości gatunków cukru w tygodniu sprawozdawczym wykazują wzrost, aczkolwiek bardzo nikły. W transakcjach terminowych wymieniano następujące ceny: zwyczajny buraczany na gruzień £ 0.79 za cwt., biały na sierpień £ 0.10 do £ 0.10.3. Oficjalne notowanie gatunków typowych były następujące: trzcinowy (z cłem opłaconem) £ 1.59 za cwt. (bez zmiany), najlepszy granulowany £ 1.3 (wobec £ 1.2.9 w tygodniu poprzednim), kryształ zachodnio-indyjski £ 1.2 (£ 1.1.9); buraczany (bez cła): zwyczajny granulowany £ 0.9.6 (£ 0.9.3), 88%-owy typu przedwojennego £ 0.6.9 (£ 0.6.6) za cwt.

**Mąka.** — W tygodniu sprawozdawczym notowane były następujące ceny mąki zagranicznej c. i. f.: najlepsza kanadyjska £ 0.17, kanadyjska eksportowa £ 0.16, „Kansas” £ 0.16.9, „Buffalo” £ 0.17.6, argentyńska £ 0.12 za worek 140-funtowy. Oficjalne notowania cen w Londynie bez zmiany w porównaniu z tygodniem poprzednim, a mianowicie: dobra kanadyjska £ 0.19, domowa przemiatu londyńskiego £ 0.18, angielska czysta £ 0.16.6 za worek 140-funtowy.

**Ryż.** — Po szeregu tygodni niezmiennych notowań, ceny poszczególnych gatunków ryżu ujawniły bardzo poważne zmiany, przyczem większość gwałtownie zwiększyła. Oryginalna Karolina skoczyła z £ 30 do £ 32 za tonnę, Patna powróciła do swych notowań styczniowych

(z £ 26.10 do £ 27), imitacja Karoliny wzrosła z £ 24 do 25, hiszpański z £ 15.10 do £ 17; przeciwnie birmański spadł z £ 13 do £ 12.10 za tonnę.

**Kawa.** — Ostatnie obroty obejmowały: Kilimandżaro po £ 6.14.6 za cwt., Arusha po £ 3, Costa-Rica po £ 3.17 do £ 8, zwyczajne Santos po £ 3.5, niskogatunkowe Rio po £ 2.10 i inne. Oficjalne notowania cen wynosiły: Jamaica £ 10 za cwt. (bez zmiany), Costa-Rica wzrosła z £ 7 do 7.10, Kenya dobra średnia z £ 6.10 do £ 6.15; brazylijska Santos spadła z £ 3.7.6 do £ 3.5 za cwt.

**Herbata.** — Przeciętne ceny różnych gatunków herbaty wynosiły w tygodniu sprawozdawczym (w d za funt): cejlońska 17'66, indyjska 13'78, jawańska 9'02, wykazują więc pewien wzrost w porównaniu do poprzedniego tygodnia.

**Kakao.** — Handel kakao cejlońskim był dość ożywiony. Oficjalne notowania cen wykazują pewien wzrost: Trinidad z £ 3 do £ 3.2.6 za cwt., Grenada z £ 2.12.6 do £ 2.13.9, Accra standartowe z £ 2.1.3 do 2.2.6 za cwt.

## MASŁO

Po nieznacznej wyższości cen na niemieckim rynku maślarskim w końcu poprzedniego okresu sprawozdawczego, ceny w II połowie lutego ponownie spadły do poziomu poprzedniego. Podaż masła duża, zwłaszcza Łotwa i Estonia oferują masło po cenach niższych. Większym zainteresowaniem cieszy się masło fińskie. Masło polskie, chociaż

niskie gatunkowo, cieszyło się większym zapotrzebowaniem ze względu na niską cenę, co tłumaczy się przeżywanym obecnie przez Niemcy kryzysem i zabuzowaniem ludności. Ceny i tak niskie wykazują dalszą tendencję zniżkową; szczególnie zniżkuje masło z krajów bałtyckich.

Na rynku angielskim ceny obniżyły się z wyjątkiem masła pochodzenia duńskiego, które utrzymało się na poprzednim poziomie. Notowania masła kolonialnego spadły o 2 punkty. Masło polskie w dalszym ciągu osiąga notowania równe notowaniom III gat. masła argentyńskiego, i różnica notowań masła polskiego w porównaniu do duńskiego w dalszym ciągu pogłębia się na niekorzyść masła polskiego. Dowodzi to, że pomimo kontroli masła, wywożonego z Polski, nie zyskało ono zaufania rynku angielskiego. Tłumaczyć to należy tem, iż, wskutek ciasnoty rynków odbiorczych, coraz więcej transportów masła polskiego często nieprzewszorędnej jakości i w drobnych partjach zostaje kierowane na rynek angielski przez eksporterów masła polskiego.

**BERLIN.** — Ceny — w RM za 50 kg franco stacja odbiorcza: I gat. 158—155, II gat. 143—140, III gat. 127—124.

**LONDYN.** — Notowano — w sh za 1 cwt.: nowozelandzkie najlepsze 144—146, — wyborowe 136—140, — najlepsze niesolone 158—166, — australijskie 140—142, — wyjątkowo 144, — wyborowe 136—138, — gorsze 130—134, argentyńskie niesolone najlepsze 140—144—148, — wyborowe 136—138, — gorsze 134, duńskie 172—174, holenderskie 180—184, polskie 130—142; notowania masła polskiego spadły w porównaniu do poprzedniego okresu o 8 punktów.

## JAJA

Na światowych rynkach jajczarskich w II połowie lutego nastroj słaby. Tendencja naogół zniżkowa. Dość znaczny spadek cen zaznaczył się szczególnie w ostatnim tygodniu miesiąca. Straty, poniesione przez kupców w ciągu tegorocznej niepomyślnej zimy, odbijają się ujemnie na współpracy importerów z krajami produkującymi.

Na rynku niemieckim tendencja zniżkowa, chociaż dowozy nie są zbyt duże. Hurtownicy liczą się z dalszą zniżką cen, gdyż popyt jest słaby, a kraje produkujące idą na dalszą zniżkę.

Na rynku angielskim również tendencja słaba, ceny zniżkują i prawdopodobnie stabilizacja w najbliższych dniach jeszcze nie nastąpi.

Na rynku austriackim dostawy w ostatnich dniach nieco się zmniejszyły, nastroj jednak w dalszym ciągu słaby, obraca się głównie towarem świeżym.

Na rynku czeskosłowackim tendencja słaba, podaż duża, a zapotrzebowanie nieznaczne.

Rynki duński i holenderski również wykazują tendencję zniżkową.

**BERLIN.** — Notowano — w fenigach franco wagon Berlin: jaja polskie normalne 7, niemieckie zupełnie świeże do picia ponad 65 g 13½, 18 lbs. duńskie 13 — 13½, jaja wapnowane 5½ — 7, — z chłodni 6 — 8½.

**LONDYN.** — Notowano — w sh za 120 szt.: polskie niebieskie 8/0 — 9/3, polskie czerwone 6/3 — 6/6, angielskie 17/6,



duńskie 18 lbs 16/6—17/6, holenderskie brunatne 15/0—17/0.

**WIENIĘ.** — Notowano — w groszach austr. za szt.: polskie prima zależnie od wielkości 10—11, prima jugosłowiańskie 11'5—12, jaja z chłodni 8—9.

## METALE

### EUROPEJSKI RYNEK ŻELAZNY W LISTOPADZIE I GRUDNIU 1929 R.

— Na niemieckim rynku żelaznym można było w listopadzie i w grudniu zauważyć dalsze pogorszenie, nawet jeżeli uwzględnić czas zimy, normalnie przynoszący w przemyśle pewne osłabienie. Widoczną oznaką pogorszenia się położenia jest wzrost ilości bezrobotnych, która w grudniu zbliżyła się już do dwóch milionów; w porównaniu z zeszłym rokiem liczba bezrobotnych była większa w listopadzie o 249.307; w grudniu o 134.643 ludzi. Położenie hutnictwa nie jest lepsze niż innych przemysłów, daje się tu odczuwać wielki brak obstalunków wewnętrznych, na transakcje zaś zagraniczne konkurencją do tego stopnia zbija ceny, iż zupełnie przestają się one rentować.

Ogólny stan ciężkiego przemysłu w listopadzie i w grudniu przedstawiał się słabo, szczególnie w porównaniu z rokiem ubiegłym, jednakże zamówień było tyle, że ruch warsztatów mógł być w przeważającej części utrzymany, i tylko nieznaczna ich część została zmuszona do zatrzymania się. Wytwórczość ostatnich 2 miesięcy uległa lekkiemu obniżeniu. Wywóz zagranicę, który w ostatnich miesiącach wykazywał wyraźną zniżkę, w październiku i listopadzie poprawił się trochę; nadwyżka wywozu nad przywozem wynosiła w ostatnich czasach (w tys. t.): październik 348, listopad 329 i grudzień 354.

W poszczególnych działach stan rynku przedstawiał się, jak następuje: Na rynku koksu położenie pozostawało bez zmiany, to jest było naogół nienajgorsze; choć w grudniu zapotrzebowanie wewnętrzne na koks wielkopiecowy cokolwiek się zmniejszyło. Ceny wewnętrzne wynosiły: koks wielkopiecowy RM 23'50, koks odlewniczy RM 24'50 za tonnę loco koksarnia.

Położenie w kopalniach rudy żelaznej pozostawało bez wielkich zmian i w porównaniu do letnich miesięcy wydobycie wykazuje tylko nieznaczne zmniejszenie. Zbyt wydobytej rudy nie przedstawiał wielkich trudności, a nawet w listopadzie doznał lekkiego polepszenia dzięki z jednej strony zwiększeniu wytwórczości, z drugiej zaś dzięki mniejszemu dostawom lotaryńskiej minety, którym przeszkadzał niski stan wody w rzekach. Ceny rudy krajowej były następujące: ruda ilasta surowa RM 44'70, ruda prażona RM 20, ruda brunatna z Vogelsberg przy 45% Fe, 10% SiO<sub>2</sub> i 10% wilgoci RM 13'70 i t. d.

Nowych zakupów rudy zagranicznej w listopadzie i grudniu nie było, gdyż huty są w nią zaopatrzone na dłuższy przeciąg czasu.

Na rynku rudy manganowej nic nowego nie zaszło. Huty posiadają dostateczną jej ilość i zakupów nowych nie robiły.

Na wewnętrznym rynku surówki zaznaczyło się pewne pogorszenie, szczególnie w dziale surówki przerobczej. Zbyt był utrudniony, a również i zapotrzebowanie było niedostateczne, zarówno z powodu braku obstalunków w odlewniach, jak i okresu świątecznego. Również gorsze położenie było na rynku zagranicznym, gdyż lekkie polepszenie, jakie dało się zauważyć w październiku, w listopadzie już się cofnęło i w grudniu się nie poprawiło. Wewnętrzne ceny wynosiły: surówka (w RM): lejarska Nr. 1 88'50, Nr. III 85, hematytowa 91 loco Oberhausen za 1.000 kg, ferromangan 80% loco stacja odbiorcza 260—270, ferrosilicium 75% j. w. 413—418. Krajowy rynek półwytworu w listopadzie i grudniu przedstawiał się słabo dla braku zamówień. Interesy zagraniczne, które w listopadzie były również bardzo niedostateczne, poprawiły się trochę w grudniu dzięki napływającym zamówieniom. Ceny cokolwiek się podniosły. Wewnętrzne ceny wynosiły: bloki surowe RM 104, bloki podwalcowane RM 111'50, kęsy RM 119 i platyny RM 124 loco Dortmund za 1.000 kg przy dostawach ponad 200 t., przy dostawach 100—200 t. dochodzi dopłata RM 1, poniżej zaś 100 t. — RM 2. Rynek żelaza handlowego był spokojny przy słabych obrotach. Wewnętrzne ceny wynosiły: żeliwo sztabowe RM 141 loco Oberhausen lub 135 loco Neunkirchen-Saar, żelazo fasonowe RM 138 wzgl. 132, bednarka RM 164 wzgl. 160.

Na rynku blachy panował naogół zaścój. Najkorzystniej stosunkowo przedstawiała się blacha cienka.

W blaszę średniej zastój był kompletny. Podobne położenie, choć może nie tak trudne, było w blaszę grubej. Interesy eksportowe przedstawiały się niekorzystnie, brak było obstalunków i przy tem ceny były bardzo niskie. Wewnętrzne ceny wynosiły: blacha kotłowa martenowska RM 188, blacha rezerwoarowa RM 158, blacha średnia 3—5 RM 165 loco Essen. Zasadnicza cena blachy cienkiej zależnie od miejsca RM 158 do 162'50.

Rynek rur żelaznych i stalowych nie zmienił się, t. j. pozostawał nadal słaby. Ograniczenie produkcji utrzymane zostało w dalszym ciągu w listopadzie i w grudniu.

Na rynku francuskim ogólne położenie przedstawiało się nadal dobrze.

Ograniczenie 10%-owe wytwórczości, orzeczone przez kartel stalowy, wpłynęło na początku listopada dodatnio, szczególnie na interesy eksportowe, w tym sensie, że zniżka cen ustąpiła i nawet w poszczególnych wypadkach dawało się je uzyskać trochę lepsze. Koło grudnia nastąpiło pogorszenie interesów eksportowych.

Postanowienie o przedłużeniu działalności kartelu wpłynęło w końcu grudnia na interesy dodatnio. Budowa okrętów oraz obstalunki kolejowe dają hutom stałe i duże zatrudnienie, poza tem przedsięwzięte poważne roboty inwestycyjne otwierają korzystne dla hutnictwa widoki na dłuższy przeciąg czasu.

Położenie na rynku surówki było bardzo mocne. Zarówno w listopadzie, jak i w grudniu ilości, przeznaczone dla rynku wewnętrznego, były w całości sprzedane. Ceny w ciągu listopada i grudnia pozostawały bez zmian, natomiast na styczeń cena surówki fosforowej została podniesiona o fr. 15, i wszystkie obstalunki z dostawą w styczniu brane były już według nowej ceny. Natomiast na surówkę zwierciadlaną z 10—12% Mn cena została na styczeń obniżona o fr. 30 naskutek silnej w tym artykule konkurencji. Wewnętrzne ceny surówki wynosiły: sur. lejarska fosforowa Nr. 3 P. W. fr. 475, surówka lejarska bezfosforowa 2'5—3'0% Si fr. 510, z 3 do 3'5% Si fr. 515, surówka

hematytowa lejarska fr. 630—655 w zależności od miejsca wystania, takąż surówka przerobcza fr. 580—640. Surówka zwierciadlaną 10—12% Mn fr. 770, takąż z 20—24% Mn fr. 1.050, wszystko za 1.000 kg. loco huta wschodnia.

Rynek półwytworu był dosyć nieregularny, przy ogólnej tendencji dość mocnej. Szczególnie silnym popytem cieszyły się platyny. Pod koniec grudnia nastąpiło lekkie osłabienie. Ceny wewnętrzne wynosiły: bloki surowe fr. 525, podwalcowane fr. 590, kęsy fr. 620 i platyny fr. 650 za 1.000 kg loco huta wschodnia.

Żelazo walcowane handlowe przechodziło pewne wahania, choć naogół stan zamówień był dobry, tak że huty miały swoje pełne zatrudnienie.

Wspomniane wyżej ograniczenie wytwórczości bardzo korzystnie odbiło się nie tylko na interesach wywozowych Francji, lecz również i na rynku wewnętrznym. Ceny wewnętrzne utrzymywały się mniej więcej na jednym poziomie: żelazo handlowe w ciągu listopada i połowy grudnia fr. 725 do 740, pod koniec grudnia obniżyło się o fr. 700—720 w zależności od miejsca wysyłki. Belki przez cały czas utrzymywały cenę fr. 700; żelazo okrągłe betonowe fr. 710—720. Interesy wywozowe naogół rozwijały się słabo i dla uzyskania obstalunków huty nieraz musiały robić duże ustępstwa od swoich cen.

Rynek blachy przedstawiał się najslabiej, gdyż popyt był nieszczególny; terminy dostaw wahały się od 1 do 2 miesięcy. Ceny za blachę grubą wahały się ok. fr. 780—830. Został utworzony z ważnością od 1 stycznia 1930 r. francuski związek wytwórców blachy pod formą biura sprzedaży z terminem jednorocznym. Ceny, wyznaczone od 1 stycznia, są następujące: blacha gruba fr. 790 do 800, średnia fr. 870 i cienka fr. 1.080—wszystko w gatunku tomasowskim za 1.000 kg loco Diedenhofen. Za gatunek martinowski dochodzi dopłata fr. 100.

Francuski związek drutu został przedłużony do końca 1931 r. przy utrzymaniu obecnych cen, od których jednak huty musiały odstąpić, ażeby otrzymać obstalunki. Cena miedkiego drutu wynosiła fr. 1.050—1.100.

Położenie w odlewniach było dobre przy dużym napływie obstalunków.

Na rynku belgijskim zaszła w październiku kompletna zmiana. Na początku listopada konsumenci rzucili się do uzupełnienia swoich braków, tak że huty mogły już nawet wybierać w obstalunkach. Stało się to naskutek ograniczenia wytwórczości oraz, co miało jeszcze większy wpływ, naskutek przystąpienia hutnictwa belgijskiego do wewnętrznego porozumienia i stworzenia wspólnego biura sprzedaży. Stan taki trwał jednak tylko do drugiej połowy listopada i w grudniu już był gorszy. Pomimo to jednak położenie rynku pozostało znacznie lepsze niż przedtem.

Położenie rynku koksowego poprawiło się przy utrzymaniu w lutym i grudniu dotychczasowej ceny fr. 210 za tonnę koksu hutniczego przy 13% popiołu i 4% wody.

Rynek surówki trzymał się mocno. Zapotrzebowanie było dostateczne, ażeby cała produkcja znalazła sobie zbyt. Interesy wywozowe również przedstawiały się dobrze, choć pod względem ceny w wielu wypadkach huty zmuszone były do robienia ustępstw. Ceny wewnętrzne w ciągu listopada i grudnia wynosiły: surówka odlewnicza fosforowa fr. 630,



zwykła tomasowska fr. 575—585 i hematytowa fr. 700—730 za 1.000 kg loco huta wysyłająca. Od 1 stycznia ceny te jednak mają być podniesione o fr. 5.

Rynek półwytworu na początku listopada ożywił się trochę i, choć w następstwie ożywienie to znacznie się zmniejszyło, jednakże huty przez cały listopad i grudzień były dostatecznie zatrudnione i mogły ceny swoje utrzymać. Ceny wewnętrzne wynosiły: kęsy fr. 885, platyny fr. 940—925.

Rynek żelaza handlowego, podobnie jak i innych gatunków, ożywił się bardzo znacznie na początku listopada, jednakże taktyka hut przyczyniła się silnie do zepsucia rynku. Stosunkowo najmocniej trzymało się żelazo sztabowe, natomiast okrągłe i kwadratowe było znacznie słabsze. W grudniu rynek osłabił znacznie. Ceny wewnętrzne wynosiły: żelazo sztabowe w listopadzie fr. 950—965, pod koniec listopada i na początku grudnia opadły na fr. 945 pod koniec grudnia 950—930. Belki fr. 930—935, kątowniki 69 m wyżej fr. 930—940, drut walcowany fr. 1.050 loco huta wysyłająca.

Na rynku blachy położenie w listopadzie, a przeważnie i w grudniu było niezłe, lepsze nawet niż w poprzednich miesiącach. Dotyczy to szczególnie blachy cienkiej. Ceny wewnętrzne wynosiły: blacha gruba początkowo fr. 1.125, pod koniec fr. 1.150; średnia 2 mm fr. 1.200 wzgl. 1.175; blacha cienka 1 mm fr. 1.320 wzgl. 1.300 za 1.000 kg loco huta wysyłająca.

Rynek angielski był w ciągu listopada pod wpływem rosnących kosztów wytwórczości, naskutek wprowadzenia szeregu ustaw socjalnych, obciążających zarówno kopalnie, jak i huty, i przewidywanej skutkiem tego wyższości cen żelaza. To też zapotrzebowanie było dosyć znaczne. W grudniu ożywienie osłabło, do czego poza zaspokojeniem bieżących potrzeb konsumentów przyczynił się okres świąteczny i zbliżający się czas inwentarowy. Dn. 18 grudnia dosyć niespodziewanie zostały podniesione ceny o sh 2/6 na blachę grubą, sh 5 na żelazo kształtowe i sh 7/6 na belki na rynku wewnętrznym i o sh 7/6 dla blachy grubej i sh 5 dla żelaza kształtowego przy wywozie. Naogół jednak konjunktura wewnętrzna nie nosi oznak recesji, dzięki dużym robotom, przedsięwziętym przez koleje, które będą wymagały poważnych ilości żelaza, oraz dużym obstalunkom już poczynionym i zamierzonym jeszcze przez doki okrętowe. Interesy eksportowe nie przedstawiały nic szczególnego, większych obstalunków nie było.

Rynek surówki początkowo przedstawiał się dosyć mocno, już jednak w drugiej połowie listopada nastąpiło osłabienie, które trwało i w grudniu. Huty w Cleveland żądały sh 72/6 loco wagon kolejowy. Ceny hut środkowych wynosiły: sh 78/6 za surówkę lejarzką Nr. 3 Derbyshire i sh 75/6 za taką surówkę Northamptonshire. Pomimo tych cen, które nie zawsze mogą konkurować z surówką przywozową, huty mają zamiar je podnieść, nie wiadomo jednak, czy zdołają to urzeczywistnić.

Rynek półwytworu przedstawiał się niekorzystnie. Wobec silnej podaży zagranicznej i niepewności położenia na kontynencie, konsumenci powstrzymywali się od kupna. To też huty silnie odczuwały brak zamówień. Ceny wewnętrzne angielskich półwytworów wynosiły: £ 6.2.6 do £ 6.5.0 za kęsy i £ 5 do £ 6.2.6 za platyny.

Stosunki na rynku wytworów walcowanych były nierównomierne. Początkowo konjunktura zdawała się poprawiać, w drugiej połowie listopada nastąpiło jednak osłabienie.

Ceny wewnętrzne wynosiły: żelazo sztabowe cienkie £ 8.10.0, kątowniki £ 8.7.6, żelazo U £ 8.7.6, żelazo T £ 9.2.6, belki £ 8.10.0. Ceny hut kontynentalnych w Anglii były znacznie niższe: żelazo sztabowe £ 5.5.0, belki £ 4.19.0 do £ 5.1.0, to też huty angielskie dla swego towaru musiały dawać bardzo znaczne rabaty.

Rynek blach przedstawiał się również dosyć słabo, stosunkowo najlepiej utrzymywała się blacha gruba. Blacha cienka miała niezły zbyt do fabryk blachy białej, które były zatrudnione w 75 do 80% swojej zdolności wytwórczej.

### Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH.

Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 27 lutego 1930 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	
<b>Surówka:</b>			
odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	3.12.6	3. 6.0	3. 6.0
tomasowska	—	3. 4.0	—
hematytowa	3.18.0	—	—
ferromangan	12. 7.0	—	—
<b>Półwytwór:</b>			
kęsy	6. 5.0	4.14.0	4.14.0
platyny	6. 2.6	4.14.0	4.14.0
<b>Wytwory gotowe:</b>			
żelazo sztabowe	7.10.0	5. 7.6	5. 7.6
belki	7. 2.6	5. 1.6	5. 1.6
kątowniki	7. 2.6	5. 7.6	5. 7.6
blacha okrętowa,			
rezervoarowa i t. p.	7.12.6	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	5.15.0	5.15.0
drut-walcówka	7.12.6	—	—
blacha tomasowska	8.15.0	6.11.6	6.11.6
blacha czarna (24 gage)	9.15.0	—	—
drut ocynkow.	13. 0.0	8. 5.0	8. 5.0
gwoździe druc.	10. 0.0	6.15.0	6.15.0

Położenie na rynkach starego żelaza przedstawiało się w tygodniu od 22 do 28 lutego w następujący sposób:

Na niemieckim rynku ogólne położenie nie uległo zmianie. Umieszczenie, szczególnie większych partii było, jak i poprzednio, trudne, pogorszenia w tym względzie nie było widać. Szczególnie trudny zbyt znajdowało żelazo tomasowskie, które też skutkiem tego doznało znacznej niżki ceny. Ceny wahały się mniej więcej koło RM 51 za tonnę staliwa loco huta, lecz cenę tę trudno było w rzeczywistości uzyskać z powodu braku zapotrzebowania.

Na żelastwo wielkopiecowe zapotrzebowania nie było, zaofiarowywano zaś drobniejsze partie po cenie o RM 1 niższej niż w poprzednim tygodniu.

W okręgach środkowych i wschodnionieemieckich położenie kształtowało się pod wpływem warunków zachodniego rynku. Zbyt był utrudniony przez dalsze powstrzymywanie hut realizowania dawniejszych zamówień. Ceny wykazywały tendencję zniżkową.

Na rynku druzgu żeliwnego położenie się nie poprawiło. Możliwe jeszcze było umieszczenie towaru niewielkimi partjami i to w najwyższym gatunku, gdyż gatunków niższych nikt kupować nie chciał.

Ceny pozostawały bez zmiany, dała się zauważyć tendencja zniżkowa.

Oficjalnie notowane ceny — w RM za 1.000 kg loco huta reńsko-westfalska — przedstawiały się, jak następuje:

	24/II	27/II
Staliwo . . . . .	50/51	50/51
Żelastwo I gatunku . . . . .	47/48	47/48
Pakiety z blachy czarn. . . . .	47/48	47/48
Żelastwo wielkopiecowe . . . . .	38/39	38/39
Otoczki . . . . .	37/38	37/38
Żelastwo mieszane . . . . .	37/38	37/38
Żeliwo maszynowe tłucz. . . . .	62/64	62/64
" kupne . . . . .	50/52	50/52

Na rynku francuskim zmian widocznych nie było. Spadek cen, jaki zaszczepił się w poprzednim tygodniu, pozostał i nadal, jednakże więcej się już nie powiększał. Dzięki stałemu dobremu zatrudnieniu hut odbiór żelastwa był równomierny, co stale sprzyja uporządkowaniu rynku. Sprawa wywozu żelastwa francuskiego do Anglii została niedawno zdecydowana w sensie przedłużenia umowy zeszlenczonej na 1930 r. Ogólny roczny kontyngent wynosi 30.000 t., podzielonych w równych częściach na 4 kwartały. W każdym kwartale przypada więc dla Anglii 7.500 t. żelastwa, z czego 6.375 t. starego żelastwa i 1.125 t. nowych obcinków i braków. Sprowadzaniem tego żelastwa oraz podziałem w Anglii zajmuje się Federated Association of Scrap-Iron, Steel, Metals and Machinery Merchants of Great Britain.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr. za 1.000 kg loco Longwy, przedstawiały się, jak następuje:

	20/II	27/II
Staliwo . . . . .	270/280	270/280
Żelastwo I gatunku . . . . .	250/260	250/260
Odpadki blachy niesort. . . . .	120/130	120/130
" " pakiet. . . . .	170/180	170/180
Otoczki . . . . .	200/210	200/210
Żelastwo mieszane . . . . .	210/220	210/220
Żeliwo maszyn. tłucz. . . . .	360/370	360/370

Na rynku belgijskim położenie w dalszym ciągu pozostawało słabe; brak zapotrzebowania daje się silnie we znaki. Ciągłe jeszcze niewyjaśnione położenie międzynarodowego rynku wpływa na niejasność sytuacji w hutnictwie belgijskim, to też huty nie robią żadnych poważniejszych zapasów, zakupują zaś jedynie ilości doraźnie niezbędne. Utworzenie biura sprzedaży dla wytworów hutniczych nie oddziało na dalszą metę, gdyż po chwilowej poprawie nastąpiła dawna depresja.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. belg. za 1.000 kg loco miejsce spożycia — były następujące:

	18/II	27/II
Staliwo . . . . .	520/530	520/530
Żelastwo I gatunku . . . . .	420/430	420/430
Żel. martenowskie . . . . .	400/410	400/410
Odpadki blachy nowe . . . . .	340	340
Otoczki . . . . .	290/300	290/300
Żel. wielkopiecowe . . . . .	410/420	410/420
Żeliwo maszyn. tłucz. . . . .	570/590	570/590

Ceny starych metali kształtowały się, jak następuje (w Niemczech loco Berlin, we Francji i Belgii — loco zakład



spożywający, wzgl. loco granica — za 1.000 kg):

	Niemcy 27/II RM	Francja 27/II Fr. fr.	Belgia 26/II Fr. belg.
Miedź—odpadki			
grube . . . .	140	850/860	1.140
Bronz—odpadki			
grube . . . .	120	720/730	1.125
Mosiądz—odp.gr.	85	510/520	780
Cynk stary . .	25	165/175	265
Ołów mięk. stary	35	205/215	305

**ANGLJA.** — Angielski rynek metalowy w tygodniu od 22 do 28 lutego wykazał dalsze pogorszenie się. Wszystkie główne metale zamknęły swoje wykazy tygodniowe stratami. Zapotrzebowanie jest ciągle niepomierne małe i pozostaje bardzo znacznie w tyle za produkcją. Położenie rynku angielskiego staje się o tyle jeszcze trudniejsze, że dopływ metali do Europy jest tak duży, że cały nadchodzący towar nie może być zbyty i zapełnia składy pośredników.

Na rynku miedzi zniżka trwała w dalszym ciągu, przyczem jednak notowania terminowe wykazały nawet pewnąwyżkę. Różnica między notowaniami miedzi standardowej i elektrolitycznej wynosi ok. £ 15, co jest zupełnie nienormalne i długo trwać nie może. Spadek produkcji jest widoczny, gdyż światowa wytwórczość miedzi spadła w styczniu do 153.746 t., t. j. w porównaniu z grudniem o 7%. Na luty spodziewane jest nawet obniżenie się zapasów. Zapotrzebowanie na miedź było tygodniowo sprawozdawczym cokolwiek lepsze, nie przekraczało jednak natychmiastowych potrzeb przemysłu. Kartel mocno utrzymuje swoją cenę i o obniżeniu jej zupełnie nie zamysła.

Na rynku cyny, po niejasnym położeniu w poprzednim tygodniu, nastąpiła kompletna depresja. Jako przyczynę tego podają zaczynające się nieporozumienia w tonie samego kartelu co do konieczności ograniczenia produkcji. Poza tem Rząd Indji Holenderskich podał do wiadomości, iż nie zamierza obniżyć swojej produkcji do tego czasu, dopóki inne przedsiębiorstwa nie zmniejszą swojej wytwórczości do poprzedniego poziomu. Ożywienia na rynku nie było żadnego.

Rynek cynkowy wykazał dalsze obniżanie się poziomu cen, tak, że w tygodniu sprawozdawczym osiągnął nowe minimum, nienotowane już od kilkunastu lat. Zapotrzebowanie było małe skutkiem niepewności położenia, gdyż dalsze pertraktacje co do utworzenia nowego porozumienia cynkowego nie dają żadnego rezultatu i nawet widoków na najbliższą przyszłość.

Rynek ołowiu od paru tygodni już wykazuje dopyć znaczną depresję, w tygodniu zaś sprawozdawczym ceny spadły bardzo znacznie. Zapotrzebowanie pozostało mniej więcej na poprzedniej wysokości.

Ruch cen poszczególnych metali w tygodniu sprawozdawczym był następujący:

Miedź standard straciła przy operacjach gotówkowych £  $\frac{3}{8}$ , natomiast przy transakcjach terminowych zyskała £  $\frac{1}{4}$ . Miedź elektrolityczna i rafinowana oraz blacha miedziana pozostały bez zmiany.

Cyna wykazała w rezultacie tygodniowym straty przy transakcjach kasowych £  $5\frac{1}{8}$ , przy terminowych zaś £ 6.

Ołów stracił w okresie tygodniowym na transakcjach gotówkowych £  $1\frac{1}{8}$  i na terminowych £ 1.

Cynk wykazał stratę po £  $\frac{7}{16}$  zarówno przy operacjach gotówkowych, jak i terminowych.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany w sprzedaży krajowej, jak również i zagranicznej.

Antymon, blacha biała, ruda wolframowa i platyna pozostały bez zmiany.

Rtęć straciła w ciągu tygodnia £  $\frac{1}{8}$  na butli.

Srebro wykazało stratę przy operacjach gotówkowych  $\frac{7}{8}$  d i przy terminowych  $\frac{13}{16}$  d na uncji.

Złoto wykazywało w tygodniu sprawozdawczym wahania mniejsze, w ogólnym jednak rezultacie straciło  $\frac{1}{8}$  d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 122 arkuszach 24 gage):

Metal	Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:			
	tydz. ultimo	maksimum	minimum	ultimo
<b>Miedź:</b>				
standard:				
kasa . . . .	69 $\frac{3}{8}$ - $\frac{7}{8}$	70	69	69- $\frac{1}{8}$
term. . . .	68 $\frac{3}{8}$ - $\frac{3}{4}$	68 $\frac{7}{8}$	68 $\frac{3}{8}$	68 $\frac{3}{8}$ - $\frac{7}{16}$
elektrol.	83 $\frac{1}{2}$ -84 $\frac{1}{2}$	84 $\frac{1}{2}$	83 $\frac{1}{2}$	83 $\frac{1}{2}$ -84 $\frac{1}{2}$
rafinow.	77 $\frac{1}{2}$ -78 $\frac{1}{2}$	78 $\frac{1}{2}$	77 $\frac{1}{4}$	77 $\frac{1}{4}$ -78 $\frac{1}{2}$
blacha miedz.	110	110	110	110
<b>Cyna:</b>				
kasa . . . .	173 $\frac{3}{4}$ - $\frac{3}{4}$	173 $\frac{3}{4}$	168	168- $\frac{1}{8}$
term. . . .	176 $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{8}$	176 $\frac{5}{8}$	170 $\frac{1}{2}$	170 $\frac{1}{2}$ - $\frac{5}{8}$
<b>Ołów:</b>				
kasa . . . .	21 $\frac{3}{16}$	21 $\frac{3}{16}$	19 $\frac{1}{2}$	20 $\frac{1}{16}$
term. . . .	21	21	19 $\frac{1}{2}$	20
<b>Cynk:</b>				
kasa . . . .	18 $\frac{15}{16}$	19	18 $\frac{5}{16}$	18 $\frac{3}{8}$
term. . . .	19 $\frac{3}{8}$	19 $\frac{3}{8}$	18 $\frac{7}{8}$	18 $\frac{15}{16}$
<b>Glin:</b>				
dla kraju . 95	95	95	95	95
„zagr. 100	100	100	100	100
Antymon 50- $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{2}$	50	50	50- $\frac{1}{2}$
<b>Blacha</b>				
biała 18 $\frac{5}{8}$	18 $\frac{5}{8}$	18 $\frac{5}{8}$	18 $\frac{5}{8}$	18 $\frac{5}{8}$
Rtęć . . . .	23 $\frac{1}{8}$	23 $\frac{1}{8}$	23	23
<b>Nikiel:</b>				
dla kraju 175	175	175	175	175
„zagr. 175	175	175	175	175
<b>Ruda</b>				
wolfram. 29-31	31	29	29-31	
<b>Platyna</b>				
„Spong” 12	12	12	12	12
<b>Srebro:</b>				
kasa . . . .	20	20	19 $\frac{1}{8}$	19 $\frac{1}{8}$
term. . . .	19 $\frac{7}{8}$	19 $\frac{7}{8}$	19 $\frac{1}{16}$	19 $\frac{1}{16}$
<b>Złoto</b> 84.11 $\frac{1}{2}$ 84.11 $\frac{1}{2}$ 84.11 84.11 $\frac{3}{8}$				

— Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca — przedstawiały się w następujący sposób:

Surówka odl.			
Nr. III (2 $\cdot$ 5-3 $\cdot$ 0% Si)	3.12.6—3.18.6	3.12.6—3.18.6	
	24/II	17/II	

Surówka marten. zasadowa . .	3.10.0—3.14.6	3.11.0—3.15.6
Kęsy . . . .	6.2.6—6.12.6	6.0.0—6.12.6
Szyny . . . .	8.10.0	8.10.0
Żelazo sztabowe . . . .	8.0.0—8.12.6	8.0.0—8.12.6
Żelazo kształ. . . .	8.10.0	8.10.0
Blacha okrętowa, mostowa i t. p. . . .	8.15.0—8.17.6	8.15.0—8.17.6
Blacha czarna (24 gage)	9.15.0	9.15.0
Blacha ocynkowa (24 g.)	11.10.0—11.15.0	11.12.6—12.0.0
Drut - walcówka . . . .	8.0.0	8.0.0
Bednarka . . . .	9.10.0—9.15.0	9.10.0—9.15.0
Koks wielkopiecowy	0.18.6 i wyż.	0.19.6 i wyż.

## SUROWCE I PÓLPRODUKTY WŁÓKNISTE

**ANGLJA.** — W okresie od 19 do 26 lutego sytuacja na rynku przedstawiała się następująco:

**Bawełna.** — W tygodniu sprawozdawczym najwyższe notowania miały miejsce w dn. 19 lutego, bo wynosiły 8 $\cdot$ 57 d, poczem spadły do najniższego z dotychczas notowanych poziomów, gdyż w dniu 25 lutego wynosiły 8 $\cdot$ 30 d za funt. W ostatnim dniu tygodnia ceny były wyższe. Ceny przędzy bawelnianej egipskiej pozostały na poprzednim poziomie 22 d za funt, podczas gdy przędza amerykańska spadła z 13 d do 12 $\frac{1}{4}$  d za funt.

**Wełna.** — Oficjalne notowania głównych gatunków wełny pozostały na poziomie z poprzedniego tygodnia, a mianowicie: Queensland merynosowa myta £ 0.2.8 za funt, śnieżno-biała z przyładką Dobrej Nadziei £ 0.2.2, tłusta merynosowa £ 0.1.2; przednia krzyżówka australazyjska £ 0.1.5 za funt, — średnia £ 0.0.11, — licha £ 0.0.9. Spadek wykazuje tylko gatunek Topsy typ „64”, mianowicie z £ 0.2.5 do £ 0.2.4 $\frac{1}{2}$  za funt.

**Juta.** — W tygodniu sprawozdawczym sprzedano w Dundee większe ilości juty. Notowano przytem Daisee po £ 23 do £ 26 za tonnę, Tosse zaś po £ 25 do £ 27. Białej wysokogatunkowej juty sprzedano niewiele po cenie £ 32 za tonnę. Ceny w transakcjach terminowych są wyższe na odleglejsze terminy. Oficjalne notowania gatunków typowych wykazują większy lub mniejszy spadek w porównaniu do ubiegłego tygodnia, a mianowicie: juta przednia £ 26 za tonnę (w ub. tyg. £ 27), „lightnings” £ 25 (przedtem £ 25.5), „hearts” £ 22 (przedtem £ 22.5).

**Konopie.** — Rozpiętość cen między sisalem przednim a Manilą gatunkiem „J” stale wzrasta. W tygodniu sprawozdawczym notowania cen sisalu wykazują ponowny wzrost z £ 35 do £ 36 za tonnę, podczas gdy cena Manili spadła z £ 32 do £ 31 za tonnę. Miękkie północnowłoskie „Cannabis” w dalszym ciągu spadły z £ 51.10 do £ 51 za tonnę.

**Len.** — Oficjalne notowania cen gatunków typowych w dalszym ciągu bez zmiany: len przedni £ 100, — średni £ 70, — liche £ 55 za tonnę. Len sowiecki jest notowany ok. £ 60 za tonnę. Polska ma do sprzedania pewne ilości lnu dobrego gatunku.



Jedwab. — Wymieniane są bardzo niskie ceny na jedwab chiński, Shanghai i Canton, jednakowoż należy się spodziewać, że stan interesów polepszy się

z chwilą złagodzenia kryzysu srebrnego. Popyt na dziki jedwab indyjski Tussore bardzo słaby, to też ceny wahały się w granicach od £ 0.7 do £ 0.7.6 za funt.

Notowania gatunków typowych bez zmiany w porównaniu z poprzednim tygodniem: japoński £ 0.19.9 za funt, włoski £ 0.18.6, chiński £ 0.11.9.

## BIBLIOGRAFJA

**„ROLNICTWO NIEMIEC POWOJENNYCH”.** Praca zbiorowa pod redakcją **DR. JANA LUTOSŁAWSKIEGO**. Warszawa 1929. — Redakcji tej wielkiej księgi zbiorowej chodziło o gruntowne zapoznanie polskich kół zawodowych ze strukturą i możliwościami rozwojowymi powojennego rolnictwa niemieckiego, wobec prowadzonych układów o traktat handlowy.

Ponieważ niepodobna orientować się w jednym odcinku życia gospodarczego, nie dostrzegając jego organicznych ząbień z całością, redakcja dała w pracy P. A. Plutyńskiego wszechstronną charakterystykę typu gospodarczego Niemiec powojennych obok pracy wstępnej Dr. J. Adamkiewicza, w której autor postawił w sposób programowy zagadnienie gospodarczego stosunku rolnictwa obu krajów.

Następnie w długim szeregu prac specjalnych przedstawiony jest stan produkcji rolniczej niemieckiej po wojnie i jej technika na tle ostatnich wystaw Niemieckiego Towarzystwa Rolniczego, dalej — organizacja produkcji i zbytu, wreszcie organizacja obrony interesów rolniczych. W końcowej grupie prac, zatytułowanej „Fragmenty”, dano szereg krótkich monografii.

Kierownictwo redakcyjne tej pracy zbiorowej pragnęło położyć nacisk na moment i czynniki aktualności. Chodziło o uchwycenie tendencji rozwojowych powojennego rolnictwa niemieckiego, bez szkolarskiego traktowania przedmiotu. Nie silono się na obraz absolutnie całkowity; przedźj nawet dopuszczano braki w szczegółach.

Pomimo to obraz jest dostatecznie wszechstronny, odbijający stan daleko posuniętego różniczkowania wytwórczości rolniczej niemieckiej, która osiągnęła

bardzo znaczne wyniki w okresie powojennego dziesięciolecia.

Pomimo to rolnictwo niemieckie przechodzi kryzys i przyspieszony rozpad częściowy większej własności niemieckiej, który w ostatnich latach silnie się zaznaczył, obok rozwijającego się na niezwykłą skalę obrotu całymi majątkami większej własności, szukającej ratunku u zasobniejszych finansowo nabywców. Kolonizacja wewnętrzna nie może nadążyć kroku w tych warunkach brakowi tańszych kapitałów.

Takie momenty sytuacji obecnej potwierdza księga zbiorowa i szeregiem ważkich argumentów dowodzi, że ów węzeł gordyjski obecnej sytuacji gospodarstwa narodowego Niemiec, możliwy jest do rozcięcia bodaj tylko w drodze porozumienia z ościennymi krajami, szczególnie zaś z Polską. Tu jednak stają na przeszkodzie dwie tendencje, które charakteryzują współczesne stosunki wewnętrzne niemieckie: jedna — polityczna, stawiająca nieosiągalne narazie cele ekspansji niemieckiej i utrudniająca wogóle porozumienie, druga — gospodarcza, wypływająca z pierwszej, aby mianowicie za wszelką cenę dojść do samostarczalności. Te tendencje prowadzą myśl niemiecką na manowce.

W takich warunkach naszą rzeczą, jako sąsiadów Niemiec, jest dobrze orientować się w tych skomplikowanych zjawiskach kryzysu rolnictwa niemieckiego. Ułatwienie tej orientacji właśnie miała na celu redakcja „Rolnictwa Niemiec powojennych”.

Uzyskano materiał, choć częściowo, z autopsji, nie poprzestając na badaniach książkowych, do których zresztą literatura rolnicza i ogólno-ekonomiczna niemiecka daje dużo sposobności.

Szereg współpracowników dzieła, jak PP.: A. Plutyński. Inż. Z. Jachowski, Radca

Kotliużyński, Prof. Prawocheński, Prof. Dr. J. Rostafiński. Z. Jhnatowicz, St. Miklaszewski, Fr. Zoll, H. Orth, Inż. Okoniewski, Dr. S. Turnau — udawali się do Niemiec dla zbadania stosunków bezpośrednio, co nadało ich opracowaniom specjalną wartość.

W doborze materiału ilustracyjnego redakcja kierowała się przede wszystkim względami korzyści zawodowej czytelnika polskiego, ilustrując obficie, np. takie rozdziały, jak przemysł mięsny, hodowla zwierząt futerkowych, przemysł maszyn i narzędzi rolniczych, technika chowu trzody colewnej, propagandy mleczarstwa i t. d.

Cała praca posiada cenny, bogaty materiał źródłowy i wydana jest bardzo starannie.

Z. P.

## PRZEGLĄD CZASOPISM

**„STATYSTYKA CEN”.** — Wyszedł z druku zeszyt za grudzień 1929 r. „Statystyki Cen” Głównego Urzędu Statystycznego, zawierający na 10 tablicach wskaźniki i ceny hurtowe i detaliczne towarów, kosztów utrzymania i żywności w Warszawie i innych miastach, artykułów pierwszej potrzeby, inwentarza, ziemioplodów i paszy. Orientacja w tablicach jest bardzo ułatwiona dzięki temu, że zarówno ich kolejność, układ, jak i metody obliczeń zachowane są te same, co w zeszytach poprzednich.

Dla osób, pragnących trzymać rękę na pulsie naszego życia gospodarczego, „Statystyka Cen” jest podręcznikiem niezbędnym.

Cena prenumeraty rocznej  $\text{zł}$  16, — zeszytu pojedynczego  $\text{zł}$  1'60.

**PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA**

### REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2,  
pokój 26 (parter);

tel.: 412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701.

### PRENUMERATA

wynosi w kraju:

kwartalnie —  $\text{zł}$  15, półrocznie —  $\text{zł}$  30, rocznie —  $\text{zł}$  60;

z a g r a n i c ą:

kwartalnie —  $\text{zł}$  25, półrocznie —  $\text{zł}$  50, rocznie —  $\text{zł}$  100.

### CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki —  $\text{zł}$  1.200; II i III str. okł. —  $\text{zł}$  900;

½ str. —  $\text{zł}$  500; strony zwyczajne —  $\text{zł}$  600,

¼ str. —  $\text{zł}$  350, ¼ str. —  $\text{zł}$  200, 1/8 str. —  $\text{zł}$  110.

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

Redakcja Naczelna:  
**WŁADYSŁAW GIEYSZTOR I CZESŁAW PECHE**

Sekretariat Redakcji:  
**Redaktor WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:  
**PAWEŁ MICHAŁSKI**

Redaktor działu rolniczego:  
**ADAM ROSE**

Redaktor działu komunikacyjnego:  
**JÓZEF GIEYSZTOR**

Redaktor działu zagranicznego:  
**S. SADOWSKI**

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**



# OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

Niniejszem zapraszamy wszystkich PP. Akcjonariuszów

## **Banku M. Stadthagen, S. A. w Bydgoszczy** NA X ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w sobotę, dn. 29 marca 1930 r., o godzinie 12 w południe, na sali posiedzeń naszej Spółki w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska Nr. 64, z następującym porządkiem obrad:

1) Reasumpcja uchwały Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów naszej Spółki, z dn. 29 listopada 1928 r. w sprawie zatwierdzenia bilansu brutto na dzień 1 lipca 1928 r., przerechowanego w myśl rozporządzenia P. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 38, poz. 352) i zatwierdzenie zmiany tegoż bilansu przez dodatkowe zwaloryzowanie kwoty \$ 11.840.79, rewindykowanych w Ameryce, i przelania nadwyżki waloryzacyjnej do kapitału zapasów;

2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok obrachunkowy 1929;

3) Uchwała co do zatwierdzenia bilansu i rachunku zysków i strat za 1929 r.;

4) Uchwała nad podziałem czystego zysku;

5) Uchwała nad udzieleniem pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;

6) Wybory do Rady Nadzorczej;

7) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

W myśl § 18 statutu PP. Akcjonariusze, reprezentujący co najmniej  $\frac{1}{10}$  część kapitału zakładowego, mogą zgłosić

Bydgoszcz, dn. 26 lutego 1930 r.

Zarząd:

K. Bauer    A. Pampuch

do porządku obrad dodatkowe sprawy, jednakowoż nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, i które będą umieszczone w drugim ogłoszeniu, które nastąpi przynajmniej na dziesięć dni przed terminem Zgromadzenia.

Każdy akcjonariusz Banku ma prawo być obecnym na Walnym Zgromadzeniu i brać udział w głosowaniu.

Uprawnienie do głosowania na Walnym Zgromadzeniu mają tylko ci Akcjonariusze, którzy najpóźniej na siedem dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w godzinach urzędowych złożą w kasie Banku w Bydgoszczy;

a) wykaz numerów akcji, mających brać udział w Walnym Zgromadzeniu i oprócz tego, o ile akcje nie znajdują się w aserwacie banku,

b) zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, albo w Banku Kratochwill i Pernaczyński w Poznaniu i Powszechnym Banku Kredytowym w Warszawie.

W zaświadczeniu należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Osobom, uprawnionym na mocy powyższych przepisów do głosowania na Walnym Zgromadzeniu, wydaje się karty wstępne z podaniem ilości głosów.

Rada Nadzorcza:

St. Rolbielski

Przewodniczący

## RADA I DYREKCJA

### Banku Międzynarodowego w Warszawie

SP. AKC.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 marca r. b. o godz. 11 przed poł. w lokalu banku w Warszawie, ul. Trębacka Nr. 4, odbędzie się

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 2) Sprawozdanie Dyrekcji;
- 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok 1929 i udzielenie pokwitowania Radzie i Dyrekcji;
- 4) Uzupełniające Wybory do Rady;
- 5) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć swe akcje lub świadectwa depozytowe dyrekcji banku w lokalu przy ul. Trębackiej Nr. 4.

Na wniosek

### Banku Przemysłowców, S. A. w Poznaniu

STARY RYNEK 73/74

udziela się tejże firmie odroczenia wypłat na przeciąg 3 miesięcy od 25 lutego do 25 maja 1930 r.

Nadzorcami sądowymi mianuje się:

Andrzeja Thiela, Sew. Mielżyńskiego 1  
Tadeusza Szmyta, Szamarzewskiego 10.

Poznań, dn. 25 lutego 1930 r.

Sąd Powiatowy 2a

### Zagórska Fabryka Krzesek i Tartaki, S. A.

W ZAGÓRZU-POMORSKIM

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **Walne Zgromadzenie** odbędzie się w Wejherowie, w biurze p. notariusza Jana Neumanna w dn. 26 kwietnia 1930 r., o godz. 15.

Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 2) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków na 1929 r. oraz podział zysków;
- 3) Wolne wnioski.

Zarząd



## Towarzystwa Akcyjnego Fabryk Cukru i Rafinerji Łubna i Szreniawa

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, iż

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się dn. 25 marca 1930 r. o godz. 3 po połud. w lokalu Akcyjnego Banku Hipotecznego, Filja w Krakowie, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego i asesorów;
- 2) Przedłożenie i zatwierdzenie po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej sprawozdania i bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1928/29;
- 3) Powzięcie uchwał co do udzielenia Zarządowi absolutorjum oraz w sprawie strat za rok operacyjny 1928/29;
- 4) Sprawozdanie Zarządu o zatwierdzeniu przez Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 25/II 1929 r. odnośnie zmniejszenia i powiększenia kapitału zakładowego Spółki;

- 5) Zatwierdzenie preliminarza wydatków na 1929/30 r.;
- 6) Wybór członków Zarządu w miejsce ustępujących i oznaczenie ich wynagrodzenia;
- 7) Wybór Dyrektora Zarządzającego oraz udzielenie mu instrukcji-pełnomocnictwa;
- 8) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej i oznaczenie ich wynagrodzenia;
- 9) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, obowiązani są najpóźniej na dni 7 przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu Spółki w Kazimierzy Wielkiej lub w Filji Akcyjnego Banku Hipotecznego w Krakowie akcje markowe lub świadectwa tymczasowe na akcje zlotowe względnie zastępujące je dowody depozytowe lub zastawowe, wydane przez instytucje kredytowe polskie, działające na mocy zatwierdzonych przez Rząd statutów,

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie

## Spółki Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych

odbędzie się według postanowień §§ 16 i 17 statutu dn. 18 marca 1930 r., o godz. 18 w biurach Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście Nr. 32, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie władz Spółki z czynności;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, oraz r-ku zysków i strat za rok 1929 i wy-

Warszawa, dn. 12 lutego 1930 r.

UWAGA: Akcjonariusze, reprezentujący 1/10 części kapitału akcyjnego, mają prawo zgłaszania dodatkowych spraw na porządek dzienny. Żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym powinno być zgłoszone nie później, jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Posiadanie akcji wartości nominalnej  $\text{zł}$  100<sup>00</sup> upoważnia do oddania jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu. Aby móc prawo głosowania wykonać, musi każdy akcjonariusz złożyć najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem akcje z bieżącym kuponem w Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie lub Oddziału we Lwowie. Akcjonariusze otrzymują na złożone akcje pisemne poświadczenie, służące jednocześnie jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu. Poświadczenia te opiewają na nazwisko i mają podawać ilość głosów, przysługujących danemu akcjonariuszowi. Legitymacja służyć może osobie w niej wymienionej, lub należycie wykazanemu pełnomocnikowi.

W ciągu trzech dni powszednich w biurach Spółki Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowej we Lwowie, pl. Smolki 5, II p., mogą akcjonariusze przeglądać w godzinach urzędowych wszelkie przedłożenia i dokumenty przygotowane na Walne Zgromadzenie.

słuchanie sprawozdania rewizorów rachunkowych, oraz udzielenie absolutorjum Radzie Nadzorczej i Zarządowi Spółki;

- 3) Powzięcie uchwały o rozdziale zysku;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej.

### RADA NADZORCZA

Spółki Akcyjnej Eksploatacji Soli Potasowych.

## Zarząd Spółki Akcyjnej Zjednoczone Fabryki Cykorji FERD. BOHM et Co i GLEBA w Włocławku, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 marca 1930 r., o godz. 2 po połud. odbędzie się

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

w biurze fabrycznym w Włocławku, ul. Toruńska Nr. 2, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i przedstawienie bilansu Spółki Akcyjnej Ferd. Bohm et Co, Fabryka Cykorji w Włocławku, za rok operacyjny 1928/29;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie przedłożonego bilansu i udzielenie b. Zarządowi absolutorjum;
- 5) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 6) Uchwalenie budżetu i planu działalności na 1929/30 r.;
- 7) Ustalenie poborów dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Upoważnienie Zarządu do kupna, obciążania i sprzedaży majątku nieruchomego Spółki;
- 9) Uchwalenie zmian statutowych, uzgadniających statut Spółki z wymaganiami prawa o Spółkach Akcyjnych z dn. 22 marca 1928 r.;
- 10) Wnioski Zarządu;
- 11) Wnioski PP.

Akcjonariuszów, zgłoszone w terminie statutem Spółki przewidzianym (§ 21 statutu Spółki).

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w biurze Spółki w Włocławku, ul. Toruńska Nr. 2, swoje akcje, bądź też kwity depozytowe lub zastawowe polskich instytucji kredytowych państwowych lub akcyjnych na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem, t. j. do dn. 22 marca 1930 r.

O ile w oznaczonym dn. 29 marca 1930 r. Zwyczajne Walne Zgromadzenie nie mogłoby dojść do skutku z powodu nieprzybycia reprezentantów wymaganej przez § 30 statutu Spółki ilości kapitału akcyjnego, to Zarząd Spółki zawiadamia, iż w dn. 12 kwietnia 1930 r., o tej samej godzinie i w tem samym miejscu, jak wyżej, odbędzie się powtórne Zwyczajne Walne Zgromadzenie z tym samym porządkiem obrad, uchwały którego będą prawomocne (§ 32 statutu Spółki) bez względu na liczbę akcji, reprezentowanych przez uczestniczących w niem akcjonariuszów.



**Walne Zgromadzenie**  
**„ESGE”, S. A. W KRAKOWIE**

odbędzie się w dn. 24 marca 1930 r., o godz. 19 w lokalu Towarzystwa Technicznego w Krakowie, ul. Straszewskiego 28.

Porządek obrad:

- 1) Odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Rady Zawiadowczej i przedłożenie zamknięcia rachunkowego z dn. 31 grudnia 1929 r.;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Rozdział czystego zysku;
- 5) Uchwalenie wynagrodzenia dla Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wybór: a) 2 Członków Rady Zawiadowczej, b) 3 Członków Komisji Rewizyjnej i 2 zastępców;
- 7) Wnioski i interpelacje.

Każdy akcjonariusz ma prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu osobiście lub przez pisemnie upoważnionego pełnomocnika.

Posiadanie 4 akcji, opiewających na okaziciela, lub 4 akcji imiennych zwykłych, lub wreszcie jednej imiennej uprzywilejowanej daje prawo jednego głosu na Walnym Zgromadzeniu. Posiadacze mniej, niż 4 akcji mogą się łączyć w celu otrzymania prawa głosu przez wspólne zastępcę.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w powyższym Walnym Zgromadzeniu, zechcą, stosownie do poz. 26 Statutu, złożyć swe akcje najpóźniej do dn. 16/III 1930 r. w biurze Spółki, ul. Kochanowskiego, 2 za pisemnym potwierdzeniem.

*Rada Zawiadowcza*

Komisja Likwidacyjna

**Zakładów Przemysłu Zapalczanego „Piomyk”, S. A.**

niniejszem zawiadamia, iż Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, które było zwołane w terminie pierwszym na dz. 27 lutego r. b., nie odbyło się wobec niezłożenia wymaganej ilości akcji. Wobec tego

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

w terminie drugim odbędzie się dn. 25 marca r. b., o godz. 11 min. 30 rano w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3, z takim samym porządkiem obrad, jaki był zamieszczony w ogłoszeniach o terminie pierwszym.

Właściciele akcji, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje najpóźniej do dn. 18 marca r. b. w kasie Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3.

Komisja Likwidacyjna

**Towarzystwa Akcyjnego dla Wyrobu Zapalek „Silesia”**

niniejszem zawiadamia, iż Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, które było zwołane w terminie pierwszym na dz. 27 lutego r. b., nie odbyło się wobec niezłożenia wymaganej ilości akcji. Wobec tego

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

w terminie drugim odbędzie się dn. 25 marca r. b., o godz. 12 rano, w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3, z takim samym porządkiem obrad, jaki był zamieszczony w ogłoszeniach o terminie pierwszym.

Właściciele akcji, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje najpóźniej do dn. 18 marca r. b. w kasie Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3.

Komisja Likwidacyjna

**Zjednoczonych Polskich Fabryk Zapalek „Blonie”,  
„Mszczonów” i „Bracia Stabrowscy”, S. A.**

niniejszem zawiadamia, iż Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, które było zwołane w terminie pierwszym na dz. 27 lutego r. b., nie odbyło się wobec niezłożenia wymaganej ilości akcji. Wobec tego

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

w terminie drugim odbędzie się dn. 24 marca r. b., o godz. 11 rano w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3, z takim samym porządkiem obrad, jaki był zamieszczony w ogłoszeniach o terminie pierwszym.

Właściciele akcji, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje najpóźniej do dn. 17 marca r. b. w kasie Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3.

Komisja Likwidacyjna

**T-wa Akc. „Promień”, Fabryka Zapalek i Urzędzeń Biurowych**

niniejszem zawiadamia, iż Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, które było zwołane w terminie pierwszym na dz. 27 lutego r. b., nie odbyło się wobec niezłożenia wymaganej ilości akcji. Wobec tego

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

w terminie drugim odbędzie się dn. 24 marca r. b., o godz. 12 rano w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3, z takim samym porządkiem obrad, jaki był zamieszczony w ogłoszeniach o terminie pierwszym.

Właściciele akcji, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje najpóźniej do dn. 17 marca r. b. w kasie Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3.

Komisja Likwidacyjna

**Polskiego Towarzystwa  
Przemysłu Zapalczanego, Sp. Akc.**

niniejszem zawiadamia, iż Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, które było zwołane w terminie pierwszym na dz. 27 lutego r. b., nie odbyło się wobec niezłożenia wymaganej ilości akcji. Wobec tego

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

w terminie drugim odbędzie się dn. 25 marca r. b. o godz. 11 rano w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3, z takim samym porządkiem obrad, jaki był zamieszczony w ogłoszeniach o terminie pierwszym.

Właściciele akcji, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje najpóźniej do dn. 18 marca r. b. w kasie Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3.

Komisja Likwidacyjna

**Towarzystwa Akcyjnego Fabryki Zapalek  
„Progres — Wulkan” J. A. Halpern**

niniejszem zawiadamia, iż Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, które było zwołane w terminie pierwszym na dz. 27 lutego r. b., nie odbyło się wobec niezłożenia wymaganej ilości akcji. Wobec tego

**Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów**

w terminie drugim odbędzie się dn. 24 marca r. b. o godz. 11 min. 30 rano w lokalu Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3, z takim samym porządkiem obrad, jaki był zamieszczony w ogłoszeniach o terminie pierwszym.

Właściciele akcji, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje najpóźniej do dn. 17 marca r. b. w kasie Banku Amerykańskiego w Polsce, S. A. w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3.



# WILEŃSKI PRYWATNY BANK HANDLOWY, S. A.

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

## AKTYWA:

Kasa i sumy do dyspozycji: a) gotowizna w kasie  $\text{zł}$  187.841'70, b) pozostałość w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gosp. Krajow.  $\text{zł}$  321.484'38; Waluty zagraniczne  $\text{zł}$  363.447'—; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe  $\text{zł}$  11.909'75, b) papiery hipoteczne  $\text{zł}$  19.245'84, c) akcje  $\text{zł}$  83.571'78; Papiery wart. ustawow. kap. Zapas.  $\text{zł}$  21.406'50; Banki krajowe  $\text{zł}$  98.704'69; Banki zagraniczne  $\text{zł}$  265.195'45; Weksle zdyskontowane  $\text{zł}$  4.865.270'09; Rachunki bieżące (Salda debetowe otwartego kredytu): a) zabezpieczone  $\text{zł}$  3.780.231'83; b) niezabezpieczone  $\text{zł}$  460.445'89; Pożyczki terminowe  $\text{zł}$  328.512'79; Ruchoomości  $\text{zł}$  88.234'15; Nieruchoomości  $\text{zł}$  653.000'—; Różne rachunki  $\text{zł}$  212.320'25; Koszty handlowe roku przyszłego 1930  $\text{zł}$  33.813'70; Suma bilansowa  $\text{zł}$  11.794.635'79; Udzielone gwarancje  $\text{zł}$  194.575'—; Inkaso  $\text{zł}$  2.694.852'39; **Razem  $\text{zł}$  14.684.063'18.**

UWAGA: W związku z powyższym i na mocy Uchwały Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Banku z dnia 28 lutego 1930 r. Bank przystąpił z dniem 1 marca r. b. do wypłaty dywidendy w wysokości  $\text{zł}$  5'— od jednej akcji stuzłotowej.

Wypłatę uskuteczniają kasy Banku w Centrali w Wilnie, oraz w Oddziałach: Warszawskim (Marszałkowska 130), Lidzkim i Suwalskim za złożeniem kuponu Nr. 3.

## PASYWA:

Kapitały własne: a) zakładowy  $\text{zł}$  1.500.000'—; b) zapasowy  $\text{zł}$  42.762'07; Władcy: a) terminowe  $\text{zł}$  4.680.170'26; a) vista  $\text{zł}$  2.019.279'57; Rachunki bieżące (salda kredytowe otwartego kredytu)  $\text{zł}$  204.161'08; Zobowiązania inkasowe  $\text{zł}$  106.387'85; Redyskonto weksli  $\text{zł}$  2.504.683'28; Banki krajowe  $\text{zł}$  336.668'11; Banki zagraniczne  $\text{zł}$  24.539'14; Różne rachunki  $\text{zł}$  207.114'78; Procenty i prowizje roku przyszłego 1930  $\text{zł}$  53.485'40; Straty i zyski  $\text{zł}$  115.384'25; Suma bilansowa  $\text{zł}$  11.794.635'79; Zobowiązania z tyt. udział. gwarancji  $\text{zł}$  194.575'—; Różni za inkaso  $\text{zł}$  2.694.852'39; **Razem  $\text{zł}$  14.684.063'18.**

## ROCZNE WALNE ZGROMADZENIE „AGRAD“, S. A.

odbędzie się w Grodzisku w lokalu P. Jarosza  
we wtorek, dn. 22 kwietnia 1930 r. o godz. 16-tej

### PORZĄDEK OBRAD:

1) Zagajenie; 2) Wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia; 3) Sprawozdanie Zarządu za rok 1929; 4) Sprawozdanie Delegacji Rady Nadzorczej; 5) Podwyższenie kapitału akcyjnego i zamiana akcji; 6) Przyjęcie nowego statutu; 7) Przyjęcie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok 1929; 8) Udzielenie pokwitowania Zarządowi; 9) Udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej; 10) Podział zysku za rok 1929; 11) Wybór pięciu członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących; 12) Wolne głosy bez uchwał.

PP. Akcjonariusze, chcący brać udział w głosowaniu na Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć kwity depozytowe na złożone akcje w Bankach, Kasach Oszczędności, Bankach Komunalnych lub notarialnie z wyszczególnieniem numerów przed Walnym Zgromadzeniem i to od dnia 15 do 18 kwietnia 1930 r. w biurze Dyrekcji Sp. Akc. „Agrad“ w Augustowie, poczta Ruchocice, skąd odbiorą karty wstępu. W dniu Walnego Zgromadzenia kwitów depozytowych się nie przyjmuje. Do głosowania uprawniony jest każdy PP. Akcjonariusz, posiadający jedną akcję 100-złotową, która ma ważność jednego głosu. Sprawozdanie, bilans oraz rachunek strat i zysków za rok 1929 wyłożone będzie w biurze Dyrekcji w Augustowie, poczta Ruchocice, od dnia 2 do 18 kwietnia r. b.

Rada Nadzorcza:  
(—) K. L. Górski

Zarząd:  
(—) Fr. Pepiński

## RADA BANKU DYSKONTOWEGO WARSZAWSKIEGO

zawiadamia, że

### 58-e Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się w sobotę dn. 29 marca 1930 r. o godz. 16 w sali posiedzeń Banku, ul. Fredry 8, z następującym porządkiem obrad:

1) Rozporządzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za rok 1929 r. oraz ustalenie podziału zysków; 2) Wybór Członków Rady; 3) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej.

Akcjonariusze, pragnący przyjąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć akcje lub odnośne kwity depozytowe najpóźniej 22 marca 1930 r. do godz. 12 w południe; w Warszawie—w Kasie Głównej, ul. Fredry 8, oraz w Oddziałach Banku: we Lwowie, Łodzi i Drohobyczu.

## Zarząd Tow. Akc. Przechowania i Transportowania Mebli i Towarów z Udzielaniem Pożyczek

### A. WRÓBLEWSKI i S-ka

niniejszym zawiadamia, iż na zasadzie § 63, 68 i 69 ustawy odbędzie się w dniu 29 marca 1930 r. o godz. 11 rano w lokalu T-wa przy ul. Trębackiej 13 **Ogólne Zgromadzenie Akcjonariuszów**, z następującym porządkiem obrad: 1) wybór przewodniczącego; 2) zatwierdzenie bilansu i podziału zysków za r. 1929; 3) zatwierdzenie budżetu i planu gospodarczego na r. 1930; 4) wybory: 1 członka zarządu, 1 zastępcy, oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej; 5) wnioski zarządu i członków. Na zasadzie § 75 ust. właściciele akcji obowiązani są na 7 dni przed terminem zebrania zgłosić swe prawa głosu.



## ZARZĄD

# Towarzystwa Zakładów Żyrardowskich, S. A.

zawiadamia posiadaczy 5% obligacji Zakładów Żyrardowskich, że w ogłoszonym w Nr. 3 tyg. „Polska Gospodarcza” (dawniej „Przemysł i Handel”) z dn. 18 stycznia 1930 r. wykazie numerów wylosowanych obligacji, zaszyły pewne nieścisłości, skutkiem czego ogłasza się ponownie kompletny spis wylosowanych w dn. 2 stycznia r. b. obligacji:

5	51	133	142	146	159	191	195	245	300	340	360
375	441	451	458	471	502	503	517	523	559	579	602
641	643	752	799	806	898	941	986	1023	1034	1086	1108
1148	1153	1161	1176	1277	1337	1349	1358	1366	1390	1417	1463
1478	1493	1522	1561	1607	1633	1673	1809	1821	1948	1976	2100
2151	2158	2163	2184	2229	2294	2310	2348	2437	2493	2520	2612
2703	2722	2766	2767	2797	2832	2862	2865	2914	2935	2976	2982
2993	3051	3063	3102	3125	3142	3200	3230	3249	3466	3479	3560
3584	3615	3991	4127	4149	4165	4223	4245	4269	4278	4290	4467
4539	4568	4822	4854	4876	4910	5004	5044	5109	5129	5130	5146
5190	5244	5317	5489	5508	5550	5635	5638	5806	5843	5956	5967
5993	5999										

Wypłacanie należności za wylosowane obligacje, według nominalnej wartości (po konwersji 500 za 500 rubli), rozpocznie się z dn. 1 kwietnia 1930 r., w biurach Zarządu T-wa Zakładów Żyrardowskich w Warszawie, ul. Traugutta 8. Z tym dniem ustaje oprocentowanie wymienionych wyżej wylosowanych obligacji.

## ZARZĄD

### Spółki Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapalczanego w Polsce

zawiadamia niniejszem, iż w dn. 27 marca 1930 r., we czwartek, o godz. 15 (3 po południu), w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Królewska Nr. 3, odbędzie się

#### Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie i rachunek zysków i strat za rok operacyjny 1929 oraz bilans sporządzony na dz. 31 grudnia 1929 r.;
- 2) Ustalenie liczby Członków Zarządu i wybór Członków Zarządu;
- 3) Wybory Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wolne wnioski.

## ZARZĄD

### Fabryki Wódek, Likierów i Win Stefan Geneli i S-ka, S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 7 kwietnia 1930 r. o godz. 16 w siedzibie Spółki w Warszawie, Al. Jerozolimskie 117, odbędzie się

#### Walne Zebranie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, przyjęcie Bilansu i r/ku Strat i Zysków i podział zysku za 1929 r.; 3) Ustalenie liczby członków Zarządu; 4) Wybór Zarządu; 5) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej na 1930 r.; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zebraniu, zechcą złożyć swoje akcje lub kwity depozytowe na 7 dni przed Walnym Zebraniem w Zarządzie Spółki.

## Rada Zarządzająca

### Spółki Akcyjnej pod firmą: „SIECI ELEKTRYCZNE” S. A. W WARSZAWIE

na mocy par. 17 Statutu zaprasza PP. Akcjonariuszów na  
**Zwyczajne Walne Zgromadzenie**

które ma się odbyć w Warszawie w dn. 31 marca 1930 r. o godz. 13 min. 30 w lokalu S. A. „Siła i Światło”, ul. Marszałkowska Nr. 94.

Porządek obrad obejmuje:

- 1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1929 oraz zatwierdzenie bilansu i rachunku Strat i Zysków;
- 2) Upoważnienie Rady do wydatków na prowadzenie i powiększenie przedsiębiorstwa;
- 3) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wybór członków Rady Zarządzającej;
- 5) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wolne wnioski.

Prawo głosu mają ci Akcjonariusze, którzy złożą swoje akcje, świadectwa tymczasowe lub kwity depozytowe albo zastawnicze, wystawione przez krajowe instytucje kredytowe, działające na mocy statutów, zatwierdzonych przez Rząd, przynajmniej na dni 7 przed Walnym Zgromadzeniem, t. j. najpóźniej dn. 24 marca r. b. Radzie Zarządzającej Spółki w biurze w Warszawie, ul. Marszałkowska Nr. 94, lub w biurze Zarządu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94. Dowody te muszą pozostać w przechowaniu aż do ukończenia obrad Walnego Zgromadzenia. Na kwitach depozytowych podane być muszą numery akcji oraz imię, nazwisko i adres właściciela. Stosownie do par. 30 Statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne, o ile przybędą na nie Akcjonariusze, lub ich pełnomocnicy, reprezentujący co najmniej jedną piątą część kapitału akcyjnego.

## WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

### Wytwórni Sygnałów i Urządzeń Kolejowych

S. A. w Krakowie (Dąbie, ul. Cystersów 16)

odbędzie się dn. 25 marca 1930 r. o godz. 12 w Krakowie, w lokalu „Tow. Kont. dla Handlu Żelazem Kern i S-ka”, ul. A. Potockiego 8,

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zatwierdzenie sprawozdania rocznego, zamknięcia rachunków i bilansu za 1929 r., oraz udzielenie absolutorjum Radzie Zawadawczej po wysłuchaniu sprawozdania Komisji Rewizyjnej;
- 2) Uchwała w przedmiocie użycia czystego zysku;
- 3) Wybór Członków Rady Zawadawczej w miejsce ustępujących;
- 4) Wybór Komisji Rewizyjnej oraz zastępców i oznaczenie wynagrodzenia dla członków tej Komisji;
- 5) Zmiana statutu Spółki w związku z nowym prawem o spółkach akcyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1928, z dn. 26/III 1928 r.);
- 6) Ewentualna podwyżka kapitału akcyjnego;
- 7) Wnioski.

Celem skorzystania z prawa głosu należy złożyć akcje, uzasadniające prawo głosowania, najpóźniej na 6 dni przed Walnym Zgromadzeniem w Kasie Spółki w Krakowie. Posiadanie 25 sztuk akcji daje prawo do jednego głosu. Każdy akcjonariusz może uczestniczyć w Zgromadzeniu osobiście lub przez pełnomocnika.



Zarząd

## Zakładów Przemysłu Włókienniczego Józef Richter w Łodzi, S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że dn. 26 marca r. b., o godz. 3 po południu, w sali Dyrekcji, ul. Ks. Ign. Skorupki 6/8, odbędzie się

### ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania;
- 2) Sprawozdanie z czynności w roku ubiegłym (1929);
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu za 1929 r.;
- 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Określenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący wziąć udział w powyższym Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni najmniej na 7 dni przed wymienionym terminem złożyć w biurze Zarządu Spółki bądź akcje, bądź też dowody instytucji, przewidziane w Statucie Spółki, na złożone akcje.

Gdyby w powyższym terminie Zwyczajne Walne Zgromadzenie, z powodu niewzięcia udziału dostatecznej ilości akcjonariuszów, nie mogło dojść do skutku, takowe odbędzie się w drugim terminie, t. j. dn. 10 kwietnia r. b., o godz. 3 po południu, w tymże lokalu bez względu na ilość reprezentowanych akcji i bez oddzielnego ogłoszenia.

Rada Zawiadowcza

## Śląskiego Zakładu Kredytowego

S. A. W BIELSKU

zawiadamia, że

### VIII Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się dn. 26 marca 1930 r., o godz. 12 w południe w sali posiedzeń banku w Bielsku, ul. Kolejowa L. 16, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Przedłożenie sprawozd. oraz bilansu za 1929 r.;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Projekt rozdziału czystego zysku;
- 4) Wybory do Rady Zawiadowczej;
- 5) Wybory członków Komisji Rewizyjnej i ich zastępców na 1930 r.;
- 6) Ustalenie wysokości marki prezencyjnej dla członków Rady Zawiadowczej (§ 29 statutu) oraz wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej (§ 42 statutu).

Pięć akcji daje prawo do jednego głosu. Prawo głosowania na Walnym Zgromadzeniu przysługuje tym Akcjonariuszom, którzy najpóźniej na osiem dni przed Walnym Zgromadzeniem złożą swoje akcje w Śląskim Zakładzie Kredytowym, S. A. w Bielsku, Banku Dyskontowym Warszawskim w Warszawie, Akcyjnym Banku Hipotecznym we Lwowie lub Oddziałach tych Instytucji. Prawo głosowania wolno wykonywać osobiście lub przez pełnomocnika.

### Rada Spółki Akcyjnej

pod firmą

## Polski Akcyjny Bank Komercyjny

SP. AKC.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 marca 1930 r., o godz. 18, w lokalu Banku w Warszawie, Al. Jerozolimska 36, odbędzie się

### Doroczne Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

Banku z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie za rok operacyjny 1929;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1929 r.;
- 4) Podział zysków za 1929 r.;
- 5) Ustalenie budżetu na 1930 r.;
- 6) Wybory Władz;
- 7) Wolne wnioski.

Stosownie do § 43 Statutu, Acjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody zastawowe, albo depozytowe, najpóźniej na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia w Sekretarjacie Banku.

### XXXII WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

## Bielsko-Bialskiego Browaru Akcyjnego

W BIELSKU, S. A.

odbędzie się dn. 27 marca 1930 r., o godz. 4 po południu w lokalu Towarzystwa w Bielsku (browar, ul. Cieszyńska), z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie z czynności Spółki, oraz przedłożenie bilansu za 1928/29 r.;
- 2) Reaktywowanie odpisów przez rachunek amortyzacyjny;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Wniosek Radv Nadzorczej co do rozdziału zysku;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 6) Wybory do Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, życzący brać udział w powyższym Zgromadzeniu, zechcą, w myśl § 10 statutu Towarzystwa, złożyć swe akcje w kasie Towarzystwa za otrzymaniem karty legitymacyjnej najpóźniej 8 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Rada Nadzorcza







## ZARZĄD FABRYKI WYROBÓW CERAMICZNYCH „OPOCZNO“ S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 2 kwietnia r. b. o godz. 12 w poł. w lokalu Spółki w Warszawie, przy ul. Szopena 12 m. 5 odbędzie się

### Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

1. Wybór przewodniczącego;
2. Sprawozdanie Zarządu;
3. Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków oraz podział zysków za r. 1929;
4. Zatwierdzenie budżetu na rok 1930;
5. Wybory statutowe;
6. Uzgodnienie statutu z wymaganiami ustawy o spółkach akcyjnych;
7. Akceptacja aktu kaucji, zapisanej na należące do Spółki nieruchomości w Opcznie;
8. Wolne wnioski.

W razie nieprzybycia dostatecznej liczby Akcjonariuszów w dniu 17 kwietnia r. b. w tymże lokalu i o tejże godzinie odbędzie się drugie Zgromadzenie, prawomocne bez względu na ilość obecnych Akcjonariuszów i reprezentowanej przez nich części kapitału.

Akcjonariusze, życzący sobie przyjąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje w Zarządzie, ewentualnie przedstawić kwity o złożeniu takowych w krajowych instytucjach kredytowych na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

## ELEKTROWNIA OKRĘGOWA W ZAGŁĘBIU DĄBROWSKIEM SPÓŁKA AKCYJNA

na mocy par. 17 Statutu zaprasza PP. Akcjonariuszów na  
**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE,**

które ma się odbyć w Warszawie w dn. 31 marca 1930 r. o godz. 10 przed południem w lokalu S. A. „Siła i Światło” ul. Marszałkowska Nr. 94.

Porządek obrad obejmuje:

- 1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej za rok operacyjny 1929 oraz zatwierdzenie bilansu i rachunku Strat i Zysków;
- 2) Podział zysku, osiągniętego w roku 1929;
- 3) Upoważnienie Rady do wydatków na prowadzenie i powiększenie przedsiębiorstwa;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wybór członków Rady Zarządzającej;
- 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wolne wnioski.

Prawo głosu mają ci Akcjonariusze, którzy złożą swoje akcje, świadectwa tymczasowe lub kwity depozytowe, albo zastawnicze, wystawione przez krajowe instytucje kredytowe, działające na mocy statutów, zatwierdzonych przez Rząd, przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem, t. j. najpóźniej dn. 24 marca r. b. Radzie Zarządzającej Spółki w biurze w Sosnowcu, ul. Sienkiewicza Nr. 9, lub w biurze zarządu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska Nr. 94. Dowody te muszą pozostać w przechowaniu aż do ukończenia obrad Walnego Zgromadzenia. Na kwitach depozytowych podane być muszą numery akcji oraz imię, nazwisko i adres właściciela. Stosownie do par. 30 Statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne, o ile przybędą na nie Akcjonariusze, lub ich pełnomocnicy, reprezentujący co najmniej jedną piątą część kapitału akcyjnego.

## Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów „OSADY“ TOW. AKC. BUDOWY DOMÓW W GNIEZNIU

odbędzie się dn. 4 kwietnia 1930 r. o godz. 18 w lokalu Hotelu Francuskiego w Gnieźnie.

Porządek obrad:

- 1) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok 1929;
- 2) Przedłożenie bilansu oraz rachunków strat i zysków z tego czasokresu, udzielenie pokwitowania tak Zarządowi, jak i Radzie Nadzorczej, oraz uchwała dot. podziału zysku;
- 3) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 4) Wolne głosy i wnioski.

Akcjonariusze, chcący brać udział w zebraniu, winni swoje akcje złożyć najpóźniej 3 dni przed Walnym Zgromadzeniem u notariusza lub też przedłożyć takowe na zebraniu osobiście notariuszowi.

Gniezno, dnia 1 marca 1930 r.

## CZY PODRÓŻOWAŁEŚ JUŻ SAMOŁEM „LOTU”?

Spróbuj, a będziesz zachwycony, gdyż niewystowiona przyjemność sprawi ci lecieć wyżej chmur i chyżej ptaka.

Samoloty kursują dwa razy dziennie na linjach: Warszawa — Poznań, Warszawa — Katowice — Kraków, a raz dziennie między Warszawą i Lwowem, Warszawą i Gdańskiem, Katowicami, Poznaniem, Bydgoszczą, Gdańskiem a Wiedniem. Bilety lotu kosztują taniej, niż kolejowe.

Informujcie się:

Warszawa  
ul.  
Marszałkowska  
138



Telefony:  
5-71, 5-72, 5-73  
Lotnisko  
tel. 8-50, 8-60

Dlaczego nie wysyłasz swych listów drogą powietrzną? Korzystając z poczty lotniczej, oszczędzasz wydatków na telegramy i listy ekspresowe. Przecież list lotniczy w kilka godzin przybywa na miejsce przeznaczenia, a opłaty wynoszą zaledwie podwójne porto (list naprz. 50 groszy). Zapewne nie wiesz, że listy lotnicze doręczane są bez żadnych dopłat, podobnie jak telegramy, adresatom. Listy lotnicze można nadawać we wszystkich urzędach pocztowych lub wrzucać do specjalnych skrzynek pocztowych, rozmieszczonych po całym mieście. Znaczkę lotniczą nabędziesz w każdym urzędzie pocztowym i u każdego rozsprzedawcy.

Listy lotnicze możesz nadawać przez całą noc w rozmównicy publicznej przy pl. cu Napoleona.

Listy lotnicze wysyłać możesz również do miejscowości, które nie posiadają połączeń lotniczych. W tym wypadku list idzie najkrótszą drogą częściowo samolotem, częściowo koleją i po nadejściu na miejsce przeznaczenia doręczany jest bez dopłat adresatowi jak telegram.

Dlaczego nie korzystasz z nowoczesnego idealnego środka komunikacyjnego, jakim jest samolot? Jest on słusznie dumą XX wieku, gdyż wielokrotnie skraca przestrzeń. W Polsce mamy sieć świetnie zorganizowaną i doskonale samoloty ze 100% bezpieczeństwem i z najwyższą regularnością kursują dwa razy dziennie na linjach: Warszawa — Poznań, Warszawa — Katowice — Kraków, a raz dziennie między Warszawą i Lwowem, Warszawą i Gdańskiem; Katowicami — Krakowem — Wiedniem — Poznaniem, Bydgoszczą i Gdańskiem.



# „POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH  
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH  
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE  
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8  
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy.

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

## OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO  
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-  
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO  
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-  
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.  
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-  
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-  
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.  
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE  
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-  
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-  
NĄ, LOTNICZĄ, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —  
NAFTĘ: RAFINOWANĄ I SILNOPLOMIENNA. OLE-  
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-  
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

### ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

### SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-  
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,  
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,  
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,  
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,  
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,  
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

### WŁASNY PARK CYSTERNOWY



# BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE  
UL. KRÓLEWSKA 5

DEPARTAMENT  
BUDOWLANY  
WARSZAWA,  
ULICA SIENNA Nr. 17

ZAŁATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI
- 2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE NA RACHUNEK WŁASNY WALUT OBCYCH ORAZ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH I INNYCH
- 3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RODZAJU NALEŻNOŚCI
- 4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ ZAGRANICĄ POŁOŻONE
- 5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU WSZELKICH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW ORAZ KOSZTOWNOŚCI
- 6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ 7% LISTÓW ZASTAWNYCH, 7% OBLIGACYJ KOMUNALNYCH, A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU 7½% OBLIGACYJ BANKOWYCH. PAPIERY TE WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WARCIE ZAOPATRZONE SĄ W GWARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

KAPITAŁY WŁASNE BANKU WYNOSZĄ zł 200,000.000

20 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH  
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA